

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

Л. М. Близнюк, М. І. Ситковська, Т. М. Сажина

УКРАЇНСЬКА МОВА:
перші кроки

Навчальний посібник

Харків 2020

УДК 811.161.2
Б 691

*Рекомендовано вченою радою Українського державного університету
залізничного транспорту як навчальний посібник
(витяг з протоколу № 5 від 26 червня 2020 р.)*

Рецензент:

доктор філологічних наук, професор П. М. Донець

Б 691 Близнюк Л. М., Ситковська М. І., Сажина Т. М.
Українська мова: перші кроки: навч. посібник. – Харків:
УкрДУЗТ, 2020. – 157 с.

«Українська мова: перші кроки» – це посібник з української мови як іноземної, призначений для іноземних громадян країн близького та далекого зарубіжжя, які починають вивчати мову з абетки.

Головне завдання посібника – швидке занурення студента в українську мовну стихію. Дана розробка орієнтована на розвиток усіх чотирьох видів мовленнєвої діяльності слухачів, але перевага надається, перш за все, розвитку комунікативних можливостей, читанню та письму. Планомірне поетапне опанування та вдосконалення всіх цих мовленнєвих компетенцій сприяє швидкому засвоєнню студентами української мови та ефективній реалізації практичних завдань на базі цієї мови в повсякденному спілкуванні. Теоретичний, лексико-граматичний і розмовний аспекти посібника мають комунікативну цілеспрямованість.

Рекомендується для роботи викладачів на підготовчих факультетах вищих навчальних закладів України. Може бути використаний у будь-якій іномовній аудиторії.

УДК 811.161.2

ЗМІСТ

Вступ	4
Урок 1.....	7
Урок 2.....	12
Урок 3.....	25
Урок 4.....	33
Урок 5.....	44
Урок 6.....	55
Урок 7.....	69
Урок 8.....	81
Урок 9.....	92
Урок 10.....	100
Урок 11.....	110
Урок 12.....	124
Урок 13.....	139
Урок 14.....	151
Урок 15.....	153

ВСТУП

«Українська мова: перші кроки» – це посібник з української мови як іноземної, адресований іноземним громадянам країн близького та далекого зарубіжжя, які починають вивчати мову з абетки.

Головне завдання посібника – швидке занурення студента до української мовної стихії. Пропонований матеріал зорієнтований на розвиток усіх чотирьох видів мовленнєвої діяльності слухачів, але перевага надається, перш за все, розвитку комунікативних можливостей, читанню і письму. Планомірне поетапне опанування та вдосконалення всіх цих мовленнєвих компетенцій сприяє швидкому засвоєнню студентами української мови та ефективної реалізації практичних завдань у повсякденному спілкуванні.

Автори посібника намагалися гармонійно поєднати лексико-граматичний і розмовний аспекти, порядок презентації яких продиктовано комунікативною цілеспрямованістю.

Посібник складається з 15 уроків та умовно поділяється на 2 частини. Перша частина (уроки 1–12) виконує суто навчальну функцію. Кожен урок, що міститься в цій частині, складається з певних елементів: граматичний блок, тренувальні вправи, вправи на розвиток комунікативних можливостей, текстове наповнення. Граматика подається з урахуванням найбільш уживаних мовленнєвих одиниць і містить актуальне для побутового спілкування лексичне наповнення. З іншого боку, у завданнях на розвиток мовлення та навчальних текстах актуалізується не тільки нова лексика, але й граматичні зразки уроку. При цьому граматичний матеріал подається в стислому, схематичному вигляді та активно закріплюється не тільки у звичних тренувальних вправах, але й ігрових і творчих завданнях, навчальних текстах і полілогах. Такий рух, від комунікації до граматики, дозволяє, на думку авторів посібника, встановити більш стійкі зв'язки між граматичним підґрунтям і мовленнєвою діяльністю студентської аудиторії. Більшість текстів містять елементи для обговорення та дискусії. Окрім того, наприкінці деяких уроків подаються гуморески, прислів'я та приказки, що

дозволяє сприймати українську мову як живий, гнучкий багатофункціональний елемент нашого буття.

Наприкінці кожного уроку є словник, до якого залучені слова та вирази, необхідні для опанування та подальшого використання в повсякденному спілкуванні. Автори свідомо не давали переклад цих слів іншими мовами. Це дає студентам певну свободу: вони самостійно обирають мову, за допомогою якої трактують лексику уроку. Це повністю відповідає провідній концепції посібника – звести до мінімуму використання мови-посередника під час вивчання української мови.

Останні уроки (13–15) носять системно-довідниковий характер і містять таблиці, схеми та граматичні коментарі. Це дозволяє у стислій, логічно обґрунтованій формі ознайомити студентів з основними значеннями відмінків в українській мові, їхніми формальними показниками та дієсловами з ознакою руху. Використання систематизуючих таблиць різного типу дозволяє слухачам, у разі необхідності, вивчати українську мову самостійно.

У посібнику майже не подається використання іменників, прикметників, вказівних і присвійних займенників у множині, але це відповідає напряму розробки – надати іноземним слухачам можливість спілкуватися в межах елементарного рівня володіння українською мовою.

УКРАЇНСЬКИЙ АЛФАВІТ

буква	назва букви	буква	назва букви
А а	а	М м	ем
Б б	бе	Н н	ен
В в	ве	О о	о
Г г	ге	П п	пе
Ґ ґ	ґе	Р р	ер
Д д	де	С с	ес
Е е	е	Т т	те
Є є	є	У у	у
Ж ж	же	Ф ф	еф
З з	зе	Х х	ха
И и	и	Ц ц	це
Й й	й	Ч ч	че
І і	і	Ш ш	ша
Ї ї	ї	Щ щ	ща
К к	ка	Ю ю	ю
Л л	ел	Я я	я
		Ь	м'який знак
		'	апостроф

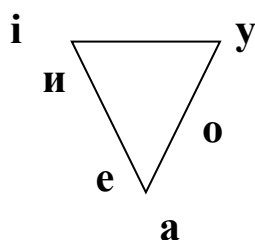
УРОК 1

1. Слухайте і повторюйте звуки:

/a/, /o/, /y/, /e/, /i/, /и/.

Пишіть літери: Аа, Оо, Уу, Ее, Іі, Ии.

Типи голосних звуків української мови (артикуляційна класифікація)

Підйом	Ряд		
	передній	середній	задній
верхній	і		у
верхньо-середній	и		
середній			о
середньо-низький	е		
низький			а

! Відрізняються від типів голосних звуків російської мови тим, що в російській мові існують тільки верхній, середній і низький підйоми.

2. Слухайте і повторюйте звуки:

/т/-/д/, /з/-/с/, /б/-/п/, /в/, /м/, /к/, /н/, /л/.

Пишіть літери: Тт, Дд, Зз, Сс, Бб, Пп, Вв, Мм, Кк, Нн, Лл.

3. Читайте слова:

/а/- мама, баба, кава, ваза, лампа, там.

'О→	
О→	/О/

/о/ вода, мова, тато, вона, воно, вдома, слово, масло.

/у/ буква, сумка, звук, будинок, посуд, студент, студентка.

4. Слушайте і повторюйте:

/и/-/і/ ти-ті, ди-ді, зи-зі, си-сі, би-бі, ни-ні.

5. Читайте:

та-то-ту-те-ти-ті

да-до-ду-де-ди-ді

са-со-су-се-си-сі

за-зо-зу-зе-зи-зі

ба-бо-бу-бе-бі

на-но-ну-не-ни-ні

ва-во-ву-ве-ви-ві

па-по-пу-пе-пи-пі

ма-мо-му-ме-ми-мі

ка-ко-ку-ке-ки-кі

ла-ло-лу-ле-ли-лі

6. Читайте слова:

/и/ - син, зупинка, музика, будинок, диктант, лимон, зима.

/і/ - сік, стіл, потім, ні, сніданок, обід, кімната, місто, кіно, квіти.

-	' - -	- ' -	- ' - -
сік	м'істо	ур'ок	буд'инок
там	м'ова	об'ід	снід'анок
тут	т'ато	дикт'ант	зуп'инка
звук	сл'ово	лим'он	
син	к'ава	зим'а	
стіл		вод'а	

7. Доповніть таблицю:

-	' - -	- ' -	- ' - -	- - ' -
сік	б'уква	каф'е	кімн'ата	молок'о
стіл	.....	метр'о	тар'ілка	.....
.....		.....	.....	

С'умка, зуп'инка, об'ід, брат, снід'анок, каф'е, син, л'ампа, звук, буд'инок, м'асло, б'улка, алфав'іт.

Так ≠ ні

тут ≠ там

8. Читайте:

Мама тут? – Так, мама тут.

Тато тут? – Так, тато тут.

Син тут? – Так, син тут.

Декан тут? – Ні, декан там.

Студент тут? – Ні, студент там.

Студентка там? – Ні, студентка тут.

9. Слушайте і повторюйте звуки:

/ф/, /ц/, /р/.

Пишіть букви: **Фф, Цц, Рр**

10. Читайте:

фа-фо-фу-фе-фи-фі   ра-ро-ру-ре-ри-рі

ца-цо-цу-це-ци-ці.

11. Читайте і пишіть слова:

алфавіт, фраза, фото, кафе, центр, цукор, цукерка,
сторінка, ріка, папір.

ЦЕ

Це студент, а це студентка. Це студент? Так, це студент Іван. Це студентка? Так, це студентка Ірина.

Це фото. Тут тато, тут мама, тут син. Це тато? Так, це тато. Це мама? Ні, це не мама, це сестра.

Це стіл. Тут папір, там книга. Це папір? Ні, це не папір, а фото.

Це книга. Тут буква, тут диктант, тут слово. Це слово? Ні, це не слово, це буква «І».

Це студент. Це **ВІН**.

Це університет. Це **ВІН**.

Це студентка. Це **ВОНА**.

Це фраза. Це **ВОНА**.

Це молоко. Це **ВОНО**.
Це кафе. Це **ВОНО**.

ВІН	ВОНА	ВОНО
студент брат звук	студентка кімната	вікно місто молоко кафе

Це Ірина. Вона студентка. Це Ірина? Так, це Ірина. Вона студентка? Так, вона студентка.

Це Іван. Він студент. Це Іван? Так, це Іван. Він студент? Так, він студент.

Це фраза? Так, це вона. Це фраза «Мама тут, а тато там».

Це місто? Так, це воно. Це місто Харків.

12. Доповніть таблицю:

ВІН	ВОНА	ВОНО
стіл сік	тарілка	вікно масло .....

Центр, місто, молоко, будинок, кімната, кафе, алфавіт, студент, лампа, зупинка, музика, лимон, молоко, папір, слово, вода, кафе, диктант.

і = та

Мама і тато.

Брат і сестра.

Ірина та Іван – це студент і студентка.

Марина і Тарас – це брат і сестра.

13. Читайте:

Мама **вдома**. Мама вдома? Так, мама вдома.

Тато вдома. Тато вдома? Так, тато вдома.

Брат вдома. Брат вдома? Так, брат вдома.

Сестра вдома. Сестра вдома? Так, сестра вдома.

Мама, тато, брат та сестра вдома? Так, усі вони вдома.

Де мама? Мама вдома.

Де тато? Тато вдома.

Де сестра? Сестра вдома. Сестра вдома? Так, вона вдома.

Де брат? Брат вдома. Брат вдома? Так, він вдома.

14. Складіть запитання до наданих відповідей:

1. – _____ ? Так, це Іван.
2. – _____ ? Так, він студент.
3. – _____ ? Так, він тут.
4. – _____ ? Так, він вдома.
5. – _____ ? Так, вона вдома.
6. – _____ ? Ні, це не фраза, це слово.
7. – _____ ? Ні, це не будинок, а вікно.
8. – _____ ? Ні, вікно там.

15. Читайте тексти:

Це будинок. Тут квартира. Тут кімната. Це родина. Тут тато. Тато вдома. Тут мама. Мама вдома. Це Ірина. Вона студентка, вона вдома. Це Іван. Він студент, він вдома. Це баба. Де баба? Вона вдома. Усі вдома.

Це кімната. Тут стіл. Там кефір і молоко. Тут тарілка, тут сніданок. Тут масло та хліб. Це масло? Так, це масло. Це молоко? Ні, це не молоко. Це кефір.

Це місто. Це місто Харків. Тут центр, там будинок, а тут кафе.

Це буква, а це звук. Це буква «б», а це звук /б/. Це буква «о», а це звук /о/.

16. Яке слово зайве?

- А) молоко, масло, хліб, тарілка, кава, сік;
- Б) місто, центр, будинок, вдома, метро, кафе, зупинка;
- В) слово, папір, буква, звук, фраза.

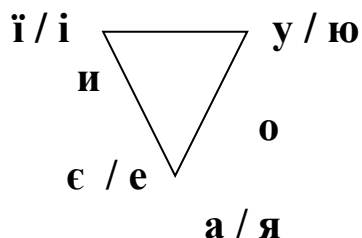
СЛОВНИК

алфавіт		син
баба	кімната	сік
будинок	кіно	сніданок
буква	книга	стіл
ваза	лимон	сторінка
вдома	мама	сумка
він	масло	тато
вода	місто	там
вона	мова	тут
воно	молоко	фото
диктант	музика	фраза
думка	ні	хліб
звук	папір	центр
зима	папка	цукерка
зупинка	посуд	цукор
кава	потім	
кафе	ріка	

УРОК 2

1. Промовляйте звуки: /й/, /й + а/, /й + е/, /й + у/, /й + і/.
2. Пишіть букви: Йй, Яя, Єє, Юю, Її.

Артикуляційна класифікація

3. Читайте слова:

/й/ - мій, твій, чесний, іноземний, цікавий, добрий, музей, трамвай;

/йа/ - моя, твоя, яблуко, ялинка, як, який, яйце, аудиторія, станція;

/йє/ - Єва, Євген, моє, твоє;

/йу/ - мою, твою, юнак, Юрко, юність;

/йї/ - країна, Україна, Київ, їсти, їжа, мої, твої.

мій, моя, моє, мої

Це тато. Це мій тато. Це мама. Це моя мама. Це тато і мама. Це мої батьки.

Це дім. Це мій дім. Це кімната. Це моя кімната. Це вікно. Це моє вікно.

Це Сергій. Він мій брат. Це Семен. Він **теж** мій брат. Віктор і Семен – мої брати.

Це Марійка. Вона моя сестра. Це Олена. Вона **також** моя сестра. Марійка та Олена – мої сестри.

теж = також

4. Пишіть *мій, моя, моє, мої*.

ЗРАЗОК: Це _____ будинок. Це *мій* будинок.

Це _____ яблуко.

Це _____ країна.

Це _____ брати.

Це _____ місто.

Це _____ сніданок. Це _____ будинок.

Буква ь (м'який знак)

Звук -

Ь – м'який знак позначає:

- 1) м'якість приголосного в кінці слова або приголосного перед наступним приголосним: **біль, день ступінь, більше;**
- 2) м'якість приголосного перед **о**: **сьомий, трьох.**

5. Читайте слова: біль, сіль, осінь, ось, познайомтесь, батько, дядько, сьогодні, осінь, іноземець, продавець.

Зверніть увагу на артикуляційну особливість приголосних звуків Ш, Ж, Ч, Х в українській мові!

Вони можуть бути як м'якими – **шість, жіночий, чітко, цілий,** так і твердими – **шепіт, вже, чесний, центр.**

6. Промовляйте звуки /ш/,/ж/, /ч/, /х/, /шч/.

7. Пишіть букви: Шш, Жж, Чч, Хх, Щщ, Цц.

8. Читайте слова:

/ш/ - зошит, дошка, шафа, шарф, шапка, машина, школяр, школярка, школа, рушник;

/ж/ - жінка, гуртожиток, інженер, дружина, множина, ніж, ложка, їжа;

/х/ - хто, вухо, хата, хитрий, холодно, холодний;

/шч/ - що, щітка, дощ, плащ;

/ч/ - чай, чайник, чашка, чоловік, ручка, підручник, викладач;

/ц/ - це, цілком, центр, олівець, іноземець.

9. Читайте.

Ось стіл. Тут лежать ніж, ложка та виделка. Тут мій посуд: чайник, тарілка та чашка. А ось там мій сніданок: хліб і масло, чай і сік.

Це гуртожиток. Ось моя кімната. Це мій стіл. Тут мої речі: підручник, ручка, олівець, зошит і словник. А ось моя шафа. Там шапка і шалик.

Це Україна. Україна – це моя країна. Це Харків. Харків – це моє рідне місто. А це Київ. Київ – це столиця України.

10. Читайте.

-	' - -	- ' -	- ' - -	- - ' -	- ' - - -	- - - - ' -
ніж дощ	К'їїв Х'арків з'ошит д'ошка л'ікар	руш- н'ик рік'а	стол'иця друж'ина	чолов'ік інжен'ер	гурт'о- житок	універ- сит'ет

11. Заповніть таблицю.

-	' - -	- ' -	- ' - -	- - ' -

Підр'учник, сік, школ'яр, школ'ярка, виклад'ач, щ'ітка, стол'иця, стіл, інжен'ер, юр'ист, ял'инка, ч'айник, чай, 'юність, снід'анок, об'ід, Україна.

ХТО ЦЕ?	ЩО ЦЕ?

Хто це? – Це тато.
 Хто це? – Це мама.
 Хто це? – Це брат.
 Хто це? – Це сестра.
 Хто це? – Це чоловік.
 Хто це? – Це жінка.
 Хто це? – Це син.
 Хто це? – Це дочка.
 Хто це? – Це викладач.
 Хто це? – Це інженер.
 Хто це? – Це школяр.
 Хто це? – Це школярка.
 Хто це? – Це студент.
 Хто це? – Це студентка.

Що це? – Це будинок.
 Що це? – Це квартира.
 Що це? – Це університет.
 Що це? – Це аудиторія.
 Що це? – Це гуртожиток.
 Що це? – Це кімната.
 Що це? – Це ніж.
 Що це? – Це ложка.
 Що це? – Це виделка.
 Що це? – Це тарілка.
 Що це? – Це чашка.

12. Слухайте, читайте:

– Хто це?	– Хто це?
– Це Андрій.	– Це Ірина.
– Хто він?	– Хто вона?
– Він мій чоловік.	– Вона моя сестра.
– Хто це?	– Хто це?
– Це Марійка.	– Це Євген.
– Хто вона?	– Він школяр?
– Вона моя дружина.	– Ні, він уже не школяр. Він студент.
– Хто це?	
– Це Олена.	
– Вона студентка?	
– Ні, вона ще не студентка, вона школярка.	

ще ≠ (у)вже
(він) чоловік – дружина (вона)

!!! Скажіть, будь ласка, хто це?
що це?

- Скажіть, будь ласка, що це?
- Це гуртожиток.
- Це гуртожиток?
- Так, це гуртожиток. (– Ні, це не гуртожиток, це університет.)

- Скажіть, будь ласка, хто це?
- Це Олена Миколаївна.
- Хто вона?
- Вона моя викладачка.
- Вона викладачка?
- Так, вона викладачка. (– Ні, вона не викладачка, вона лікарка.)

- Скажіть, будь ласка, хто це?
- Це Дмитро та Іван.
- Хто **вони**?
- Вони студенти.

він	вона	воно
брат	мама	вікно
студент	мапа	місто
звук пригол.	кімната А	молоко О
автобус	дошка	село
словник	хата	ліжко
олівець	фотокартка	море
гаманець ь	картопля	місце Е
день	кухня	яйце
біль	пісня Я	питання
трамвай	гривня	завдання (нн)Я
музей Й	крамниця	речення
батько	аудиторія ІЯ	життя
тато	мати И	буття
дядько	пані І	взуття (тт)Я
Петро О	сінь	узбіччя
Юрко	осінь	обличчя (чч)Я
	любов	весілля (лл)Я
	кров приголосний	бездоріжжя (жж)Я
	подорож	подвійний

	ніч піч річ безліч	ІЧ	приголосний +Я ім'я полум'я

Зверніть увагу: 1) ь – він; ь – вона;

2) кінцевий приголосний – він
кінцевий приголосний – вона

Іменники, які використовуються тільки в однині:

атмосфера	квасоля	оптика	сіть
бадмінтон	кисень	оптимізм	сміх
біологія	клімат	пам'ять	сором
боротьба	користь	песимізм	сумління
відпочинок	космос	північ	спорт
віра	кров	пиво	справедливість
виноград	літо	пил	табак
виробництво	лук	повага	телебачення
географія	любов	поведінка	теніс
героїзм	математика	погода	техніка
горе	малина	поезія	тиша
дитинство	малювання	політика	торгівля
доба	масло	посуд	точність
довжина	мед	правда	увага
дно	молодь	практика	фізика
добро	молодість	природа	футбол
дружба	молоко	прогрес	хімія
живопис	морква	продукція	цукор
залежність	мужність	промисловість	хокей
захист	музика	редис	часник
зброя	мук'а	ремонт	чистота
здоров'я	м'ясо	різниця	економіка
золото	населення	розвиток	експлуатація
зір	невагомість	світло	електрика
інтелігенція	ненависть	спека	ехо
капіталізм	намісто	спів	енергія
капуста	нафта	срібло	юність
картопля	освіта	середина	якість
	одежа	слава	ясність
	одяг	сметана	

Класифікація іменників однини:

1. *Речовина*: сіль, цукор тощо.
2. *Збірні*: молодь, студентство, панство тощо.
3. *Абстрактні*: героїзм, радість, горе тощо.
4. *Власні*: Харків, Дунай тощо.

Іменники, які використовуються тільки у множині:

брюки	дріжджі	ножиці	санчата
ваги	канікули	окуляри	сливки
вихідні (дні)	ліки	парфуми	сутінки
ворота	макарони	переговори	шахи
гроші	медикаменти	перемовини	шорти
джинси			

Класифікація іменників множини:

1. *Парні*: ножиці, штани тощо.
2. *Назви дій, станів, почуттів*: мандри, радощі, веселощі тощо.
3. *Збірні*: гроші, ліки, білизна тощо.
4. *Власні*: Карпати, Суми тощо.

Невідмінювані іменники

<i>Чоловічий рід</i>	<i>Жіночий рід</i>	<i>Середній рід</i>			
аташе	мадам	бюро	кафе	піаніно	таксі
буржуа	міс	вето	кіно	рагу	тире
кенгуру	місіс	депо	купе	радіо	фото
какаду	леді	журі	меню	табло	шосе
	пані	інтерв'ю	метро	табу	

Іменники загального роду (чоловічого та жіночого)

білоручка	колега		сплюха
бродяга	лівша	сирота	староста
дитина	нечупара	соня	ханжа
каліка			

13. Заповніть таблицю.

ВІН	ВОНА	ВОНО
інженер	жінка	вікно
гуртожиток	країна	ліжко
.....	.....	.....

Море, аудиторія, депо, ніж, пані, річ, завдання, вухо, олівець, метро, трамвай, таксі, кухня, зошит, тире, яблуко, батько, осінь, біль, музей, кенгуру, чоловік, юнак, шафа, картопля, гаманець, ялинка, любов, обличчя, фото, меню, дошка, яйце, їжа, дядько, мати, дощ, дружина, метро, кіно, піаніно, хлопець, столиця, шосе, буржуа, герой, ніч, життя, подорож, телевізор, деканат, журі, Україна, кафе, олія, леді, купе.

14. Читайте.

Це брат. Це мій брат. Він вдома.

Це словник. Це мій словник. Він тут.

Це олівець. Це мій олівець. Він там.

Це книга. Це моя книга. Вона тут.

Це кухня. Це моя кухня. Вона там.

Це аудиторія. Це моя аудиторія. Вона **ось тут**.

Це ліжко. Це моє ліжко. Воно **ось там**.

Це місце. Це моє місце. Воно ось тут.

Це речення. Це моє речення. Воно ось там.

ВІН	ВОНИ
студент	студенти
автобус	автобуси
брат	брати / + И
чоловік	чоловіки
олівець	олівці і (-е) Ъ-І
гаманець	гаманці
іноземець	іноземці
день	дні

музей	музеї Й-І
ніж	ножі
товариш	товариші
плащ	плащі (ж,ч,ш,щ) + І
ключ	ключі
лікар	лікарі р+і (під наголосом)
школяр	школярі
<i>але:</i> касир	касири
батько	батьки О - И

ВОНА	ВОНИ
студентка	студентки
хата	хати
сестра	сестри
фраза	фрази А-И
вправа	вправи
кухня	кухні
пісня	пісні Я-І
гривня	гривні
аудиторія	аудиторії
історія	історії (І)Я-Ії
сім'я	сім'ї (')я→ї
ніч	ночі
туча	тучі
площа	площі
вежа	вежі (ж,ч,ш,щ) (- а)+ І

ВОНО	ВОНИ
вікно	вікна
село	села
місто	міста О-А
ліжко	ліжка

море	моря	
місце	місця	Е-Я
яйце	яйця	
речення	речення	
завдання	завдання	-
життя	життя	
обличчя	обличчя	
весілля	весілля	
бездоріжжя	бездоріжжя	

ДРУГ – ДРУЗИ
ДИТИНА – ДІТИ
ЛЮДИНА – ЛЮДИ
ІМ'Я – ІМЕНА

15. Читайте, звертайте увагу на наголос.

1. Це мій стіл. – Це мої стол'и.
2. Це мій з'ошит. – Це мої з'ошити.
3. Це моя аудит'орія. – Це мої аудит'орії.
4. Це мій олів'ець. – Це мої олівці.
5. Це мій муз'ей. – Це мої муз'еї.
6. Це моя пісня. – Це мої пісні.
7. Це моя маш'ина. – Це мої маш'ини.
8. Це моя дит'ина. – Це мої діти.
9. Це мій брат. – Це мої брат'и.

16. Напишіть слова у множині.

фраза –	сніданок –
фотокартка –	яйце –
студент –	друг –
студентка –	трамвай –
аудиторія –	море –
музей –	стілець –
мова –	кухня –
подруга – п+о (під наголосом)	дитина –

Хто це? Це я.

Я Ти Він Вона	Ми Ви Вони

Це ти.

Це він.

Це вона.

Це ми.

Це ви.

Це вони.

ВИ → (1) **однина**
→ (2,3,4 .....) **множина**

17. Читайте діалоги:

– Хто це?

– Це я.

– Олеся, це ти?

– Так, це я.

– Хто це?

– Це я.

– Дмитре, це ти?

– Так, це я.

– Хто це?

– Це я.

– Дмитре Олексійовичу, це ви?

– Так, це я.

– Хто це?

– Це я.

– Олено Миколаївно, це ви?

– Так, це я.

– Хто це?

– Це ми.

– Олегу, Дмитре, це ви?

– Так, це ми.

– Хто це?

– Це ми.

– Дмитре Олексійовичу,

– Олено Миколаївно, це ви?

– Так, це ми.

ЯК	МЕНЕ ТЕБЕ ЙОГО Ї НАС ВАС ЇХ	ЗВУТЬ?

- Як тебе звать?
- Мене звать Микола.
- А тебе?
- А мене звать Іван.
- Як вас звать?
- Мене звать Ігор Іванович. А вас?
- А мене звать Олена Петрівна.

**!!! Знайомтесь, будь ласка. Це мій брат. Його звать Антон.
Дуже приємно познайомитись.
Будьмо знайомі!**

18. Читайте діалоги:

- Знайомтесь, будь ласка. Це моя сестра. Її звать Олена Петрівна.
- Дуже приємно познайомитись! Скажіть, будь ласка, хто вона?
- Вона лікар.
- Знайомтесь, будь ласка, це мій чоловік. Його звать Андрій.
- Дуже приємно познайомитись! Скажіть, будь ласка, хто він?
- Він інженер.
- Знайомтесь, будь ласка, це мої брати. Їх звать Петро та Семен.
- Будьмо знайомі! Скажіть, будь ласка, хто вони?
- Петро вже студент, а Семен ще школяр.

Текст

Мене звать Іван. А це моя родина. Знайомтесь, будь ласка. Ось мій батько. Його звать Василь Петрович. Він лікар-стоматолог. А ось моя мати. Її звать Олена Петрівна. Вона викладачка. А ось тут мої брати. Їх звать Євген і Дмитро. Вони школярі. А це моя сестра. Її звать Марійка. Вона студентка.

19. Продовжіть тематичні ряди:

1. Родина: тато, мати, брат .....
2. Їжа: молоко, кава, цукор .....
3. Посуд: тарілка .....
4. Аудиторія: дошка, стіл, папір .....

20. Прочитайте текст. Напишіть його по пам'яті:

Це чоловік і дружина. Його звать Євген. Він інженер. Її звать Марина. Вона лікар.

21. Доповніть діалоги:

— _____ ?

— Мене звать Максим.

— _____ ?

— Я викладач.

— _____ , як вас звать?

— Мене звать Олена. _____ ?

— Мене звать Євген.

— _____ ?

— Ні, я не студент, я лікар.

— _____ ?

— Це мій брат.

— _____ ?

— Його звать Олесь.

— _____ . Хто він?

— Він інженер.

— _____ ?

— Зараз мій брат вдома.

22. Познайомте друзів зі своєю родиною.

ЗРАЗОК: Познайомтесь, будь ласка, це моя сестра. Її звать Олена. Вона студентка.

СЛОВНИК

аудиторія	кухня	ручка
виделка	ліжко	столиця
викладач	лікар	університет
вікно	ложка	фраза
вправа	малий	чайник
гаманець	мій, моя, моє, мої	чашка
гривня	місто	чоловік
гуртожиток	місце	шапка
день	музей	шарф
дошка	ніж	шафа
дощ	ніч	школа
дружина	новий	школяр
завдання	олівець	школярка
інженер	підручник	щітка
їжа	пісня	яблуко
ключ	площа	яйце
країна	речення	ялинка

УРОК 3

**1. Слухайте і повторюйте приголосні звуки: /h/, /г/.
Пишіть літери: Гг, Гг**

2. Читайте слова:

/h/ - багато, голова, гуляти, погода, дорога, друг, п'одруга, годинник, гарний, герой, Сергій, Євген, Ганна;

/г/ - гава, гудзик, гвалт, ганок, гуля, ґрунт, гніт.

3. Прочитайте слова. Звертайте увагу на вимову звуків /h/ та /x/:

/h/	/x/
гай	хай
голод	холод
голодний	холодний
грип	хрип

4. Зверніть увагу на ' (апостроф).

Б				б'я /б'яа/, б'ю /б'йу/, б'є /б'йє/, б'ї /б'йї/
П	я			п'я /п'яа/, п'ю /п'йу/, п'є /п'йє/, п'ї /п'йї/
В	+	ю	=	в'я /в'яа/, в'ю /в'йу/, в'є /в'йє/, в'ї /в'йї/
Ф		є		ф'я/ф'яа/, ф'ю /ф'йу/, ф'є /ф'йє/, ф'ї /ф'йї/
М		ї		м'я /м'яа/, м'ю /м'йу/, м'є /м'йє/, м'ї /м'йї/
Р				р'я /р'яа/, р'ю /р'йу/, р'є /р'йє/, р'ї /р'йї/

5. Читайте слова: м'ясо, м'ята, сім'я, комп'ютер, п'ять, п'ятниця, м'яч, п'ю, б'ю, з'їзд, під'їхати, об'єкт.

Іван – це ім'я. Олена – це **теж** ім'я. Іван та Олена – це імена.

Іван, Сергій, Олексій, Семен, Євген, Гнат, Петро, Тарас – це чоловічі імена.

Ганна, Марія, Олена, Олеся, Наталка, Оксана – це жіночі імена.

ЧИЙ? Чий це журнал?	ЧИЯ? Чия це кімната?	ЧИЄ? Чиє це вікно?	ЧИЇ? Чиї це журнали, кімнати, вікна?
МІЙ Це мій журнал.	МОЯ Це моя кімната.	МОЄ Це моє вікно.	МОЇ Це мої столи, кімнати, вікна.
ТВІЙ Це твій журнал.	ТВОЯ Це твоя кімната.	ТВОЄ Це твоє вікно.	ТВОЇ Це твої столи, кімнати, вікна.
ЙОГО Це його журнал.	ЙОГО Це його кімната.	ЙОГО Це його вікно.	ЙОГО Це його столи, кімнати, вікна.
ЇЇ Це її журнал.	ЇЇ Це її кімната.	ЇЇ Це її вікно.	ЇЇ Це її столи, кімнати, вікна.

НАШ Це наш журнал.	НАША Це наша кімната.	НАШЕ Це наше вікно.	НАШІ Це наші столи, кімнати, вікна.
ВАШ Це ваш журнал.	ВАША Це ваша кімната.	ВАШЕ Це ваше вікно.	ВАШІ Це ваші столи, кімнати, вікна.
ЇХНІЙ Це їхній стіл.	ЇХНЯ Це їхня кімната.	ЇХНЄ Це їхнє вікно.	ЇХНІ Це їхні столи, кімнати, вікна.

6. Читайте фрази:

Це **я**. Це мій брат, моя сестра та мої батьки.

Це **ти**. Це твій обід: твоє м'ясо, твій хліб, твоя кава та твої яблука.

Це мій друг Андрій. Це **він**. Це його ніж, його ложка, його масло та його тарілки.

Це моя подруга Галина. Це **вона**. Це її комп'ютер, її шафа, її ліжка та її меблі.

Це я та мій друг Антон. Це **ми**. Це наш комп'ютер, наша машина, наше місце та наші книжки.

Антоне та Галино, це **ви**? Це ваш друг, ваша подруга, ваші друзі?

Це Антон і Галина. Це **вони**. Це їхній підручник, це їхня папка, це їхнє фото, це їхні зошити.

7. Виконайте за зразком.

ЗРАЗОК: Це студент. Це _____ журнал. Це _____ шапка.

Це студент. Це **його** журнал. Це **його** шапка.

1. Це я. Це _____ друг Антон. Це _____ подруга Олена. Це _____ діти: Миколка та Остап.

2. Це моя подруга Олена. Це _____ м'яч, _____ рукавички та _____ плащ.

3. Це ми: я та мій брат. Це _____ будинок. Це _____ кімната. Це _____ ліжка, а це _____ столи.

4. Це ти, Семене? Це _____ аудиторія? Це _____ викладач? Це _____ друзі? Це _____ фото?
5. Це ви, Іване Петровичу? Це _____ комп'ютер, це _____ папка, це _____ речі?
6. Це Семен та Антон. Вони мої друзі. Це _____ парта, це _____ місце, це _____ викладач, це _____ зошити.

**!!! Спасибі = Дякую Можна взяти? – Візьми, будь ласка.
Вибачте = Перепрошую Будь ласка!**

8. Читайте діалоги:

- Скажіть, будь ласка, чия це книга?
- Це моя книга.
- Ваша?
- Так, моя.
- Можна взяти?
- Так, **звичайно**. Візьми, будь ласка.
- Дякую.
- Будь ласка.

- Скажіть, будь ласка, чия це сестра?
- Це наша сестра.
- Ваша?
- Так, наша.
- А хто вона? Вона викладачка?
- Ні вона лікарка, а її чоловік – юрист.
- Дякую.
- Будь ласка.

- Скажіть, будь ласка, що це?
- Це сумка.
- А що тут?
- Тут підручники, зошити, ручки та олівці.
- Це твоя сумка?
- Ні, не моя. Це його сумка.
- Дякую.
- Будь ласка.

- Скажіть, будь ласка, хто це?
- Це мої друзі Джон і Самір.
- Це твої друзі?
- Так, мої.
- А де їхня парта?
- Їхня парта ось тут.
- А це їхні речі?
- Ні, це мої речі.
- Спасибі.
- Будь ласка.

- Це ваш словник?
- Так, мій.
- Можна взяти?
- Так, звичайно. Візьми, будь ласка.
- Дякую.

9. Доповніть діалоги.

1. – _____ ?
– Так, це мій стіл.
2. – _____ ?
– Так, це наша аудиторія.
3. – _____ ?
– Ні, це не мій друг.
– _____ ?
– Це її друг.
– _____ ?
– Ні, це не наш мобільний телефон.
– _____ ?
– Це їхній мобільний телефон.
4. – _____, хто це?
– Це мій друг.
– _____ ?
– Його звать Семен.
– _____ ?

- Так, це мій друг.
- _____ ?
- Ні, це не його словник.
- _____ ?
- Це мій словник.
- _____ ?
- Так, звичайно. Візьми.
- _____ ?
- Будь ласка.

Ф-2

Це Антон.	Це ручка	(чия?)	Антон	
			Антон	+ а
Це Євген.	Це підручник	(чий?)	Євгена	
			Євген	+ а
Це Миколай.	Це сумка	(чия?)	Миколая	
				й→я
Це хлопець.	Це книжки	(чиї?)	хлопця	
				ь→я

Це сестра.	Це речі	(чиї?)	сестри	а→и
Це Маруся.	Це гребінець	(чий?)	Марусі	я→і
Це Марія.	Це друг	(чий?)	Марії	ія→її

10. Дайте відповіді на запитання за зразком.

ЗРАЗОК: Це Антон. Це його родина. Чия це родина? Це родина Антона.

Це Василь. Це його комп'ютер. Чий це комп'ютер? _____

Це Олеся. Це її речі. Чиї це речі? _____

Це хлопець. Це його годинник. Чий це годинник? _____

Це Ганна. Це її дочка. Чия це дочка? _____

Це Марія. Це її речі. Чиї це речі? _____

Це Євген. Це його син. Чий це син? _____

Це дівчина. Це її книжки. Чиї це книжки? _____

11. Зверніть увагу.

він	вона
студент	студентка
аспірант	аспірантка
спортсмен	спортсменка
школяр	школярка
секретар	секретарка
вчитель	вчителька
письменник	письменниця
завідувач	завідувачка
викладач	викладачка

Текст

Мене звать Антон. Я студент. Харків – це моє **рідне** місто. Ось мій університет і мій факультет. Ось тут наша аудиторія. Там мій стіл і мої речі: підручники, зошити, ручки, олівці, калькулятор. А це мій друг. Його звать Олег. Ось тут його стіл. Там речі Олега: портфель, папка та папери, словник і мобільний телефон. А це наш викладач Іван Петрович. Ось його стіл. Там речі Івана Петровича: крейда, журнал, **червона** ручка, окуляри та годинник.

12. Заповніть таблицю.

'--	--'	--' -	---'	--' --	-----'

Ял'инка, 'яблуко, яйц'є, м'ісце, гурт'ожиток, чолов'ік, друж'ина, в'ухо, вид'елка, ніж, Украї'на, університ'ет, фармац'евт, п'ятниця, сім'я, комп'ютер, юр'ист, телеф'он.

13. Напишіть дані слова у множині:

Друг, гаманець, аудиторія, портфель, викладач, сорочка, спідниця, яйце, вікно, дитина, ім'я, шафа, сорочка, ліжка, стіл, стілець.

14. Продовжіть тематичні ряди:

Одяг: сорочка, шкарпетки, жакет _____

Взуття: чоботи, кросівки _____

Професії: лікар, фармацевт _____

Студентські речі: підручник, ручка _____

15. Напишіть синоніми чи антоніми:

сім'я = ...   спасибі = ...

ще ≠ ...   теж = ...

і = ...

16. Поєднайте слова в пари.

дідусь	мама
син	дочка
подруга	сестра
тато	друг
дружина	чоловік
жінка	бабуся
брат	чоловік

17. Закінчіть фрази.

Він аспірант, вона _____

Він вчитель, вона _____

Він спортсмен, вона _____

Він письменник, вона _____

Вона юристка, він _____

Вона журналістка, він _____

Вона завідувачка, він _____

Вона лікарка, він _____

СЛОВНИК

багато	друг	окуляри
гарний	дякую	об'єкт
герой	звичайно	подруга
годинник	ім'я	п'ятниця
голова	комп'ютер	п'ять
гуляти	крейда	сім'я
ґава	меблі	словник
гудзик	м'ясо	спасибі
дорога	м'яч	телефон

Вирази

Як тебе звать?

Мене звать ...

Можна взяти?

Візьми, будь ласка.

УРОК 4

1. Слушайте і повторюйте звуки:

/дж/, /дз/.

Пишіть сполучення букв: дж, дз.

2. Читайте слова:

джем, джміль, джемпер, ходжу, саджу, сиджу; дзвін, дзеркало, дзвінок, дзвонити, дзвінкий.

3. Порівняйте вимову:

Тверді приголосні	б в г г' д ж з к л м н п р с т ф х ц ч ш дж дз -
М'які приголосні	- - - - д' - з' - л' - н' - р' с' т' - - ц' - - - дз' й

М'якими ці звуки бувають:

- перед буквою **ь**: жовтень, осінь, сьомий;
- перед буквою **і**: сіль, сік, дім, ніч;
- перед буквами **я, ю, є**: лялька, любити, синє.

4. Читайте слова. Звертайте увагу на вимову твердих і м'яких приголосних:

/д/ -	/д'/	/з/ -	/з'/
диктант	діти	зима	зір
доцент	дядько	зозуля	взяти
думати	подія	зупинка	скрізь

/л/ -	/л'/	/н/ -	/н'/
молоко	любов	новий	ніколи
голуб	ліки	народ	кінь
лампа	людина	юнак	юність

/р/ -	/р'/	/с/ -	/с'/
риба	рік	сир	сік
праця	ряд	сад	сяйво
рука	трюм	сума	сюди

/т/ -	/т'/
тут	тютюн
тиша	життя
театр	тінь

/ц/ -	/ц'/	/дз/ -	/дз'/
центр	цікавий	дзеркало	дзюрчати
цифра	місяць	дзень	дзьоб
цукор	працювати		

5. Читайте.

Хліб, сім, ніч, піч, любов, килим, зустріч, далеко, сміятися, мороз, місто, час, чорний, чітко, сторіччя, мити, сміятися, український, радість, пакувати, лякати, рятувати, колосся, обличчя, іноземець, молодець, вчителька, праця, працювати, цікавий, осінній, хлопці.

6. Напишіть слова у 3 колонки:

- а) ті, що мають тільки тверді приголосні;
- б) ті, що мають тільки м'які приголосні;
- в) ті, що мають тверді та м'які приголосні.

Птах, кров, ніч, хліб, осінь, гуртожиток, лілія, крамниця, сіль, подорож, лялька, піцерія, біль, людина, тютюн.

Текст

Мене звать Антон. Я студент. Ось наша аудиторія. Тут ми працюємо. **Зараз** урок. Я читаю текст, а мій друг Сергій слухає. А ось наше кафе. Тут ми відпочиваємо.

Працювати ≠ відпочивати

	працювати (-ва)	відпочивати
я	працю –ю	відпочива –ю
ти	працю –єш	відпочива –єш
він, вона	працю –є	відпочива –є
ми	працю –ємо	відпочива –ємо
ви	працю –єте	відпочива –єте
вони	працю –ють	відпочива –ють
	Працю –й!	Відпочива –й!
	Працю –й –те!	Відпочива –й –те!

Зараз урок. Ми працюємо. Я працюю, і мої друзі також працюють.

Зараз перерва. Ми відпочиваємо.

- Олеже, ти зараз працюєш?
- Ні, я зараз відпочиваю. А ти?
- Я теж відпочиваю.

	робити
я	робл – ю
ти	роб – иш
він, вона	роб – ить
ми	роб – имо
ви	роб – ите
вони	робл – ять
	Роб – и! Роб – і -ть!

1 дієвідміна	2 дієвідміна
– у (–ю)	– у (–ю)
– еш (–єш)	– иш (–їш)
– е (–є)	– ить (–їть)
– емо (–ємо)	– имо (–їмо)
– ете (–єте)	– ите (–їте)
– уть (–ють)	– ать (–ять)

- Привіт! А що ви зараз робите?
- Ми відпочиваємо. У нас зараз перерва. А ви?
- А ми вже працюємо. Наша перерва скінчилася.

	читати	слухати
я	чита –ю	слуха –ю
ти	чита –єш	слуха –єш
він, вона	чита –є	слуха –є
ми	чита –ємо	слуха –ємо
ви	чита –єте	слуха –єте
вони	чита –ють	слуха –ють
	Чита –й! Чита –й –те!	Слуха –й! Слуха –й –те!

Антон читає текст, а Марія слухає. Антон працює, а Марія відпочиває.

- _____ ?
- Антон.
- _____ ?
- Він читає текст.
- _____ ?
- Ні, Антон читає текст.
- _____ ?
- Марія слухає.
- _____ ?

Марія слухає, що читає Антон.

- Степане, ти слухаєш, що я читаю?
- Так, слухаю.
- Ні, не слухаю.

Читати (що?) букви
фрази
текст
оповідання
вірш
роман
детектив

!!! Будь ласка

- Студенти! Зараз урок. Працюйте, будь ласка.
- Олеже! Ось текст. Читай, будь ласка.
- Олено! Олег читає, а ти не слухаєш. Слухай, будь ласка.

- Що це?
- Дзвінок!
- Зараз перерва. Студенти, відпочивайте, будь ласка.

	Знати
Я	зна – Ю
ТИ	зна – ЄШ
Він, вона	зна – Є
МИ	зна – ЄМО
ВИ	зна – ЄТЕ
ВОНИ	зна – ЮТЬ

- Ви знаєте, хто це?
- Так, знаю. (Так, я знаю, хто це).
- Ні, не знаю. (Ні, я не знаю, хто це).

7. Допишіть закінчення дієслів:

- Що ти чита ....?
- Я чита... вірш.
- А що він чита.... ?
- Я не зна....., що він чита...

- Ви працю...?

- Ні, ми зараз відпочива... .
- А вони зараз працюю... ?
- Ні, вони теж зараз відпочива ... .

- Що він зараз роб...?
- Ми не зна... . Мабуть, він відпочива ... .

!!! Вибач/вибачте (перепрошую), але я не знаю, хто це

- Андрію, ти знаєш, хто це?
- Так, знаю. Це Іван Петрович – наш професор.

- Ігорю, ти знаєш, що це?
- Так, знаю. Це наш деканат.
- А декан зараз тут?
- Вибач, але я не знаю.

Я (не) знаю,	хто це
	що це
	хто він
	як його звать
	чий це підручник
	що вони слухають

8. Закінчіть речення:

Ігор зараз відпочиває, а його друзі ....

Іван читає текст, а Віктор ...

Марійка знає, хто це, а Олена ...

Він слухає музику, і ми ....

Я зараз працюю, і вони ....

- Вибач, ти не знаєш, чий це підручник?
- Знаю. Це підручник Антона.
- Дякую.
- Будь ласка.

Це підручник Антона. → У Антона є підручник.

Ф - 2

Ф - 1

У кого?	Є	Хто? Що?
У студента + а	Є	брат
У Ігоря		друг
У Олеся ь→я		товариш
		словник
У студентки а→и		мобільний телефон
У Марусі я→і		вільний час
У Марії ія→ії		гроші

я – у мене

ми – у нас

ти – у тебе

ви – у вас

він – у нього

вони – у них

вона – у неї

9. Читайте діалоги:

– У тебе є машина?

– Так, є. А у тебе?

– У мене теж є.

– Вибач, ти не знаєш, у кого є підручник?

– Точно не знаю. **Мабуть**, у Олега є підручник.

– Вибачте, будь ласка, декан зараз тут?

– Так, тут, але у нього вже є **відвідувач**. **Зачекайте**, будь ласка.

– Дякую.

– У тебе є підручник?

– Ні, **немає**.

– А у Саїда є підручник?

– Так, є, але він зараз читає.

– Ти не знаєш, у кого **ще** є підручник?

– Так, знаю. У Ірини є підручник.

– Дякую.

- У тебе є брат?
- Так, є.
- А сестра?
- Ні, немає. А у тебе?
- А у мене є і брат, і сестра.

- У вас є діти?
- Так, у мене є син і дочка. А у вас?
- А у мене є син.

Ф – 2

Ф - 2

У кого?		Кого? Чого?
У мене у нього у неї у Ігоря у Марії	нема немає	брат +а Миколая (й→я) портфеля (ь→я) книги (а→и) спідниці (я→і) аудиторії (ія→ії) матері ліжка (о→а) місця (е→я)

У мене нема часу.
У мене немає грошей.

- У тебе є подруга?
- Ні, у мене немає подруги.

- У вас є брат?
- Ні у мене немає брата. У мене є тільки сестра.

- У тебе є дружина?
- Ні, у мене немає дружини. Я неодружений.

- Скажіть, будь ласка, у вас є чоловік?
- Ні, у мене немає чоловіка. Я незаміжня.

– У тебе є підручник?
– Ні у мене немає підручника. Підручник є у Семена, а у мене є тільки словник.

– Здрастуйте!
– Здрастуйте!
– Скажіть, будь ласка, декан зараз тут?
– Ні, декана немає.
– А коли він буде?
– Вибачте, але я точно не знаю.
– Дякую.

10. Виконайте вправу за зразком.

ЗРАЗОК: – У тебе є ноутбук?

– **На жаль**, у мене немає ноутбука(-у).

– У тебе є машина?

– _____

– У вас є квартира?

– _____

– У тебе є час?

– _____

– У неї є гроші?

– _____

– У нього є факс?

– _____

– У тебе є віза?

– _____

– У вас є олівець?

– _____

– У них є аудиторія?

– _____

- У тебе є дружина?
- _____ ?

11. Напишіть речення у негативній формі.

ЗРАЗОК: У мене є брат.

У мене немає брата.

1. У мене є репетитор.
2. У нього є олівець.
3. У Євгена є кімната.
4. У групи є аудиторія.
5. У неї є час.
6. У студента є місце.
7. У студентки є батько.

12. Доповніть діалоги:

- Ти знаєш, _____ ?
- Так, знаю. Це наш викладач.
- _____ ?
- Його звуть Ігор Петрович.

- Ти знаєш, _____ ?
- Так, знаю, це підручник Марусі.

- Ти знаєш, _____ ?
- Знаю, це наша бібліотека.

- Ти не знаєш, _____ ?
- Знаю, ручка є у Віктора.

- _____ ?
- Ні, у мене немає словника.
- _____ ?
- У Марії є словник.

- _____ ?
- Ні, у нас немає часу.

13. Виконайте вправу за зразком.

ЗРАЗОК: Марія читає оповідання. – Хто читає оповідання?

1. Олег читає детектив. 2. У Олега є друзі. 2. Це речі Петра Сергійовича. 3. Це моя родина. 4. У нього нема дружини. 5. У нас нема аудиторії.

14. Запитайте у ваших друзів, чи є в них необхідні вам речі.

Запитайте у вашого друга, як його звать, чи є в нього батьки, як їх звать, хто вони. Поцікавтесь, чи є в нього брати, сестри, як їх звать, хто вони.

15. Прочитайте текст. Перекажіть його.

Текст

Ви вже знаєте, що мене звать Антон. Ось мій гуртожиток і моя кімната. У мене є сусід. Його звать Ясер. Ось стіл Ясера. Тут комп'ютер, факс, підручники, папери, словники, книги, газети, журнали. І все це речі Ясера! А ось мій стіл. Тут є тільки комп'ютер і відеоігри.

Ясер завжди працює. Я слухаю музику, а Ясер працює. Я читаю детектив, а Ясер працює. Я відпочиваю, а Ясер знову працює. У Ясера ніколи нема вільного часу. Бідний Ясер! Але у Ясера вже є машина, мобільний телефон, відеокамера. У Ясера завжди є гроші. Я також знаю, що у Ясера вже є подруга. А у мене нічого нема. У мене нема грошей і нема подруги. Може, бідний я?

Відповідайте.

1. Що є у Ясера?
2. Що є у Антона?
3. Хто бідний: Ясер чи Антон?
4. Чому ви так думаєте?

СЛОВНИК

бідний	детектив	ніколи
взяти	доцент	оповідання
відвідувач	думати	праця
відпочивати	життя	працювати
вірш	зима	професор
гроші	зір	рік
джем	знати	ряд
джемпер	знову	село
джерельце	ліки	слухати
джміль	любов	театр
дзвінкий	людина	тінь
дзвінок	місяць	тютюн
дзвонити	народ	цікавий
дзеркало	нема	читати

УРОК 5

1. Дзвінкі приголосні: в, м, н, л, р, й, б, г, г', д, ж, з, дж, дз, -
Глухі приголосні: - - - - - п, х, к, т, ш, с, ч, ц, ф.

В українській мові дзвінкі приголосні в кінці слів і перед глухими вимовляються чітко та дзвінко.

2. Читайте слова. Звертайте увагу на вимову дзвінких приголосних:

/б/ - дуб, гриб, граб;

/в/ - любов, лев, кров, довгий, правда, мовчати, детектив;

/г/ - сніг, бігти, нігті, вогко, легко;

/з/ - гарбуз, мороз, раз, казка, чорногуз;

/д/ - кадка, кладка, швидко, підпис, лимонад.

	розмовляти	писати (с/ш)
я	розмовля –ю	пиш –у
ти	розмовля –єш	пиш –єш
він, вона	розмовля –є	пиш –е
ми	розмовля –ємо	пиш –ємо
ви	розмовля –єте	пиш –єте
вони	розмовля –ють	пиш –уть
	розмовля –й!	пиш –и! пиш –і –ть!
	розмовля –й –те!	

Що ти робиш? – Я читаю.

А що він робить? – Він? Він слухає.

Він розмовляє (**як?**) добре $\neq$ погано
швидко $\neq$ повільно
голосно $\neq$ тихо

Вона слухає (**як?**) уважно $\neq$ неуважно

Ми пишемо (**як?**) правильно $\neq$ неправильно

3. Дайте негативні відповіді на запитання:

1. Він слухає уважно? – Ні, _____
2. Вони пишуть добре? – Ні, _____
3. Він розмовляє повільно? – Ні, _____
4. Вона читає текст тихо? – Ні, _____

розмовляти (як?) + **Ф.5** українською мовою
російською мовою
англійською мовою
німецькою мовою
арабською мовою
французькою мовою
італійською мовою
турецькою мовою

Наша вчителька Ніна Петрівна розмовляє українською мовою. Вона розмовляє українською мовою швидко та голосно. Ми знаємо, що вона також добре розмовляє англійською мовою і **трохи** розмовляє німецькою мовою.

4. Читайте, слухайте.

- Ти розмовляєш французькою мовою?
- Вибач, але я не розмовляю французькою мовою.

- Ти добре розмовляєш українською мовою?
- Ні, я ще погано розмовляю українською мовою.

- Вибачте, ви розмовляєте українською мовою?
- Так, трохи.
- Ви іноземець?
- Так. Я добре читаю українською мовою, але розмовляю ще погано. Моя дружина добре розмовляє українською мовою. Вона перекладачка. А ви добре розмовляєте українською мовою?
- Так, **тому що** це моя **рідна** мова.

- Вибачте, скажіть, будь ласка, хто розмовляє англійською мовою?
- Генрі.
- Генрі, вибачте, як англійською мовою слово «друг»?
- Friend.
- Дякую.

- Алі, ти розмовляєш арабською мовою?
- Так, **звичайно**.
- А як ти розмовляєш арабською мовою?
- Я розмовляю арабською мовою швидко та **вільно**.
- А ти розмовляєш українською мовою?
- Так, я трохи розмовляю українською мовою.
- Як ти розмовляєш українською мовою?
- Я розмовляю українською мовою повільно, а **іноді** неправильно.
- **Чому** ти повільно розмовляєш українською мовою?
- **Тому що** я погано знаю українську мову.

Чому? – тому що

Ахмед пише неправильно, **тому що** неуважно слухає.

- Як пише Ахмед?
- Ахмед пише неправильно.
- Чому він пише неправильно?
- Він пише неправильно, тому що слухає неуважно.

Він уважно слухає, **що** читає викладач.

Він уважно слухає, **як** читає викладач.

стояти, сидіти, лежати, висіти

Хто	стояти	сидіти	лежати	висіти
я	сто – ю	сидж – у	леж – у	--
ти	сто – їш	сид – иш	леж – иш	
він, вона, воно	сто – їть	сид – ить	леж – ить	вис -ить
ми	сто – їмо	сид – имо	леж – имо	--
ви	сто – їте	сид – ите	леж – ите	вис -ять
вони	сто – ять	сид – ять	леж – ать	
	сті – й!	сид – и!	леж – и!	
	сті – й –те!	сид – і –ть!	леж – і –ть!	

Де сидить учень?

↑нагорі

Де стоїть стіл?

Де лежить ручка?

ліворуч ← → праворуч

Де висить дошка?

↓

внизу

Попереду ≠ позаду, прямо, навпроти, далеко ≠ недалеко, близько, поруч, посередині.

5. Прочитайте текст. Перекажіть його. Опишіть ваш факультет і вашу аудиторію.

Текст

Ось наш факультет. Ліворуч і праворуч аудиторії, де ми працюємо. Нагорі наш деканат. Там працюють декан і секретарі. Внизу кафе і спортзал. Там ми відпочиваємо. Позаду кімната, де відпочивають наші викладачі. Це викладацька. Ось прямо двері.

Це аудиторія. Тут працює наша група. Праворуч стоїть шафа. Там лежать наші підручники, журнали, схеми і таблиці. Ліворуч висить дошка, де пише наш викладач Ігор Миколайович. Поруч висить карта та український алфавіт. Праворуч висить годинник і розклад занять.

Посередині стоять столи та стільці. Тут сидять наші студенти. Навпроти стоїть стіл, де сидить наш викладач. Там лежить його журнал, план уроку, червона ручка і словник.

жити, навчатися Де?

	1	2
я	жив – у	навча – ю-сь
ти	жив – еш	навча – єш-ся
він,вона	жив – е	навча – єть-ся
ми	жив – емо	навча – ємо-сь
ви	жив – ете	навча – єте-сь
вони	жив – уть	навча – ють-ся
	жив – и!	навча – й – ся!
	жив – іть!	навча – й – тесь!

Скажіть, будь ласка, де ви живете?

Ф-6

- Харків - у/в Харков –і
 Київ - у/в Києв –і
 Америка - в Америц –і (к/ц)
 музей - у/в музе –ї
- Україна - в Україн –і
 Йорданія - в Йордан –її
 лікарня - у/в лікарн –і
- місто - у міст –і

у будинку у гуртожитку у банку у парку у ліжку

У/В ?

1. На початку речення: **в** + голосний (**в** Україні)
у + приголосний (**у** Києві)
2. У середині речення: голосний + **в** + голосний
(Сестра живе **в** Одесі)
приголосний + **у** + приголосний
(Ти живеш **у** Запоріжжі?)
голосний + **в** + приголосний
(він навчається **в** школі,
але
він живе **у** Львові)

- Де ти живеш?
- Я живу в Харкові. А ти?
- Моя родина зараз живе в Полтаві, а я зараз живу в Харкові.
- Чому?
- Я живу в Харкові, тому що я навчаюсь в університеті залізничного транспорту.

- Мехді, де живе твоя родина?
- Моя родина живе в Марокко, у місті Маракеші.

- Ахмед, де живе твоя родина?
- Мої батьки живуть в Йорданії, у Петрі. Мій брат живе в Англії, у Лондоні. Він навчається в університеті на медичному факультеті. Моя сестра, як і я, зараз живе в Україні, у Харкові, і навчається в університеті залізничного транспорту.

жити (де?) у/в місті	навчатися (де?)	у/в школі
у/в селі		у/в класі
у/в країні		у/в коледжі
на батьківщині		у/в виші
на вулиці		в інституті
на проспекті		в університеті

на площі
у/в будинку
у/в квартирі

в академії
на курсі
на факультеті
на уроці (к/ц)

працювати (де?)	на заводі	відпочивати (де?) у/в парку
	на фабриці (к/ц)	гуляти (1) у/в кафе
	у фірмі	на дискотечі (к/ц)
	у компанії	на стадіоні
	в офісі	у/в театрі
	у/в посольстві	на концерті

6. Виконайте вправу за зразком.

ЗРАЗОК: – Де (навчатися) зараз ваша дочка? – (Іспанія)
– Наша дочка навчається зараз в Іспанії.

- Де (працювати) ваш батько? – (банк)
- Де (працювати) ваша мати? – (лікарня)
- Де (жити) ваш брат? – (Йорданія)
- Де (жити) зараз твоя сім'я? – (Африка)
- Де (працювати) твоя дружина? – (аптека)
- Де (навчатися) твої діти? – (школа)
- Де ти зараз (навчатися)? – (коледж)
- Де твої друзі зараз (гуляти)? – (парк або вулиця)

7. Дайте відповідь на запитання, використовуючи слова з правої колонки:

1. Де працює викладач?	лікарня
2. Де працює вчитель?	інститут
3. Де працює продавець?	офіс
4. Де працює лікар?	школа
5. Де працює фармацевт?	завод
6. Де працює інженер?	аптека
7. Де працює менеджер?	фірма
8. Де працює бізнесмен?	школа
9. Де працює кухар?	поліклініка
10. Де працює актор?	ресторан
	академія

Читайте цифри та числа:

один	оди – надцять /нац'ат'/
два	два –надцять
три	три –надцять
чотири	чотир –надцять
п'ять	п'ят –надцять
шість	шіст –надцять
сім	сім –надцять
вісім	вісім –надцять
дев'ять	дев'ят–надцять
десять	два –дцять

- Де живе твоя подруга?
- Вона живе на Олексіївці, на вулиці Сонячній, у будинку № 14, у квартирі № 8.

- Де ти живеш?
- Я живу на вулиці Молочній, у будинку № 4, у гуртожитку, у кімнаті № 25.

8. Скажіть, будь ласка, де ви зараз живете. Спитайте у друзів, де вони зараз живуть.

9. Виконайте вправу за зразком:

ЗРАЗОК: Джон живе у Лондоні. Він добре розмовляє англійською мовою.

1. Жан живе в Парижі.
2. Іван живе в Москві.
3. Алі та Махмуд живуть у Бейруті.
4. Я живу в Києві.
5. Ми живемо в Маракеші.
6. Ви живете в Мадриді.
7. Вони живуть у Римі.
8. Ганс живе в Берліні.

Комунікативні форми:

- Де знаходиться.... ?
- Вибачте, я не знаю.
- Дуже вам дякую.
- Будь ласка.

- Як називається: **цей** парк
                                  ця вулиця
                                  це місто
                                  ці проспекти

Це дім	цей дім високий
Це площа	ця площа велика
Це слово	це слово нове
Це вулиці	ці вулиці широкі

10. Дайте відповіді на запитання.

1. Це магазин. Цей магазин знаходиться праворуч? 2. Це бібліотека. Ця бібліотека знаходиться ліворуч? 3. Це озеро. Це озеро знаходиться в парку? 4. Це магазини. Ці магазини знаходяться на проспекті?

Читайте діалоги:

- Вибачте, скажіть, будь ласка, як називається ця вулиця?
- Вулиця Сумська.
- Дуже вам дякую.

- Скажіть, будь ласка, як називається ця площа?
- Це площа Свободи.
- Дякую.

- Скажіть, будь ласка, де знаходиться пам'ятник Шевченку?
- Пам'ятник Шевченку знаходиться в центрі, у саду Шевченка.

- Скажіть, будь ласка, де вулиця Пушкінська?
- Вибачте, але я не знаю, я тільки 1(один) місяць живу в Харкові.

- Скажіть, будь ласка, де знаходиться пункт обміну валют?
- Це поруч, на проспекті Науки.
- Дякую.

11. Замість крапок вставте необхідні дієслова:

1. Марійка _____ листа, а Ігор _____ плеєр.
2. – Де ти _____?
– Я _____ в університеті залізничного транспорту.
3. Ось стільці. Тут _____ мої друзі.
4. Праворуч _____ шафа. Там _____ мій одяг.
5. – Де ви _____?
– Ми _____ у Харкові.
6. – Що він _____?
– Він відпочиває.
7. – Що вони _____?
– Вони працюють.

Дієслова: сидіти, писати, жити, робити, стояти, навчатися, висіти, слухати.

12. Дайте відповіді на запитання:

1. Як називається місто, де ви живете зараз?
2. Як називається місто, де живе ваша родина?
3. Як називається будинок, де живуть студенти?
4. Як називається місце, де ви і ваші друзі навчаєтесь?
5. Як називається кабінет, де працює декан?
6. Як називається кімната, де відпочивають викладачі?

13. Опишіть аудиторію, де ви навчаєтесь, використовуючи дієслова:
стояти, лежати, сидіти, висіти.

14. Прочитайте текст. Перекажіть його.

ХТО ДЕ ЖИВЕ?

Зустрілись одного разу Сонце, Місяць, Ріка та Вітер.

- Де ти живеш, Сонце?
- На небі. Завдяки мені на вулиці світло.

- Де ти живеш, Місяцю?
  - Теж на небі. Там мій дім. Завдяки мені вночі на вулиці світло.
  - Де ти живеш, Ріка?
  - На землі. Там мій дім. Завдяки мені на Землі є життя.
  - А де твій дім, Вітру?
Засміявся Вітер:
  - Я живу на землі і на небі, тому що я **вільний**. А завдяки мені і на землі і на небі є **воля**.
- (як?) світло ≠ темно**

СЛОВНИК

вільний	іноземець	робити
вітер	лікарня	розмовляти
воля	навчатися	світло
дискотека	писати	сонце
добре	повільно	стадіон
жити	погано	темно
завод	посольство	трохи
звичайно	правильно	уважно
іноді	рідний	швидко

вирази

Чому?

Тому що

Розклад занять

Як називається ... ?

Де розташований ... ?

Пункт обміну валют

Завдяки мені

УРОК 6

Хлопчик читає журнал «Харків».

- Чий це журнал? – Як називається цей журнал?
- Це журнал хлопчика. – «Харків».

- Який це журнал?
- Це цікавий журнал.

ПРИКМЕТНИК

Прикметник – це частина мови, яка вказує на ознаку суб'єкта.

Має запитання **Який? Яка? Яке? Які?**

Прикметник завжди узгоджується з іменником: має той самий рід, число та відмінок.

Має дві групи: **тверду** та **м'яку**.

Тверда група			
ОДНИНА			МНОЖИНА
він ЯКИЙ?	вона ЯКА?	воно ЯКЕ?	вони ЯКІ?
-ий	-а	-е	-і
новий будинок чудовий фільм іноземний студент	нова машина чудова погода іноземна студентка	нове місто чудове оповідання іноземне прізвище	нові друзі чудові дні іноземні студенти
М'яка група			
-ій (-ій)	-я	-є	-і
синій колір безкрайї океан	синя сукня безкрая земля	синє море безкрає небо	сині очі безкраї степи

Який?

(він)

Яка?

(вона)

цікавий

підручник

цікава

книга

новий

костюм

нова

спідниця

великий

будинок

велика

кімната

іноземний

студент

іноземна

студентка

Яке?	(воно)	Які?	(вони)
цікаве	оповідання	цікаві	вірші
нове	пальто	нові	друзі
велике	місто	великі	магазини
іноземне	слово	іноземні	студенти

чоловік (який?)

гарний ≠ поганий
 молодий ≠ немолодий (старий)
 високий ≠ невисокий (низький)
 вродливий ≠ невродливий
 працелюбний ≠ лінивий
 добрий ≠ злий

колір (який?)

білий ≠ чорний
 червоний, зелений, жовтий.
 синій, сірий, блакитний,
 коричневий,
 світлий ≠ темний,
 світло-зелений,
 темно-рожевий,
 сіро-блакитний

місто (яке?)

велике ≠ маленьке
 нове ≠ старе

вулиця (яка?)

широка ≠ вузька
 довга ≠ коротка

вода, кава (яка?)

холодна ≠ гаряча

квартира (яка?)

чиста ≠ брудна

мова (яка?)

важка ≠ легка
 українська
 російська
 англійська
 французька
 німецька
 турецька
 іспанська
 китайська
 іноземна

1. Зробіть вправу за зразком.

ЗРАЗОК: А. – Це нова книга?

– Так, нова. (Так, це нова книга).

Б. – Це новий підручник?

– Так, новий. (Так, це новий підручник).

В. – Це велике вікно?

– Так, велике. (Так, це велике вікно).

- А. 1. Це тепла кімната? 2. Це велика дошка? 3. Це синя ручка?
4. Це цікава книга? 5. Це велика країна?
- Б. 1. Це іноземний студент? 2. Це старий стіл? 3. Це великий будинок? 4. Це видатний письменник? 5. Це останній поверх?
- В. 1. Це останнє завдання? 2. Це нове пальто? 3. Це українське село? 4. Це гаряче молоко? 5. Це свіже масло?

2. Доберіть прикметники. Дайте відповідь на запитання за зразком.

ЗРАЗОК: – Який це підручник?

– Це новий підручник?

1. Який це текст? 2. Яка це країна? 3. Яке це приміщення? 4. Яка це вправа? 5. Який це словник? 6. Яке це завдання? 7. Який це брат? 8. Яке це місто? 9. Яке це море? 10. Яка це мова?

3. Доберіть антоніми. Виконайте вправу за зразком.

ЗРАЗОК: Це велика площа.

Ні, це маленька площа.

1. Це темний клас. 2. Це велике вікно. 3. Це новий словник. 4. Це тонкий зошит. 5. Це цікаве оповідання. 6. Це перший поверх. 7. Це широка вулиця. 8. Це теперішній час. 9. Це м'який сир. 10. Це довгий коридор.

Слова: темний $\neq$ світлий, великий $\neq$ маленький, новий $\neq$ старий, тонкий $\neq$ товстий, цікавий $\neq$ нецікавий, перший $\neq$ останній, широкий $\neq$ вузький, теперішній $\neq$ минулий, м'який $\neq$ твердий, довгий $\neq$ короткий.

4. Напишіть словосполучення з прикметниками.

ЗРАЗОК: *рідний* – тато, мова, місто, люди.

Рідний тато, рідна мова, рідне місто, рідні люди.

український – диктант, мова, оповідання, студент, селище, прапор, автори;

олімпійський – чемпіон, чемпіонка, змагання, стадіон, медалі;

перший – клас, вчителька, слово, завдання, буква;

дорогий – телефон, машина, будинок, курорт, пальто, рукавички;

осінній – марафон, вальс, погода, одяг, настрій, небо, дощі;

університетський – їдальня, квиток, гуртожиток, аудиторії, приміщення;

високий – швидкість, успішність, хлопець, дерево, будівлі;

короткий – шлях, спідниця, речення, вулиці;

веселий – характер, погляд, оповідання, діти.

5. Дайте відповіді на запитання за зразком.

ЗРАЗОК: – Це світлі аудиторії?

– Так, світлі. (Так, це світлі аудиторії).

1. Це цікаві оповідання?
2. Це важкі справи?
3. Це дорогі речі?
4. Це нові підручники?
5. Це смачні цукерки?
6. Це старі лижі?
7. Це теплі чоботи?
8. Це свіжі фрукти?
9. Це відомі спортсмени?
10. Це складні справи?

6. Доберіть прикметники. Дайте відповіді на запитання за зразком.

ЗРАЗОК: – Які це вікна?

– Це великі (світлі) вікна.

А. Які це студенти, викладачі, спортсмени, автори, діячі, лікарі, інженери, артисти, кореспонденти?

Б. Які це столи, стільці, підручники, зошити, словники, оповідання, задачі, справи, слова, портфелі, університети, магазини, заводи, будівлі, парки, сквери, вулиці, площі, мости, сади, квіти, дерева, театри, машини?

7. Доберіть антоніми. Виконайте вправу за зразком.

ЗРАЗОК: – Це старі підручники.

– Ні, це нові. (Ні, це нові підручники).

1. Це низькі столи.
2. Це короткі тексти.
3. Це складні завдання.
4. Це сумні новини.
5. Це смачне печиво.
6. Це свіжі овочі.
7. Це досвідчені спеціалісти.
8. Це гострі ножиці.
9. Це сучасні лікарні.
10. Це працелюбні студенти.

Слова: низький $\neq$ високий, короткий $\neq$ довгий, складний $\neq$ легкий, простий, сумний $\neq$ веселий, смачний $\neq$ несмачний,

свіжий ≠ несвіжий, досвідчений ≠ недосвідчений, гострий ≠ тупий, сучасний ≠ несучасний, працелюбний ≠ лінивий.

Слухайте, читайте.

Це новий підручник. Який це підручник? Це новий підручник. Це новий підручник? Ні, це старий підручник.

Це молодий викладач. Який це викладач? Це молодий викладач. Це молодий викладач? Ні, це немолодий (старий) викладач.

Це велика кімната. Яка це кімната? Це велика кімната. Це велика кімната? Ні, це маленька кімната.

Це важка сумка. Яка це сумка? Це важка сумка. Це важка сумка? Ні, це легка сумка.

Це широка вулиця. Яка це вулиця? Це широка вулиця. Це широка вулиця? Ні, це вузька вулиця.

Це високе дерево. Яке це дерево? Це високе дерево. Це високе дерево? Ні, це невисоке (низьке) дерево.

Це гаряче молоко. Яке це молоко? Це гаряче молоко. Це гаряче молоко? Ні, це холодне молоко.

У хлопчика чисті руки. Які у хлопчика руки? У хлопчика чисті руки. У хлопчика чисті руки? Ні, у хлопчика брудні руки.

8. Виконайте вправу за зразком.

ЗРАЗОК: А. – Це кіоск. Цей кіоск новий?

– Так, цей кіоск новий.

Б. – Це книга. Ця книга нова?

– Так, ця книга нова.

В. – Це вікно. Це вікно нове?

– Так, це вікно нове.

Г. – Це аудиторії. Ці аудиторії зручні?

– Так, ці аудиторії зручні.

А. 1. Це розклад. Цей розклад новий? 2. Це олівець. Цей олівець синій? 3. Це овоч. Цей овоч свіжий? 4. Це поверх. Цей поверх останній? 5. Це телефон. Цей телефон дорогий?

Б. 1. Це квартира. Ця квартира комфортна? 2. Це дошка. Ця дошка чиста? 3. Це сукня. Ця сукня нова? 4. Це вправа. Ця вправа складна? 5. Це квітка. Ця квітка гарна?

В. 1. Це місто. Це місто красиве? 2. Це обличчя. Це обличчя знайоме? 3. Це поле. Це поле широке? 4. Це море. Це море тепле? 5. Це мереживо. Це мереживо біле?

Г. 1. Це яблука. Ці яблука смачні? 2. Це соки. Ці соки фруктові? 3. Це цукерки. Ці цукерки шоколадні? 4. Це пиріжки. Ці пиріжки свіжі? 5. Це банани. Ці банани спілі?

9. Виконайте вправу за зразком.

ЗРАЗОК: – Яка сумка твоя?

– Ця. (Ця сумка моя).

1. Який підручник твій? 2. Яке місце твоє? 3. Яка вправа легка? 4. Який телефон недорогий? 5. Яка машина твоя? 6. Яке дерево молоде? 7. Які ножиці гострі? 8. Які квіти польові? 9. Який парк затишний? 10. Яке печиво смачне?

10. Виконайте вправу за зразком.

ЗРАЗОК: англійський, -а, -е, -і.

Це _____ костюм.

Це англійський костюм.

Український, -а, -е, -і.

Це _____ мова. Це _____ хлопчик.

Це _____ алфавіт. Це _____ підручник.

Це _____ слово. Це _____ діти.

Це _____ ім'я.

Молодий, -а, -е, -і.

Ось _____ жінка. Ось _____ сім'я.

Ось _____ викладач. Ось _____ людина.

Ось _____ люди. Ось _____ дерево.

Цікавий, -а, -е, -і.

Слухайте _____ оповідання. Читайте _____

вірші. Він читає _____ журнал. Це дуже

_____ людина. Я пишу _____ лист.

Білий, -а, -е, -і.

У нього є _____ шкарпетки. У неї є _____
блузка. У мене є _____ капелюх. У вас є
_____ ручка? У тебе _____ пальто?

11. Виконайте вправу за зразком.

ЗРАЗОК: – Це французький фільм.

– Неправда. Це не французький, а німецький фільм.

Японія – велика країна.

Франсуа – лінивий студент.

Українська мова легка.

Олеся – вродлива дівчина.

Іван Петрович поганий юрист.

Вони добрі люди.

Ця вулиця вузька та коротка.

У гуртожитку вода холодна.

Він висока і молода людина.

Це оповідання коротке та нецікаве.

12. Замість крапок напишіть потрібні закінчення.

Харків – це велик..., красив... та стар... місто. Ось вулиця Сумська. Вона не дуже широк..., але красив.... . Тут маленьк.... кінотеатр і гарн.... кафе. А ось Центральний парк. Він велик... і зелен.... . Я думаю..., що мо... місто дуже красив.... . А як ви дума..., як... воно?

Ф - 2		Ф - 1
Якого кольору?	Цей Ця Це Ці	костюм сорочка пальто чоботи

Якого кольору?

жовтого

білого

зеленого

синього

кольору

Якого кольору прапор України? – Прапор України жовто-блакитного кольору.

13. Прочитайте діалог. Інсценуйте його.

ЯКОГО КОЛЬОРУ?

- Вона біла і тільки біла!
- Ні! Чому біла? Вона рожева.
- **Це неможливо!** Вона жовта.
- Жовта? **Цього не може бути!** Вона червона.
- Зачекайте, будь ласка. Вона ....
- А як ви думаєте, якого кольору мрія?

14. Слухайте, читайте.

- Хто це?
- Це мій син.
- Ваш?
- Так, мій.
- Як його звать?
- Ігор.
- Який великий і гарний хлопчик!

- Яка вродлива дівчинка! Це ваша дочка?
- Так. Це моя дочка Тетянка.

- Максе, ти не знаєш, хто це?
- Звичайно, знаю. Це моя сестра.
- А хто вона?
- Вона студентка.
- Яка вродлива молода дівчина! Висока та **струнка!**
- Так, це правда. Вона вродлива дівчина, добра людина, але лінива студентка.
- Не може бути!
- Правда-правда.

- Який великий комп'ютер! Це ваш?
- Так, це мій новий японський комп'ютер.
- Хороший?
- Дуже хороший.

- Який високий і старий будинок! Ти живеш тут?
- Ні, я живу в центрі. А тут живуть мої батьки.
- А де ти живеш?

- Я живу на вулиці Чайковського.
- Чайковський? А хто це?
- Це **видатний російський композитор.**

Запитувати (-ва) (1) ≠ відповідати (1)

я запиту – ю	відповіда – ю
ти запиту – єш	відповіда – єш
вони запиту – ють	відповіда – ють

Викладач запитує, а студенти слухають і відповідають. Студент слухає уважно і відповідає правильно. Студент відповідає неправильно, тому що слухає неуважно.

Це (ось)	ЩО? (Ф-1) Україна Росія Англія Франція Йорданія Сирія Ліван Туніс Китай Марокко

Звідки він приїхав? Звідки вона приїхала? Звідки вони приїхали?	Ф - 2																				
Я приїхав	<table> <tr> <td>З України</td> <td>а → и</td> </tr> <tr> <td>З Росії</td> <td></td> </tr> <tr> <td>З Англії</td> <td></td> </tr> <tr> <td>із Франції</td> <td>ія → ії</td> </tr> <tr> <td>З Йорданії</td> <td></td> </tr> <tr> <td>із Сирії</td> <td></td> </tr> <tr> <td>З Лівану</td> <td>/ → у</td> </tr> <tr> <td>З Тунісу</td> <td></td> </tr> <tr> <td>З Китаю</td> <td>й → ю</td> </tr> <tr> <td>З Марокко</td> <td>-</td> </tr> </table>	З України	а → и	З Росії		З Англії		із Франції	ія → ії	З Йорданії		із Сирії		З Лівану	/ → у	З Тунісу		З Китаю	й → ю	З Марокко	-
З України	а → и																				
З Росії																					
З Англії																					
із Франції	ія → ії																				
З Йорданії																					
із Сирії																					
З Лівану	/ → у																				
З Тунісу																					
З Китаю	й → ю																				
З Марокко	-																				

15. Виконайте вправу за зразком.

ЗРАЗОК: Цей студент приїхав (Ліван).
Цей студент приїхав з Лівану.

1. Ця аспірантка приїхала (Італія).
2. Мої батьки приїхали (Греція).
3. Мій товариш приїхав (Африка).
4. Мій брат приїхав (Туніс).
5. Хосе приїхав (Камерун), а Нажат приїхала (Індія).
6. Моя родина приїхала (Африка, Алжир).

16. Виконайте вправу за зразком.

ЗРАЗОК: *Італія, італійський*

Тетяна живе _____. Її рідна мова - _____ .
Вона вільно розмовляє _____ .

Тетяна живе в *Італії*. Її рідна мова – *італійська*. Вона вільно розмовляє *італійською мовою*.

В'єтнам, в'єтнамський.

1. Тхань приїхав _____. 2. Він _____ студент. 3. Його сім'я живе _____. 4. Він вільно розмовляє _____. 5. Його рідна мова - _____ .

Україна, український

1. Олена живе _____. 2. Вона вільно розмовляє _____. 3. Її рідна мова - _____ .

Китай, китайський

1. Батьки Чена живуть і працюють _____.
2. Чен - _____ студент. Він приїхав _____.
3. Його рідна мова - _____. 4. Він вільно розмовляє _____ .

17. Читайте.

1. Голова.
2. Око/очі (які? великі; блакитні, сірі, зелені, чорні, карі).
3. Вуха/вуха.
4. Ніс.
5. Чоло.
6. Губи
7. Волосся (яке? довге $\neq$ коротке; пряме $\neq$ кучеряве; темне $\neq$ світле, густе).

18. Прочитайте текст. Перекажіть його.

Текст

Це наша група. Усі ми живемо в Харкові в гуртожитку на вулиці Молочній і навчаємось в університеті залізничного транспорту на підготовчому факультеті. Ми все робимо разом: разом працюємо і разом відпочиваємо.

Знайомтесь, будь ласка. Це Синтія. Вона приїхала з Африки, із Судану. Синтія дуже розумна студентка. На уроці вона завжди уважно слухає і правильно відповідає на запитання викладача.

А ось Ахмед. Він арабський студент. Ахмед приїхав з Йорданії. Він вільно розмовляє арабською мовою і трохи розмовляє англійською мовою, але українська мова – це велика проблема Ахмеда. Ахмед гарна та добра людина, але він лінивий і неухажливий студент. На уроці він завжди відпочиває та слухає музику по мобільному телефону, який завжди лежить поруч... Коли викладач запитує Ахмеда, він завжди відповідає: «А? Що? Вибачте, але я не знаю». Це просто **жах**, а не студент!

А це .... А це Нажуа. Вона приїхала з Тунісу. Її сім'я живе в місті Сусі. Нажуа дуже гарна та розумна студентка. Вона висока, струнка. У неї великі блакитні очі та довге густе світле волосся. Вона така вродлива! Все, що вона робить, вона робить дуже добре. Вона добре навчається, добре **танцює** на дискотечі та добре **посміхається**. І знаєте що? Коли я слухаю, як Нажуа відповідає на уроці, моє серце чомусь дуже гаряче, а руки дуже холодні. Чому це так? Я не знаю.

Відповідайте!

1. Де живуть усі студенти?
2. Де вони навчаються?
3. Що вони роблять усі разом?
4. Хто така Синтія?
5. Звідки вона приїхала?
6. Яка Синтія студентка?
7. Хто такий Ахмед?
8. Звідки він приїхав?
9. Чому українська мова – це велика проблема Ахмеда?
10. Що він робить на уроці?
11. Хто така Нажуа?
12. Де живе її сім'я?
13. Які в Нажуи очі, яке в неї волосся?
14. Що вона робить добре?

Розкажіть про свою групу.

**Танцювати (1) (-ва) (як?) добре ≠ погано
(де?) на дискотеці**

танцю – ю
– єш
– ють

Танцюй! Танцюйте!

Посміхатися (1)

Посміха –ю–сь
Посміха –єш –ся
Посміха – ють – ся

Прикметник і прислівник

прикметник	прислівник
Який? Яка? Яке? Які? + іменник (характеризує іменник)	Як? + дієслово + де? (характеризує дієслово)
Він сумлінний студент. Ми слухаю <i>тиху</i> музику.	Він працює <i>сумлінно</i> . Ахмед завжди читає <i>тихо</i> . Сьогодні <i>холодно</i> на дворі.

	тихо	
	голосно	
	добре	
ЯК?	погано	+ дієслово
	швидко	
	повільно	
	(не)правильно	
	(не)цікаво	

Студент читає голосно.	Як читає студент?
Студентка читає тихо.	Як читає студентка?
Студенти читають правильно.	Як читають студенти?

19. Замість крапок використайте необхідні слова із дужок у правильній формі.

А. 1. Сьогодні ... погода. 2. – Дивись, яке ... небо сьогодні! 3. На ньому ... ясні зорі! 4. Павло .... відповідав на іспиті. (**чудовий – чудово**)

Б. 1. Наша викладачка розмовляє дуже ... . 2. ... музика не заважає мені читати книжки. 3. По небу пливуть... маленькі хмаринки. (**тихий – тихо**)

В. 1. Українська мова – це ... мова. 2. Мій друг – художник. Він завжди ... малює. 3. Осінь – це дуже ... пора року. Восени всюди дуже ...! (**красивий – красиво**)

Д. 1. В університетській їдальні завжди готують ... . 2. Там подають ... обіди. 3. Я люблю червоні яблука. Вони дуже ... . (**смачний – смачно**)

Е. 1. У нашій аудиторії завжди ... . 2. Тут ... дошка, ... білі вікна. 3. ... руки – запорука здоров'я! (**чистий – чисто**)

20. Опишіть вашу групу та ваших друзів.

Дівчина (яка?) гарна.	Він пише (як?) гарно.
Учень (який?) поганий.	Він працює (як?) погано.
Ця кімната (яка?) чиста.	У кімнаті (як?) чисто.
Молоко (яке?) холодне.	На вулиці (як?) холодно.

21. Доберіть потрібне слово та напишіть його у правильній формі.

1. У гуртожитку є тільки _____ вода. (**холодний – холодно**)
На вулиці зараз дуже _____.

2. У нього в кімнаті завжди _____.
У доброї людини завжди _____ думки. (*чистий – чисто*)
3. Сьогодні був дуже _____ урок.
Розмовляти українською мовою _____. (*важкий – важко*)
4. Вони _____ студенти, тому що вже _____
розмовляють українською мовою. (*гарний – гарно*)

22. Закінчіть фрази.

1. Я слухаю, що _____
2. Він не знає, де _____
3. Ось гуртожиток, де _____
4. Я добре розмовляю українською мовою, тому що _____
5. Мій друг зараз відпочиває у кафе, а я _____
6. Вибачте, але я не знаю, як _____
     , який _____
     , де _____
     , хто _____
     , чиї _____
7. Викладач запитує, а студенти _____
8. Я думаю, що _____

СЛОВНИК

активний	добрий	лінивий
брудний	довгий	маленький
важкий	жах	молодий
великий	запитувати	новий
відповідати	злий	посміхатися
видатний	іноземний	старий
вузький	композитор	стрункий
гарний	короткий	танцювати
гарячий	легкий	холодний
		цікавий

Вирази

Це неможливо!
Цього не може бути.

Звідки ти приїхав?
Я приїхав із .....

УРОК 7

1. Порівняйте речення.

Зараз Віктор читає текст і пише речення.

– Що зараз робить Віктор?

Учора Віктор читав текст і писав речення.

– Що вчора робив Віктор?

Завтра Віктор буде читати текст і писати речення.

– Що завтра буде робити Віктор?

Коли?	Хто?	Що робив?	Що робив?
Вчора Раніше	я	чита –в	навча –в –ся
	ти	чита –в	навча –в –ся
	він, Віктор	чита –в	навча –в –ся
		Що робила?	Що робила?
	я	чита –л–а	навча –л–а –ся
	ти	чита –л–а	навча –л–а –ся
	вона, Марія	чита –л–а	навча –л–а –ся
		Що робили?	Що робили?
	ми	чита –л–и	навча –л –и –ся
	ви	чита –л–и	навча –л –и –ся
	вони, студенти	чита –л–и	навча –л –и –ся

Коли?	Хто?	Що буде робити?	Що робитиму?
Завтра Потім	я	буду читати	читати – му
	ти	будеш читати	читати – меш
	він, вона	буде читати	читати – ме
	ми	будемо читати	читати – мемо
	ви	будете читати	читати – мете
	вони	будуть читати	читати – муть

Коли? сьогодні, зараз, тепер
завтра, потім, незабаром
учора, раніше
вранці, рано вранці
увечері, пізно ввечері
уночі, пізно вночі

2. Читайте, повторюйте:

Працювати – він працював	Що він робив?
вона працювала	Що вона робила?
вони працювали	Що вони робили?

Писати – я, ти, він писав	Що я, ти, він робив?
я, ти, вона писала	Що я (ти, вона) робила?
ми, ви, вони писали	Що ми (ви, вони) робили?

Учора Максим читав цікаве оповідання.

- Що вчора робив Максим?
- Максим учора читав.
- Що Максим учора читав?
- Він читав оповідання.
- Коли Максим читав?
- Максим читав учора.
- Він читав вірші?
- Ні, він читав оповідання.

Відпочивати – Я буду відпочивати.	Що ти будеш робити?
Ти будеш відпочивати.	Що я буду робити?
Він/вона буде відпочивати.	Що він буде робити?
	Що вона буде робити?

Ми будемо відпочивати.	Що ви будете робити?
Ви будете відпочивати.	Що ми будемо робити?
Вони будуть відпочивати.	Що вони будуть робити?

Завтра я не працюватиму, завтра я відпочиватиму.

- Що ти завтра робитимеш?
- Завтра я відпочиватиму.

- Ти завтра працюватимеш?
- Ні.
- Коли ти відпочиватимеш?
- Я відпочиватиму завтра. Завтра у мене нема занять.

3. Напишіть речення у формі минулого часу.

Зараз я працюю в Харкові.	– Раніше _____
Зараз Петро навчається в університеті.	– Раніше _____
Зараз я живу в Україні.	– Раніше _____
Зараз бабуся слухає радіо.	– Учора _____
Зараз вона слухає анекдот і посміхається.	– Учора _____
	– _____
Сьогодні мої друзі відпочивають.	– Позавчора _____
Зараз ми танцюємо на дискотеці.	– Позавчора _____
Сьогодні на уроці вони пишуть тест.	– Позавчора _____

4. Виконайте вправу за зразком.

ЗРАЗОК:

Незабаром студенти _____ вивчати інші предмети.
 Незабаром студенти *вивчатимуть* інші предмети.

1. Незабаром моя подруга _____ працювати в офісі.
2. Ти не знаєш, коли вони _____ писати тест?
3. Які ще предмети ви _____ вивчати на підготовчому факультеті?
4. Ти завтра _____ на дискотеці? Ти там _____ танцювати?
5. Незабаром я _____ навчатися в медичному університеті.
6. Ірино Борисівно, ми _____ сьогодні писати диктант?

Що?

ранок
день
вечір
ніч

Коли?

(в)уранці
(в)удень
(в)увечері
(в)уночі

Коли?

сьогодні (в)уранці
сьогодні (в)удень
вчора (в)увечері
завтра (в)уночі

5. Слушайте, читайте.

- Алло, Ірино, це ти?
- Так, я.
- Ти зараз **вільна**?
- Ні, я зараз **зайнята роботою (хатньою справою)**.
- Що ти робиш зараз?
- Читаю текст та **повторюю** граматику.
- А що ти робила вчора ввечері?
- Спочатку писала листа, а потім **дивилася** телевізор.
- Новини?
- Так, спочатку дивилась новини, а потім фільм.
- Цікавий?
- Так, дуже.
- Американський детектив?
- Ні, ну що ти! Французька комедія. Я весь час дивилася та посміхалася.
- О, це добре! А ти не знаєш, що Ахмед і Джон робили вчора ввечері? Вони не відповідали на мої дзвінки.
- Знаю. Спочатку вони виконували домашнє завдання, потім у магазині **купували** продукти, а потім відпочивали. Ахмед слухав арабські пісні, а Джон гуляв у парку.
- У парку? Один?
- Не знаю. Я не запитувала. Мабуть, це його великий секрет.

Вільний, -а, -і ≠ Зайнятий -а, -і + КИМ? ЧИМ?

Дивитись (2) (що?) (фільм, програми, новини, спорт, футбол)

дивлюсь

дивишся

дивиться

дивляться

Дивись! Дивіться!

Повторювати (-ва) (1) (що?) (урок, текст, діалог, граматику)

повторюю

повторюєш

повторюють

ПовторЮй! ПовторЮйте!

Купувати (-ва) (1) (що?) (продукти, одяг)

кую

куюеш

куюе

куюемо

куюють

Купуй! Купуйте!

– Бабусю, що ти робила сьогодні?

– Як завжди. Відпочивала, гуляла, дивилася телевізор, була в магазині.

– Як це добре! Ти не працюєш, не навчаєшся, тільки гуляєш і відпочиваєш.

– Мій дорогий онуче! Я все **життя** дуже багато працювала і зараз працюю вдома. Твої батьки зайняті. Ти теж зайнятий. А хто все буде робити вдома?

– Ой, вибач, будь ласка! Який я **дурень!**

– Нічого. Ти дуже багато працював сьогодні і не думав, коли **говорив.**

Говорити (2)

говору

говориш

говорить

говоримо

говорите

говорять

Говори! Говоріть!

Прислів'я народів світу

Спочатку думай, а потім говори. (українська)

Слово не горобець: вилетить – назад не повернеться. (українська)

Язик мій – ворог мій. (українська)

Швидко відкривай очі – повільно відкривай рота. (китайська)

Є слова – кажи розумному. (китайська)

Є слова, які і з медом не проковтнеш.

(армянська)

Кінь помре – поле залишиться, людина помре –
слово залишиться. (абхазька)

Для кожного слова є своє слухаюче вухо.

(арабська)

Коли немає розуму, не вистачає й слів.

(арабська)

Довгий язик у того, у кого аргументи короткі.

(арабська)

Якщо боїшся – не кажи, якщо сказав – не бійся.

(арабська)

Хто говорить – той сіє, хто слухає – той збирає.

(таджикська)

Над несказаним словом – людина хазяїн, а
сказане слово – хазяїн людини. (таджикська)

Хто не зважає питання – того уб'є відповідь.

(таджикська)

Одного слова замало, а двох – забагато.

(туркменська)

Кажі там, де тебе слухають, лий воду туди, де
вона всмоктується. (киргизька)

Між сказаним і зробленим 15 років шляху.

(курдська)

Стріляти – ще не значить бути стрілкою, – не
той промовистий, хто чеше язиком. (узбекська)

На чесне слово тільки дурень злиться.

(бенгальська)

Від приємних слів язик не відсохне.

(бенгальська)

Нещирі слова, як сплутане волосся на голові:
розплутати їх – важка праця. (бенгальська)

Вуста клялися – розум клятвою не зв'язаний.

(латинська)

Як ви розумієте ці прислів'я?

6. Зверніть увагу!

Що?	Що робити?
сніданок	снідати (1)
обід	обідати (1)
вечеря	вечеряти (1)

7. Прочитайте діалог. Інсценуйте його у класі.

У мене немає часу!

- Коли ти будеш обідати?
- Я не буду обідати. У мене немає часу.
- А коли ти будеш вечеряти?
- Я не буду вечеряти. У мене немає часу. Я дуже зайнятий.
- Але ж ти, звичайно, снідав сьогодні?
- Звичайно, ні. У мене немає часу.
- У тебе немає часу!? А що ти робиш уранці, вдень і ввечері?
- Я вивчаю українську мову. «Я буду читати, ти будеш читати, він буде читати...» – це просто жах! Вивчати українську мову дуже складно.

Дієслово БУТИ

Коли?	Хто?		Де? Ф-6
Зараз	він	-	у гуртожитку
Учора	він	був	у спортзалі
Учора вдень	вона, Ганна	була	на базарі
Учора ввечері	ми, ви, вони	були	на концерті
Незабаром	я	буду	в аудиторії
завтра	ти	будеш	в академії
	він, вона	буде	в офісі
	ми	будемо	на перерві
	ви	будете	у центрі
	вони	будуть	у банку

8. Слушайте, читайте.

- Олегу, де ти був учора ввечері?
- Я був у спортзалі, тренувався.

- Таню, де ти була сьогодні вранці?
- Я була на базарі. Купувала продукти.

- Джоне, Алі, де ви були учора вдень?
- Ми були на ринку «Барабашова». Купували одяг і взуття.

- Рамі, ти вже був у театрі?
- Ні, **на жаль**, ще не був. У мене немає часу. Я дуже зайнятий.

- Віро, ти була вчора на концерті?
- На жаль, не була. Я була дуже зайнята.

- Доброго ранку, Олегу Миколайовичу!
- Доброго ранку, Семене. Чому ти вчора не був на уроці?
- Вибачте, Олегу Миколайовичу, але вчора я **був хворий**.

- Тетяно, чому ти вчора не була на уроці?
- Вибачте, але я **була хвора**.

я, ти, він був хворий	=	хворів	хворіти (1)
я, ти, вона була хвора	=	хворіла	
ми, ви, вони були хворі	=	хворіли	

9. Скажіть, де ви були вчора та що робили, де ви будете завтра та що будете робити. Запитайте про це своїх друзів.

10. Напишіть дієслово «бути» у потрібній формі.

Текст

Раніше у мене _____ подруга. Вона _____ дуже гарна та вродлива дівчина. Але в неї часто _____ проблеми в університеті. Вранці в неї завжди _____ **поганий настрій**. У неї _____ друг. Але в нього _____ справи. Коли вона _____ вільна, він _____ зайнятий. Тому в неї _____ депресія. Дуже прикро, але я не знаю, де вона зараз.

11. Виконайте вправу за зразком.

ЗРАЗОК: У нього була ділова зустріч. → Він був у офісі.

У неї були гроші. →

Увечері в них були друзі. →

У нас були уроки. →

У нього була проблема. →

Незабаром у нас будуть квитки на концерт. →

Завтра в нас будуть справи. →

Завтра в неї буде побачення. →

12. Напишіть слова у дужках у правильній формі.

(Я) звать Лайс. Раніше я (жити, працювати) в Йорданії. Зараз там живе (мій) сім'я. Зараз я (навчатися) в університеті залізничного транспорту. Я (думать), що (жити) в Україні складно. Зараз я живу у (Харків), але я вже (бути) у Києві, у Полтаві та у Львові. Вдома я не (знаю) українську мову. Але зараз я вже трохи (розмовляти) українською мовою. Раніше я (слухати) радіо і нічого не (розуміти). Незабаром я (розуміти) усе.

13. Напишіть запитання до виділених слів.

1. Учора Стас і Лора були на **концерті**. 2. Там був **їхній друг Стас**. 3. У них був **добрий** настрій. 4. **Увечері** подружки були в університеті. 5. У них був **урок**. 6. Граматика була **важкою**. 7. Уранці вони були **в кафе**. 8. Там був **Макс**. 9. Незабаром вони **будуть відпочивати**.

Тиждень:	Коли? Ф-4
понеділок	у понеділок
вівторок	у вівторок
середа	у середу
четвер	у четвер
п'ятниця	у п'ятницю
субота	у суботу
неділя	у неділю

Сьогодні понеділок, завтра буде вівторок, **післязавтра** буде середа.

Сьогодні понеділок, вчора була неділя, **позавчора** була субота.

14. Скажіть, що ви робите кожного дня.

ЗРАЗОК: Сьогодні понеділок. – У понеділок я багато працюю в університеті.

Сьогодні понеділок. –

Сьогодні вівторок. –

Сьогодні середа. –

Сьогодні четвер. –

Сьогодні п'ятниця. –

Сьогодні субота. –

Сьогодні неділя. –

Розклад занять

Понеділок	Вівторок	Середа	Четвер	П'ятниця
Інформатика	Фізика	Українська мова	Біологія	Українська мова
Українська мова	Хімія	Українська мова	Українська мова	Математика
Біологія	Математика	Фізика	Хімія	Українська мова

15. Читайте, слухайте.

– Олено, коли у нас буде фізика?

– Фізика у нас буде у вівторок і в середу.

– Зеде, у середу в нас була інформатика?

– Ні, інформатика була в понеділок.

– Коли в групі № 5 буде біологія?

– У групі № 5 біологія буде в понеділок і в четвер.

– Коли в групі № 5 українська мова?

– У групі № 5 українська мова кожного дня: у понеділок, у вівторок, у середу, у четвер і в п'ятницю.

– Ти не знаєш, коли у нас буде хімія?
– Вибач, але я не знаю, коли у вас буде хімія. Я навчаюся в групі № 2, а у нас інший розклад занять.

– Коли ви працюєте в університеті?
– Ми працюємо в університеті в понеділок, у вівторок, у середу, у четвер і у п'ятницю.
– А в суботу та в неділю?
– У суботу та в неділю ми відпочиваємо. Це наші **вихідні дні**.

Поясніть, будь ласка, що таке «вихідний день»?

16. Прочитайте текст. Яку назву ви йому дасте? Перекажіть його.

Нарешті сьогодні неділя. Неділя – це мій вихідний день. Як добре увесь день лежати в ліжку і нічого не робити. Ні-чо-го!

Ви вже знаєте, що мене звать Лайс, що я приїхав з Йорданії і що зараз я навчаюся в університеті залізничного транспорту на підготовчому факультеті. Вдома я думав, що навчатися на підготовчому факультеті досить легко. Як я **помилявся!** Ми працюємо кожного дня: у понеділок, у вівторок, у середу, у четвер, у п'ятницю. Я працюю в аудиторії і в гуртожитку. Я працюю, **навіть** коли **сплю!** У мене немає часу дивитися телевізор, слухати музику, у мене немає часу дивитись на дівчат. У суботу ми відпочиваємо, але в суботу я працюю вдома, тому що моя мама далеко, і я все роблю сам. Наприклад, учора я **прибирав** у кімнаті, потім був на базарі та купував продукти. Потім у кухні я готував обід. Ви думаєте, що я обідав? Ні, тому що у мене є друзі. Вони обідали, а у мене не було часу. Я готував вечерю, а потім обіду вже не було. Потім... Що ж потім? А потім я робив домашнє завдання на понеділок. Я дуже **втомився**.

Усе! **Досить!** Я студент, а не машина. Не буду **вмиватися**, не буду **одягатися**. Зараз буду слухати арабські пісні, потім буду дивитись телевізор, потім буду спати, а потім буду дивитись у вікно на вродливих дівчат. Іноді життя дуже складне, а іноді – прекрасне.

Відповідайте.

1. Хто такий Лайс?
2. Коли він працює на підготовчому факультеті?
3. Чому в суботу Лайс працює?
4. Що Лайс робив у суботу?
5. Чому він не обідав?
6. Чому в суботу Лайс втомився?
7. Що Лайс буде робити в неділю?
8. Що він не буде робити в неділю? Чому?
9. Що ви робите у вихідні дні?
10. Як ви думаєте, коли життя складне, а коли прекрасне?

Розкажіть про ваш вихідний день.

Спати (2) (як довго?) довго ≠ недовго

спл –ю

сп –иш

сп –ить

сп –имо

сп –ите

спл –ять

Спи! Спіть!

Прибирати (1) (що?) (речі)

прибираю (де?) (у кімнаті, у гуртожитку)

прибираєш

прибирають

Прибирай! Прибирайте!

Одягатися(1)

одягаюсь

одягаєшся

одягаються

Одягайся! Одягайтесь!

Вмиватися (1)

вмиваюся

вмиваєшся

вмиваються

Вмивайся! Вмивайтесь!

Посміхніться!

Один молодий учений пізно ввечері працював у лабораторії. Відомий фізик Резерфорд побачив це і запитав:

- Що ви тут робите?
- Працюю.
- А що ви робили вдень?
- Працював.
- А що ви будете робите вранці?
- Теж буду працювати.
- А коли ж ви думаєте?

СЛОВНИК

вечеря	навіть	потім
вечеряти	незабаром	прибирати
вільний	обід	раніше
втомитися	обідати	сніданок
дивитися	післязавтра	снідати
дурень	побачення	спати
життя	повторювати	увечері
зараз	позавчора	удень
купувати	помилятися	уночі
		уранці

УРОК 8

1. Читайте, слухайте.

- Доброго ранку!
- Доброго ранку!
- Що ви зараз робите?
- Зараз ми зайняті. Ми читаємо.
- Читаєте? А що, якщо це не секрет?
- Ні, не секрет. Я читаю книгу. Вона називається «Війна та мир». Олеся читає газету «Спорт та життя», а Олексій читає статтю в журналі «Наука і техніка». Я не знаю, як називається ця стаття, але я думаю, що вона досить цікава, тому що Олексій читає її вже довго.

Хто?	Що робить?	Що?	Ф - 4
Олег	читає	підручник словник	-
Він	купує	олівець	-
Ольга		оповідання	-
Дмитро	читає	книг <u>у</u> газет <u>у</u> об'яв <u>у</u> статт <u>ю</u> пісн <u>ю</u> інформаці <u>ю</u>	а → у я → ю

2. Виконайте вправу за зразком.

ЗРАЗОК. Віктор читає (книга). – Віктор читає книгу.

- У гуртожитку студентка слухає (пісня) _____,
(музика) _____, (радіо) _____, (концерт) _____.
- У магазині Марія купує (сорочка) _____,
(спідниця) _____, (костюм) _____, (шуба) _____
- У бібліотеці Тетяна читає (журнал) _____, (газета)
_____, (книга) _____, (підручник) _____,
(стаття) _____, (дисертація) _____.
- На уроці Ігор пише (вправа) _____, (текст) _____,
(фраза) _____, (речення) _____.
- На підготовчому факультеті студенти вивчають (українська
мова) _____, (фізика) _____,
(хімія) _____, (біологія) _____,
(інформатика) _____, (математика) _____.

Дивитися (2) (в/вл)

Я дивл –ю –сь	Ми див –имо –сь
Ти див –иш –ся	Ви див –ите –сь
Він див –ить –ся	Вони дивл - ять –ся!
Диви –сь! (По)диви –сь! Дивіть –ся! (По)дивіть –ся!	

дивитися (що?) телевізор
фільм
програму
рекламу
новини

Текст

Привіт! Це я, Лайс. Коли у мене є вільний час, я **завжди** дивлюсь телевізор. У понеділок я **обов'язково** дивлюсь новини. У вівторок я дивлюся програму, яка називається «Спорт і життя», тому що я люблю спорт. У середу я дивлюсь цікаві фільми. Я **люблю дивитися** детективи та бойовики, а моя подруга любить дивитися мелодрами та комедії. Я думаю, що дивитися мелодрами нудно, але моя подруга так не думає. Коли я дивлюсь фільм, я люблю палити. А моя подруга завжди говорить: «Лайсе, не пали! Палити шкідливо». Палити шкідливо, а весь час **їсти** цукерки не шкідливо? Я не люблю, коли вона дивиться фільм та їсть цукерки, але ж я **мовчу!** Учора ми дивились комедію, але я не пам'ятаю, як вона називається. У суботу ми дивимось різні програми, а в неділю ми дивимось музичний концерт. Єдине, що я не люблю дивитися – це реклама. Коли починається реклама, я **вимикаю** телевізор.

завжди ≠ іноді

Відповідайте.

1. Що дивиться Лайс у понеділок?
2. Чому Лайс завжди дивиться програму «Спорт і життя»?
3. Які фільми люблять дивитися Лайс і його подруга?
4. Що робить Лайс, коли дивиться фільми? Ви теж так робите?
5. Що Лайс і його подруга дивляться в суботу та в неділю?
6. Коли Лайс вимикає телевізор?
7. Ви любите рекламу? Чому?

вмикати ≠ вимикати (1) (що?) світло, лампу,
телевізор, ноутбук, комп'ютер,
мобільний телефон, газову плиту,
електричну плиту.

любити (2) (б/бл) (що? що робити?)

Хто?		Що робити?
Я ти він, вона	любл –ю люб –иш люб –ить	відпочивати читати співати
Хто?		Що? Ф-4
ми ви вони	люб –имо люб –ите любл –ять	спорт музику танці

Хотіти (що робити?) (т-ч)

Хто?		Що робити?	Що? Де? Коли? Як?
я ти він, вона ми ви вони	хоч –у хоч –еш хоч –е хоч –емо хоч –ете хоч –уть	відпочивати навчатися слухати дивитися вивчати	в університеті музику телевізор українську мову у вихідні дні часто із задоволенням

Іван багато читає. Він любить читати фантастику.

Олеся часто слухає музику. Вона любить слухати класичну музику.

Микола часто дивиться спортивні програми. Він любить дивитися футбол.

Віктор любить вивчати іноземні мови. Він добре знає англійську та німецьку мови.

А Ірина **нічого не хоче робити**. Вона хоче тільки лежати в ліжку та спати.

– Що ти більше любиш: чай або каву?

– Я більше люблю каву. А ти?

– А я більше люблю чай.

– Що ти більше любиш: музику чи спорт?

– Я більше люблю музику. А ти?

– Я теж.

- Ви любите театр?
- Так. А ви?
- Я теж люблю театр.

- Звідки ти приїхав?
- З Йорданії. А що?
- Ти любиш Йорданію?
- Так, звичайно! Це ж моя батьківщина. Я люблю батьківщину.

Хто?	Що робить?	Кого?	Ф-4
Ірина студент студентка	любить знає слухає	декана	- а
		викладача	
		хлопця	ь → я
		Миколая	й → я
		батька	о → а
		Ганну	а → у
Наталку бабусю Марію			я → ю

3. Виконайте вправу за зразком.

ЗРАЗОК: Син уважно слухає (батько). Син уважно слухає батька.

1. В аудиторії студенти уважно слухають (викладач) _____,
(професор) _____, (лектор) _____.
2. У школі діти уважно слухають (вчителька Марія Миколаївна)
_____.
3. Я дуже люблю (мама, тато, брат, сестра, дідусь, бабуся)
_____.
4. Ви знаєте (Микола) _____, (Євген) _____,
(Василь) _____, (Ганна) _____,
(Марія) _____ ?

Особисті займенники

Хто? Ф. 1	Кого? Ф. 4
я	мене
ти	тебе
він	його
вона	її
ми	нас
ви	вас
вони	їх

Прочитайте діалог. Інсценуйте його.

- Олесю, сьогодні увесь вечір дзвонив Віктор.
- Хто?
- Віктор, наш сусід.
- А.... Це нецікаво.
- Чому нецікаво? Віктор дуже гарний хлопець і добра людина. Він дуже любить тебе.
- Я не хочу його слухати, я не хочу його знати, я не хочу його бачити.
- Але чому? Чому?!
- Тому що я не люблю його.

- Який (чий) журнал ти читаєш? (Ф.4 = Ф.1) Я читаю свій новий журнал.
- Яке (чиє) завдання він виконує? (Ф.4 = Ф.1) Він виконує своє нове завдання.
- Які (чий) справи ви виконуєте? (Ф.4 = Ф.1) Ми виконуємо свої граматичні справи.
- Яку (чию) книгу вона бере? Вона бере свою цікаву книгу.
(а → у; я → ю)

- Якого (чийого) брата ти любиш? Я люблю свого рідного брата.
- Яку (чию) сестру ти любиш? Я люблю свою рідну сестру.

Чоловічий рід	ого	(живий!)
Жіночий рід	у/ю	

Зверніть увагу! Прикметники чоловічого та середнього роду з неживими іменниками не відмінюються!

Прикметники жіночого роду з живими та неживими іменниками відмінюються!

НЕЖИВИ!

ВІН і ВОНО	Ф1 = Ф4
ВОНА	А → У Я → Ю

– **Який** журнал читає Андрій?

Андрій читає **цей цікавий** журнал.

– **Яке** завдання отримала Марина?

Ф1 = Ф4

Марина отримала **це велике** завдання.

– **Які** фільми Микола дивиться?

Микола дивиться українські фільми.

– **Яку** задачу вирішують Антон і Василь?

Вони вирішують **цю складну** задачу.

А – У Я – Ю

4. Виконайте вправу за зразком.

ЗРАЗОК: – Ти читаєш **новий** текст?

– Так, я читаю **новий** текст.

А. 1. Микола знає новий діалог? 2. Мохамед купив україно-арабський словник? 3. Ви дивились англійський фільм? 4. Олена виконує нове завдання? 5. Марія розуміє цей важкий урок?

Б. 1. Ви писали цю контрольну роботу? 2. Студенти читали французьку літературу? 3. Викладач пояснював нову граматику? 4. Мохамед повторює нову лексику? 5. Ви пишете цю маленьку вправу?

5. Виконайте вправу за зразком.

ЗРАЗОК: – Петро купив україно-французький словник. А Лейла?

– Лейла також купила україно-французький словник.

1. Мохамед купив новий підручник. А Карлос?
2. Марія купила синю ручку. А Лейла?
3. Махмуд купив новий телефон. А Ахмед?
4. Оля загубила стару сумку. А Наталя?
5. Ми розв'язуємо цю складну задачу. А ви?
6. Ашраф пише це нове завдання. А Джон?

6. Виконайте вправу за зразком.

ЗРАЗОК: – Борис любить веселу музику.

– Яку? Веселу?

– Так, веселу.

1. Абдель пише нову вправу.
2. Лейла дивиться французьку комедію.
3. Хамза читає цікаве оповідання.
4. Викладач пояснює складне правило.
5. Наталя купила червону сумку.
6. Ольга готує смачний сніданок.
7. Нещодавно Степан та Андрій купили недорогі ноутбуки.

7. Виконайте вправу за зразком.

ЗРАЗОК: Студенти дивились фільм.

– Який фільм дивились студенти?

– Студенти дивились старий американський фільм.

1. Ахмед купив ноутбук.
2. Таня читає текст.
3. Костянтин робить вправи.
4. Викладачка пише таблицю.
5. Мишко їсть яблуко.
6. Мохамед п'є чай.
7. Махмуд готує рис.
8. Ахмед купує овочі в супермаркеті.

8. Дайте відповіді на запитання.

1. Яку музику ти любиш?
2. Яку літературу читає твій друг?
3. Який фільм ви дивились нещодавно?
4. Яке завдання ти отримуєш щодня?
5. Яку книгу ти читаєш?
6. Яке правило ви вчили вчора на уроці?
7. Яку мову ви вивчаєте?
8. Які книги ви зазвичай читаєте?

9. Виконайте вправу за зразком.

ЗРАЗОК: Сестра купила телефон. – Сестра купила дорогий телефон.

Я бачу будівлю. – Я бачу велику будівлю.

Ми виконуємо вправи. – Ми виконуємо складні вправи.

1. Я дивлюсь у вікно і бачу дорогу, вулицю, кіоск, небо, машини, дерева, будівлі. 2. Я купив підручник, зошит, ручку, олівець і словник. 3. Марія малює квіти, Карлос малює море, а Махмуд малює літак. 4. Мама купила пальто, а тато купив костюм. 5. Мохамед любить чай, а Махмуд любить какао. 6. Тарас їсть яблуко, а Хамза їсть апельсин.

ОДУХОТВОРЕНІ (ЖИВІ)!

ВІН
ВОНА

ОГО (+ А, Я)
А → У Я → Ю

– **Якого** артиста він знає?
Він знає **цього відомого** артиста.

ОГО + А (-Я)

– **Яку** артистку вона знає?
Вона знає **цю відому** артистку.

А → У Я → Ю

10. Виконайте вправу за зразком.

ЗРАЗОК: – Мишко бачив сьогодні **свого нового** викладача.
А Тарас?

– Тарас також зустрічав сьогодні **свого нового** викладача.

– Микола бачив сьогодні **свою нову** викладачку. А Петро?

– Петро також зустрічав сьогодні **свою нову** викладачку.

1. Таня чекає свого старшого брата. А Оля? 2. Сергій часто зустрічає в гуртожитку свого іноземного друга. А ти? 3. Костянтин згадує свою рідну старшу сестру. А Василь? 4. Ігор чекає свою найкращу подругу. А Карлос? 5. Сергій часто фотографує свою молодшу сестру. А Іван? 6. Я добре знаю цю відому співачку. А ти?

11. Складіть діалоги за зразком.

ЗРАЗОК: – Кого ти вчора зустрів в університеті?

– Вчора я зустрів в університеті свого найкращого старого друга Петра.

Читайте, слухайте.

20	- двадцять	200	- двісті
30	- тридцять	300	- триста
40	- сорок	400	- чотириста
50	- п'ятдесят	500	- п'ятсот
60	- шістдесят	600	- шістсот
70	- сімдесят	700	- сімсот
80	- вісімдесят	800	- вісімсот
90	- дев'яносто	900	- дев'ятсот
100	- сто	1000	- тисяча

Зверніть увагу!

Скільки? 1 (одна), 21 (двадцять одна) **гривня**
 2 (дві), 3, 4, 43, 74 **гривні**
 5-10-20, 25 .... **гривень**

Скільки коштує? (що?) Ф-1 цей словник?
 ця книга?
 це пальто?

Скільки коштують? ці речі?

Цей словник	кошту – є	1 (одн –у) гривн –ю 2 (дві), 3, 4 гривн –і 5-10-20, 25 грив – ень
Ця книга		
Це пальто		
Все це	кошту – ють	
Ці речі		
Ці продукти		

Виконайте вправу за зразком.

ЗРАЗОК: Це пальто – 357 грн.

Це пальто коштує 357 гривень.

1. Цей зошит – 50 грн. 2. Цей олівець – 15 грн. 3. Це дзеркало – 683 грн. 4. Ця спідниця – 861 грн. 5. Ці окуляри – 425 грн. 6. Ці штани – 1106 грн.

Комунікативні форми:

Покажі(ть), будь ласка,   ЩО? (Ф-4)
Дай(те), будь ласка,
Можна взяти
Візьміть

Я беру   ЩО? (Ф-1)
Дорого ≠ дешево

Слухайте, читайте:

- Покажіть, будь ласка, цю куртку.
- Ось, візьміть, будь ласка. Вона дуже тепла та модна.
- Добре, але я не люблю темний колір.
- Добре. Тоді візьміть ось цю світлого кольору. У неї сучасний фасон.
- Скільки вона коштує?
- Зовсім недорого, 1240 гривень.
- Добре, я беру.
- Платіть гроші в касу.

- Покажіть, будь ласка, жіночі чоботи.
- Якого кольору?
- Світло-жовтого, будь ласка.
- Ось, будь ласка.
- Скільки вони коштують?
- 1452 гривні.
- О! Це надто дорого.
- Але ж це італійське взуття. Візьміть ось ці. Вони коштують **набагато дешевше.**
- А ці скільки?
- 1180 гривень.
- Добре. Можна взяти?
- Так, платіть гроші в касу.

- Дайте, будь ласка, ручку, олівець, зошит і гумку.
- Це все?
- Так. Скільки все це коштує?
- Платіть у касу 156 гривень.
- Ось, візьміть, будь ласка, чек.

- У вас є україно-арабський словник?
- Великий чи маленький?
- Я хочу купити великий словник. Покажіть, будь ласка.
- Ось, подивіться цей.
- Скільки він коштує?
- 316 гривень.
- Добре. Я купую його.

Ви хочете купити куртку, годинник, костюм, мобільний телефон, парфуми. Складіть діалоги.

УРОК 9

1. Читайте, слухайте.

- Доброго дня, Катю!
- Доброго дня, Марино!
- Що ти зараз робиш?
- Зараз я зайнята. Я пишу.
- Пишеш? А що, якщо це не секрет?
- Ні, не секрет. Ти знаєш, що мої брат і сестра зараз далеко, в Одесі. Я пишу лист сестрі, а потім буду писати лист брату і другу.
- А скільки років брату, другу і сестрі?
- Брату і другу 18 років, а сестрі 15 років.
- Скажи, будь ласка, а вони знають наше місто Харків?
- Так, вони дуже добре знають місто Харків. Вони були в Харкові нещодавно.
- Цікаво. А брату і сестрі подобається наш Харків?
- Так, брату і сестрі подобається Харків.

Вона пише лист брату. → Кому вона пише лист?
 Сестрі подобається місто Харків. → Кому подобається місто Харків?
 Другу 18 років. → Кому 18 років?

Рід	Називний відмінок Хто? Ф. 1	Давальний відмінок Кому? Ф. 3	Закінчення
Чоловічий рід	Хто це?	Кому ви пишете лист?	
	це Віктор	Віктору	- у
	це Юрій	Юрію	- ю
	це іноземець	іноземцю	- ю
	це тато	татові	- ові
	це батько	батькові	
	це дядько	дядькові	
Жіночий рід			- і
	це сестра	сестрі	- і
	це Оля	Олі	- ї
	це Марія	Марії	
	це мати	матері!	матері!
	це дочка	дочці	ка- ці
	це подруга	подрузі	га- зі

2. Поставте питання до підкреслених слів. Зверніть увагу на дієслова, після яких використовується Ф. 3.

1. В аудиторії сидять студент і викладач. Викладач дає книгу студенту. 2. Моя мама турбується про мене. Я регулярно дзвоню мамі. 3. Моя подруга хоче подивитися новий фільм. Я купив подрузі квиток у кіно. 4. Мати й донька живуть разом. Донька завжди допомагає матері. 5. У мене є друг. Я написав листа другу. 6. У кімнаті сидять батько й син. Батько читає оповідання сину. 7. Катя та Олена – подруги. Катя завжди все розповідає Олені. 8. В аудиторії Юрко та Василь. Юрко заважає Василю слухати викладача.

3. Дайте відповіді на запитання.

1. Кому викладач пояснює нову граматику? (студент-іноземець, студентка-іноземка, Степан, Самуель, група).
2. Кому студент добре відповідає на уроці? (викладач, професор, декан, Микола Петрович, Ганна Іванівна).
3. Кому Петро вчора написав листи? (брат, сестра, мати, батько, сім'я, друг, дядько, тітка).

4. У дідуся є багато онуків. Він вирішив зробити їм подарунки на Новий рік.

Олег збирає марки.	гітара
Таня любить читати.	велосипед
Максим збирає старі монети.	книга
Костянтин любить грати на гітарі.	марки
Борис любить грати у футбол.	фотокамера
Віктор – хороший шахіст.	кольорові олівці
Мишко любить кататися на велосипеді.	м'яч
Василь любить фотографувати.	шахи
Марина любить малювати.	старі монети

ЗРАЗОК: Дідусь вирішив подарувати **Марині (Ф. 3)** кольорові олівці.

Текст

Зараз недільний вечір. Ще не пізно. Махмуд один у кімнаті. Всі його друзі дивляться телевизор у кімнаті нагорі. Ніхто не заважає Махмуду. Махмуд хоче писати листи на батьківщину. Спочатку Махмуд пише матері та батькові. Він знає, що вони хвилюються про нього і люблять часто **отримувати** його листи. Махмуд розповідає мамі та татові, як він живе, які в нього новини, які в нього нові друзі, як зазвичай проходять його дні в університеті, і що він робить у вільний від занять час. Потім Махмуд пише листа Імаду. Імад – його молодший брат і він дуже любить грати у футбол. Потім Махмуд пише Лейлі. Лейла – це найкраща подруга Махмуда. Вчора Махмуд **отримав** від Лейли лист і сьогодні відповідає подрузі. Махмуд пише Лейлі українською мовою тому, що він знає, що Лейла вивчає українську мову самостійно. Махмуд хоче допомагати Лейлі вивчати українську мову.

Напишіть 10 питань до тексту.

5. Дайте відповіді на запитання, використайте правильну форму слова.

1. Хто сидить в аудиторії? студент і студентка
Кому викладач пояснює граматику?
2. Хто живе в Одесі? батько та мати
Кому ви телефонували сьогодні вранці?
3. Хто бере ваш підручник? Олексій і Марія
Кому ви даєте свій підручник?
4. Хто дивиться ваш зошит? лаборант і викладач
Кому ви покажете свій зошит?

6. Дайте відповіді на запитання, використайте правильну форму слова.

ЗРАЗОК: – Кому батьки дозволяють піти в парк?

– Батьки дозволяють піти в парк дочці та сину.

1. Кому Василь обіцяє допомагати робити домашнє завдання?
2. Кому викладач радить повторювати нові слова?
3. Кому мама дозволяє купувати морозиво?
4. Кому музика заважає займатися?
5. Кому старший брат допомагає ремонтувати велосипед?
6. Кому мама допомагає шити спідницю?
7. Кому лікар радить відпочивати?
8. Кому лікарі заборонили палити?

Особисті займенники

Хто? Ф. 1	Кому? Ф. 3
я	мені
ти	тобі
він	йому
вона	їй
ми	нам
ви	вам
вони	їм

- Хто сказав **тобі**, що заняття відмінили?
- **Мені** сказав це Антон.

- Хто допомагає **вам** вивчати українську мову?
- **Нам** допомагає викладач української мови.

- Хто пояснює **Олені** математику?
- **Їй** пояснює викладач математики.

7. Пишіть особисті займенники замість крапок.

1. Допоможіть, будь ласка, ... рішити цю задачу. 2. Поясніть ..., будь ласка, граматику ще раз. 3. Скажіть, будь ласка, ..., коли буде консультація. 4. Купи ..., будь ласка, зошит, ручку, лінійку, олівець і ластик. 5. Покажіть, будь ласка, ... свій зошит. 6. Дай(те), будь ласка, ... цей підручник. 7. Розкажіть, будь ласка, ... про свою род'ину.

- Скільки вам років?   - Мені 20 років.   - А Махмуду?   - Йому 21 рік.   - А Ахмеду?   - Йому вже 22 роки.

Скільки років?

- 1, 21, 31, 41, 51, ...101 рік
- 2, 3, 4, 22, 23, 24; 32, 33, 34; 42, 43, 44; 52, 53, 54...102, 103, 104 роки
- 5 – 20; 25, 26, 27... 30, 40, 50, 60...100 років

8. Питайте та відповідайте.

ЗРАЗОК: – У тебе (вас) є батько? Скільки йому років?
 – Так, є. Йому 50 років.

Слова: мати, бабуся, дідусь, брати (Джон, Ричард), друг, подруга, тітка, дядько, сестри (Марія, Аміна).

– **Кому** потрібно, (не)можна; (**як?**) важко ≠ легко, цікаво ≠ нецікаво (**буває, було, буде**) + **що робити?**

– **Нам** потрібно та (не)важко **вивчати** українську мову.

– **Кому** холодно – тепло – спекотно, соромно, смішно, весело, сумно, погано, страшно, (не)зручно, світло, темно, добре, боляче (**буває, було, буде**) + **де?** + **коли?**

– **Нам** добре в Україні. **Нам** добре **буде** в Україні. **Нам** добре **було** в Україні.

Зверніть увагу! Слово **буває** можна не вживати! Слово **буває** вказує на періодичність дії.

Нам влітку спекотно. (завжди)

Нам влітку **буває** спекотно. (не завжди)

9. Дайте позитивну відповідь.

ЗРАЗОК: – Максиму потрібно йти в поліклініку?

– Так, Максиму потрібно йти в поліклініку.

А) 1. Тобі потрібно рано прокидатися? 2. Мамі потрібно було відпочивати після роботи? 3. Брату і сестрі можна буде плавати в басейні? 4. Марині цікаво було читати новий текст? 5. Сергію легко вивчати іноземні мови? 6. Брату важко робити домашнє завдання сьогодні?

Б) 1. Вам цікаво буває на уроці української мови? 2. Коли ти запізнюєшся на заняття, тобі буває соромно? 3. Вам весело було на спортивному майданчику? 4. Тобі сумно, тому що не зателефонували твої батьки? 5. Тобі зручно тут? 6. Їм було нецікаво на останній парі? 7. Це погана аудиторія, тому що тут завжди темно? 8. Що з вами? Вам боляче? 9. Вам не подобається взимку в Україні, тому що тут холодно? 10. Вам тут зручно працювати?

Час	Кому? Ф. 3	Дієслово	Хто? Що?	Що робити?
Теперіш- ній час	мені другу студентці	подобається	новий друг ця книга цей підручник це пальто	вивчати іноземні мови
		подобуються	нові друзі, наші викладачі, ці книги, вулиці Харкова, аудиторії університету	
Минулий час	мені другу студентці	(с)подобався	він: друг, фільм	
		(с)подобалась	вона: подруга, Україна	
		(с)подобались	вони: студенти, книги	
		(с)подобалось	1) воно: місто 2) що робити: відпочивати	

Скажіть другу, що вам подобаються або сподобались його речі.

ЗРАЗОК: Мені подобається твій плащ. Він дуже красивий!

Мені сподобався твій плащ. Він дуже красивий!

Слова: шапка, пальто, сорочка, краватка, джемпер, туфлі, рукавички, чоботи, телефон, портфель, окуляри, почерк, відповідь, реферат, резюме.

10. Дайте позитивну та негативну відповіді.

А) 1. Вам подобається місто, де ви зараз живете? **2.** Вам подобаються українські пісні? **3.** Вам подобається ваша група? **4.** Вам подобаються ваші нові друзі? **5.** Вам подобаються ваші підручники української мови? **6.** Вам подобається ваш гуртожиток? **7.** Вам подобаються ваші сусіди по кімнаті? **8.** Вам подобаються ваші аудиторії? **9.** Вам подобаються вулиці нашого міста Харкова? **10.** Вам подобаються пори року в Україні?

Б) 1. Антону подобається читати? **2.** Саші подобається грати в хокей? **3.** Вам подобається навчатися в Україні? **4.** Вам подобається співати? **5.** Вам подобається малювати? **6.** Вам подобається мандрувати? **7.** Вам подобається плавати? **8.** Вам подобається займатися спортом? **9.** Вам подобається бігати? **10.** Вам подобається готувати різні страви?

- Якому (чиєму) студенту
  - Якій (чий) студентці
- викладач пояснює граматику?

Викладач пояснює граматику своєму новому студенту та своїй новій студентці.

Чоловічий рід	ому/єму	(-й)
Жіночий рід	ій/їй	(-я)

11. Дайте відповідь на питання за зразком. Використайте подані слова: свій, новий, іноземний, старший, молодший.

ЗРАЗОК: – Антон часто телефонує брату? (Якому брату?)

– Так, Антон часто телефонує **своєму старшому** брату.

1. Викладач пояснює тему студенту? (Якому студенту?)
2. Студенти дали викладачу контрольні роботи для перевірки? (Якому викладачу?)
3. Олена часто пише листи сестрі? (Якій сестрі?)
4. Марина купила подарунок подрузі? (Якій подрузі?)
5. Степан розповідає новини другу? (Якому другу?)
6. Викладач дозволяє студентці дивитися в словник? (Якій студентці?)
7. Мати дозволяє сину кататися на санчатах? (Якому сину?)
8. Викладач завжди допомагає лаборанту? (Якому лаборанту?)
9. Ви іноді заважаєте сусіду по кімнаті в гуртожитку займатися? (Якому сусіду?)
10. Ви іноді допомагаєте сусідці по кімнаті в гуртожитку займатися? (Якій сусідці?)

Текст

Це Олена. Їй 17 років. Вона ще навчається у школі. У Олени є старший брат. Його звать Антон. Він навчається в університеті на стоматологічному факультеті. Він майбутній стоматолог. Олена дуже любить брата. Вони часто гуляють разом, дивляться нові фільми, читають цікаві книжки, плавають у басейні. Антон завжди допомагає своїй молодшій сестрі, пояснює їй задачі з фізики та з математики. Олена дуже вдячна своєму брату за його допомогу.

Скоро в Антона день народження. Йому виповнюється 20 років. Батьки хочуть подарувати сину новий планшет. Олена також хоче купити своєму старшому брату подарунок. Коли в Олени був день народження, Антон подарував їй квіти та красиву

літню сумку. А Олена ще не знає, що вона хоче купити своєму брату. Вона телефонувала своїй подрузі Марині, і вони вирішили, що разом будуть шукати подарунок Антону.

Спочатку в магазині вони дивились різні речі, але Марина порадила купити Антону сині джинси.

Наступного дня, коли Олена вітала свого брата з днем народження, вона подарувала йому ці джинси. Антону дуже сподобались ці джинси. Він був дуже радий цьому подарунку та щиро дякував своїй молодшій сестрі за нього.

Завдання до тексту:

1. Дайте назву тексту.
2. Знайдіть Ф.3.
3. Напишіть 10 питань до тексту.
4. Перекажіть текст.

УРОК 10

Їсти

завжди часто щодня іноді	я їм ти їси він їсть (Не) їж!	ми їмо ви їсте вони їдять (Не) їжте!	Що? (Ф-4) бутерброд, вареники ковбас –у, каш –у яблуко

Пити

щоранку щодня щовечора	я п'ю ти п'єш він п'є (Не) пий!	ми п'ємо ви п'єте вони п'ють (Не) пийте!	Що? (Ф-4) сік, чай, молоко, йогурт, кефір вод –у кав –у

1. Виконайте вправу за зразком.

ЗРАЗОК: їсти – пити

Я завжди на сніданок _____ кефір або молоко, а _____ бутерброди.

Я завжди **п'ю** на сніданок кефір або молоко, а **їм** бутерброди.

1. Оксана завжди на сніданок _____ піцу, а _____ чай або каву.
2. – Що ти _____ на сніданок?
– Я _____ чай або каву.
3. Ти _____ курку, а вони що _____ ?
4. Діти зараз _____ м'ясо, а на обід вони будуть _____ суп.
5. Він на обід _____ картоплю, а _____ сік або воду.

тут можна я хочу я хотів би	взяти купити з'їсти випити	Що? З чим? (Ф-5) чай з лимоном бутерброд з ковбасою хліб з маслом каву з молоком і цукром рис із м'ясом картоплю з рибою гриби зі сметаною біфштекс із яйцем морозиво з кавою

Що?	(З) чим? Ф - 5	(Без) чого? Ф - 2
лимон	з лимоном - ом	без лимону - у
цукор	з цукром - ом	без цукру - у
борщ	з борщем - ем	без борщу - у
чай	з чаєм - єм! (-Й)	без чаю - ю! (-Й)
масло	з маслом - ом	без масла - а
молоко	з молоком - ом	без молока - а
яйце	з яйцем - ем	без яйця - я
ковбаса	з ковбасою - ою	без ковбаси - и
капуста	з капустою - ою	без капусти - и
картопля	з картоплею - ею	без картоплі - і
олія	з олією - єю! (-ІЯ)	без олії - ї! (-ІЯ)

2. Виконайте вправу за зразком.

ЗРАЗОК: чай – цукор

- Ти хочеш чай з цукром або без цукру?
- З цукром, будь ласка.

Кава – молоко, хліб – масло, м'ясо – картопля, рис – курка,
борщ – сметана, тістечко – крем, морозиво – шоколад.

3. Розкрийте дужки.

1. На сніданок я їв м'ясо з (картопля). 2. Я дуже люблю морозиво з (полуниця). 3. Я люблю (капуста) з (біфштекс). 4. Зараз вони їдять тістечко зі (сметана). 5. Вона п'є (кава) без (молоко та цукор). 6. Учора на сніданок він їв (сосиска) з (картопля) та бутерброд з (масло та ковбаса). 7. Мій друг завжди їсть борщ без (сметана).

Комунікативні форми:

Дайте меню, будь ласка.

Рахунок, будь ласка.

Здачі не треба.

Що ви бажаєте замовити?

Смачно! Дуже смачно!

Смачного!

Усього найкращого!

Приходьте ще!

Завжди раді вам!

Прочитайте діалог. Інсценуйте його.

У кафе

- Добрий вечір!
- Добрий вечір. Дайте меню, будь ласка.
- Що ви бажаєте замовити?
- Так... Дайте, будь ласка, салат «Український», юшку та біфштекс з яйцем.
- Добре. Що будете пити: каву чи чай?
- Чай, будь ласка.
- Чорний, зелений?
- Зелений, будь ласка.
- А що ви будете їсти на десерт?

- Не знаю... Може, тістечко з кремом.
- Добре. Зачекайте хвилину.

- Офіціанте, рахунок, будь ласка.
- Ось, будь ласка.
- Візьміть гроші, здачі не треба. Усе було дуже смачно!
- Дякую. До побачення. Приходьте ще.

4. Ви прийшли у кафе. Зробіть замовлення.

МЕНЮ

Закуски:

- Салат зі сметаною.
- Салат із м'ясом.
- Салат із куркою.
- Салат із рибою.
- Салат із морепродуктами.
- Салат із шинкою.

Перші страви:

- Суп із м'ясом.
- Суп із куркою.
- Суп із рисом.
- Суп із лапшою.
- Щі зі сметаною.
- Борщ зі сметаною.
- Борщ із зеленню.
- Борщ із кропивою.

Другі страви:

- М'ясо з рисом.
- М'ясо з картоплею.
- Риба з картоплею.
- Гречка з маслом.
- Рис із м'ясом.
- Млинці з сиром.
- Млинці з джемом.
- Млинці з м'ясом.

Треті страви:

- Чай з цукром.
- Чай з цукром і лимоном.
- Кава з молоком.
- Пиріжки з м'ясом.
- Пиріжки з сиром.
- Пиріжки з капустою.

ЗРАЗОК: – Дайте мені, будь ласка, салат із м'ясом, щі зі сметаною, **рибу** з картоплею та чай з лимоном.

– Ось, будь ласка, вам салат із м'ясом, щі зі сметаною, **риба** з картоплею та чай з лимоном.

5. Складіть діалоги за зразком.

ЗРАЗОК:

а) А: Вам чай із цукром?

Б: Так, дякую.

А: А бутерброд бажаєте?

Б: Так, *із сиром*, будь ласка.

А ■ лимон
молоко
мед
варення
м'ята
малина
джем

Б ■ ковбаса
риба
масло
ікра
курка
паштет

б) А: Беріть пиріжки!

Б: А з чим вони?

А: Ці з рисом і яйцем, а ті з картоплею.

Б: Я спочатку спробую (скуштую) з картоплею. Як смачно!

А ■ м'ясо
капуста
морква
чорниця
сир
мак

Б ■ риба
яйце
вишня
клюква
курага
кориця

в) А: Що ти будеш їсти на друге?

Б: Котлети?

А: З чим? З яким гарніром?

Б: З гречаною кашею.

А ■ пельмені
антрекот
каша
піца
м'ясо
риба
макарони
млинці

Б ■ сметана
картопля
молоко
курка
рис
картопля
сир
ікра

Слухайте, читайте, повторюйте:

	Скільки?	Чого? Ф - 2
зважте відріжте дайте	1 кілограм 0,5 (півкілограма) 2, 3, 4 кілограми 1,5(півтора) кілограми 5, 6... кілограмів (грамів)	сир –у цукр –у круп –и (а→и) риб –и цибул –і (я→і)
	1 літр 0,5 (півлітра) 2, 3, 4 літри 5, 6 ... літрів	молок –а (о→а) олі –ї (ія→її)

Вправа 6. Виконайте вправу за зразком.**ЗРАЗОК:** Ось кілограм (сир).

– Дайте, будь ласка, кілограм сиру.

1. Ось кілограм (цукор). 2. Ось кілограм (рис). 3. Ось кілограм (риба). 4. Тут 2 кілограми (борошно). 5. Тут 200 грамів (хліб). 6. Тут 500 грамів (морозиво). 7. Ось 100 грамів (салат). 8. Ось 700 грамів (сир). 9. Ось 1 літр (вода та сік). 10. Тут 5 кілограмів (картопля).

Слухайте, читайте, повторюйте:

один пакет кефіру	одна банка джему
один пакет молока	одна пляшка води
один пакет сметани	одна коробка печива
один пакет соку	одна коробка цукерок
один пакет печива	одна пачка цукру
один стакан чаю	одна пачка масла
один десяток яєць	

Зверніть увагу!

Скільки банок? ... (але: дайте одну банку)

Одна банка

2, 3, 4 банки

5, 6 ... банок

Скільки пляшок?.. (але: дайте одну пляшку)

Одна пляшка
2, 3, 4 пляшки
5, 6 ... пляшок

Скільки пачок? ... (але: дайте одну пачку)

Одна пачка
2, 3, 4 пачки
5, 6 ... пачок

Скільки пакетів?.. (але: дайте один пакет)

Один пакет
2, 3, 4 пакети
5, 6 ... пакетів

Я купую банку джему та пляшку олії.

Ти купуєш пакет кефіру та 2 пакети соку.

Він купує пляшку йогурту, а вона купує 3 пляшки води.

Ми купуємо пакет сметани та коробку цукерок.

Ви купуєте банку соку та пачку печива.

Вони купують стакан чаю та бутерброд.

Вправа 7. Замість крапок напишіть слова *ПАКЕТ, ПЛЯШКА, ПАЧКА, КОРОБКА* в потрібній формі.

1. Дайте, будь ласка, 2 _____ чаю. 2. Скільки коштує _____ соку? 3. Візьміть, будь ласка, _____!
4. Скільки коштує _____ пакет молока? 5. Він купив 3 _____ йогурту. 4 _____ кефіру та 10 _____ води. 6. Дайте, будь ласка, 1 _____ цукерок і 3 _____ масла. 7. Ми купили _____ печива.

Слухайте, читайте!

- Скільки коштує кілограм картоплі?
- 15 гривень 50 копійок.
- Зважте, будь ласка, 5 кілограмів.
- Ось, будь ласка. Платіть 77 гривень 50 копійок.

- Дайте, будь ласка 2 пакети молока, пакет кефіру та банку сметани.
- Ось, будь ласка. Платіть 80 гривень 80 копійок.

- Візьміть гроші.
- Скажіть, будь ласка, у вас є молочні сосиски?
- Так, є.
- А вони **свіжі**?
- Так, звичайно! У нас завжди тільки свіжі продукти.
- Зважте, будь ласка, півкіло.
- Ось, будь ласка. Платіть у касу 100 гривень.

- Скільки коштує цей торт?
- 200 гривень.
- А це печиво?
- 60 гривень коробка.
- Дайте, будь ласка, цей торт і коробку печива.

- Дайте, будь ласка, стакан чаю, булочку та бутерброд з ковбасою.
- Ось, будь ласка.
- Скільки все це коштує?
- Платіть 40 гривень 90 копійок.
- Візьміть гроші.
- Візьміть здачу. Смачного вам!

Складіть аналогічні діалоги.

Вправа 8. Замість крапок напишіть потрібні фрази.

- _____?
- Цибуля коштує 14 гривень кілограм.
- _____ 2 кілограми цибулі.
- Будь ласка. Платіть _____ .

- _____ ?
- Так, у нас є ковбаса.
- _____ ?
- 106 гривень кілограм.
- _____ .
- Ось, будь ласка. Платіть у касу 106 гривень.

- _____ ?
- 20 гривень.
- _____ .
- Ось, будь ласка.
- _____ .
- Візьміть здачу. Смачного вам!

Прочитайте текст. Перекажіть його. Дайте назву тексту (назвіть його).

Це як завжди знову я, Лайс. Зараз п'ятниця, вечір. Я стою в кухні у гуртожитку і дивлюся у холодильник. А там нічого немає. А я так хочу їсти! Мамо, любо моя, де ти? Твій бідний син **втомився, зголоднів**. Але мама зараз далеко, холодильник пустий, і я їду до супермаркету. Супермаркет – це магазин, де можна купити все: м'ясо, овочі, фрукти, напої та інші речі. Супермаркети завжди працюють уранці, удень, увечері та навіть уночі – це дуже **зручно**.

Ось я в супермаркеті. Як багато продуктів! **Очі розбігаються**. Спочатку я купую напої: 3 пляшки води, 2 пакети соку. Я стою й думаю, купувати розчинну каву чи ні. Ні, пити розчинну каву – не дуже корисно, і я купую мелену каву.

Далі у м'ясному відділі я беру півкілограма м'яса та 300 грамів ковбаси. В овочевому відділі я купую кілограм цибулі, 3 кілограми картоплі, кілограм помідорів і півкілограма огірків. Ще я купую чорний хліб і пачку печива.

Ну, от і все. Сьогодні на вечерю я буду готувати м'ясо з картоплею та овочевий салат. Приходьте в гості!

Напишіть 10 питань до тексту.

Посміхніться!

Розмовляють діти

- Чому ти так швидко їси шоколад? Ти пам'ятаєш, що в тебе є брат?
- Так, пам'ятаю. Тому і поспішаю.

У ресторані

- Офіціанте, я вже годину чекаю половину курки.
- А ми чекаємо клієнта, який замовить другу половину.

На вокзалі в ресторані

– М'ясо таке жорстке, що я десять хвилин не можу його прожувати!

– Не хвилюйтеся, – відповідає офіціант, – поїзд стоїть двадцять хвилин.

СЛОВНИК

вимикати

вмикати

дешево

дивитися

дорого

їсти

завжди

мовчати

любити

обов'язково

пити

рахунок

свіжий

смачно

хотіти

Вирази

Візьміть!

Перепрошую...

Дайте, будь ласка!

Здачі не треба.

Можна взяти?

Набагато дешевше.

Покажіть, будь ласка!

Приходьте ще.

Скільки коштує?

Усього найкращого!

Хай щастить!

Не переймайтесь.

Зверніть увагу!

З найкращими побажаннями!

УРОК 11

ЩО БОЛИТЬ?	У КОГО БОЛИТЬ? (Ф – 2)	ЩО ? (Ф – 1)
Що у вас/у тебе болить? у нього у неї	У мене болить у тебе у нього у неї У мене болять У мене нічого не болить	зуб шлунок живіт серце вухо горло око голова рука спина нирка печінка зуби вуха очі легені ноги руки нирки

Коли?	У кого?		Що?
Учора вранці	у мене	болі – в	шлунок
Учора вдень	у тебе	боліл – а	голова
Учора ввечері	у Гната	боліл – о	горло
		боліл – и	ноги

1. Виконайте вправу за зразком.

ЗРАЗОК: У (Ігор) _____серце.

У Ігоря болить серце.

1. У (я) _____ шлунок. 2. Що у (ти) _____ ? 2. У (Ганна) _____ зуби. 3. У (друг) _____ спина. 4. У (Лідія) _____ очі. 5. Учора ввечері у (вона) дуже _____ голова, а у (він) дуже _____ плече. 6. – Петре, чому ти учора не був на уроці? – Вибачте, але у (я) дуже _____ горло.

Особові займенники

Хто? Ф. 1	З ким? Ф. 5
я	зі мною
ти	з тобою
він	з ним
вона	з нею
ми	з нами
ви	з вами
вони	з ними

- Це Тарас. Ти товаришуєш з **Тарасом**?
- Так, я товаришую з **ним**.

- Це Марина. Ти познайомилась з **Мариною** в університеті?
- Так, я познайомилась з **нею** в університеті.

- Це Степан і Василь. Ви спілкуєтесь зі **Степаном і Василем**?
- Так, ми добре спілкуємось з **ними**.

2. Правильно використовуйте займенники.

1. Доброго дня! Мені завжди приємно зустрічатись _____.
2. Студенти! Увага, це наш новий студент. Я хочу познайомити вас _____.
3. Це ваша сестра? Познайомте мене _____!
4. Ми йдемо в супермаркет. Ти хочеш піти разом _____?
5. Як почувуються ваші друзі? Я давно не бачився _____.
6. Як ти відчуваєшся? Я так давно не зустрічався і не спілкувався _____.
7. Невже ви мене не впізнаєте? Чому ви не вітаєтесь _____?
8. У мене є зайві квитки на концерт. Хочеш піти _____?

9. Нещодавно наша група була в поліклініці. Наші викладачі також були _____. 10. Іноземні студенти влітку будуть відпочивати на батьківщині. Їх батьки будуть разом _____.

Що?	З ким? Ф-5	
Що	з тобою з ним з нею з мамою з татом з другом з подругою	трапилося (сталось)?

Читайте, слухайте, повторюйте.

- Що з тобою трапилося?
- У мене болить голова.

- Що з тобою трапилося? Чому ти такий блідий?
- У мене дуже болить шлунок. Я не спав усю ніч.

- Що сталося з Ігорем? Чому він не був учора на уроці?
- Він захворів. У нього висока температура, болить горло і голова.

- Що сталося з твоїм другом?
- Нічого. З ним **усе гаразд**.

усе гаразд = усе добре

- Що трапилося з вашим земляком?
- Нічого страшного. З ним усе добре.

3. Складіть діалоги за зразком.

ЗРАЗОК:

а)

А: Що з тобою? Чому ти такий *блідий*?

Б: Зі мною все гаразд. Не турбуйся.

- він – *нервовий*
- ви – *сумні*
- вона – *сердита*
- ти – *невеселий*
- Катруся – *щаслива*
- Віктор – *злий*
- вони – *незадоволені*

б)

А: Що трапилось із **Сашком**? Його знову немає на заняттях.

Б: Здається, у нього проблеми зі *здоров'ям*.

- Марія – *машина*
- Джон – *віза*
- Антон – *серце*
- Наталя Петрівна – *син*
- Тарас Васильович – *сім'я*
- Степан Тарасович – *дочка*
- Махмуд – *реєстрація*

іти
їхати   до кого? - О2

стоматолог – до стоматолога
кардіолог – до кардіолога
хірург – до хірурга
травматолог – до травматолога
окуліст – до окуліста
уролог – до уролога
терапевт – до терапевта
медсестра – до медсестри

Іти	Їхати
я ід–у (йду)	я їд–у
ти ід–еш	ти їд–еш
він, вона ід–е	він, вона їд–е
ми ід–емо	ми їд–емо
ви ід–ете	ви їд–ете
вони ід–уть	вони їд–уть

4.

1. Якщо в мене болить зуб, я іду _____
2. Якщо в неї болить серце, вона іде _____
3. Якщо мені треба зробити ін'єкцію, я іду _____
4. Якщо він упав і зламав руку, він іде _____
5. Якщо в тебе болять нирки, ти ідеш _____
6. Якщо хворому потрібна операція, він їде _____
7. Якщо у тебе болять очі, ти їдеш _____

Іти, йти (піти) за чим ? (навіщо?)		Їхати (поїхати) за чим? (навіщо?)	
я іду (піду)	за хлібом	я їду (поїду)	за молоком
ти ідеш (підеш)		ти їдеш (поїдеш)	
він, вона іде (підє)		він, вона їде (поїде)	
ми ідемо (підємо)		ми їдемо (поїдемо)	
ви ідете (підєте)		ви їдете (поїдете)	
вони ідуть (підуть)		вони їдуть (поїдуть)	
він ішов (пішов)		він їхав (поїхав)	
вона ішла (пішла)		вона їхала (поїхала)	
ми, ви, вони ішли (пішли)		ми, ви, вони їхали (поїхали)	

Зверніть увагу: піти, поїхати – доконаний вид. Не використовуйтеся в теперішньому часі!

5. Складіть діалоги за зразком.

ЗРАЗОК:

а)

А: Треба йти за хлібом.

Б: А що, невже в нас немає хліба?

А: Немає, скінчився.

Б: Добре, я зараз піду за хлібом.

█ молоко, цукор, масло, сир, сік, чай, кава, картопля, морква

б)

А: А де Тетяна?

Б: Вона пішла *в бібліотеку* за підручником.

█ лаборант – *бібліотека* – книга

Антон – *каса* – білет на футбол

викладач – *кафедра* – словник

Лілія – *аптека* – аспірин

Ігор – *пошта* – бандероль

мати – *ринок* – буряк і цибуля

сестра – *магазин* – торт

Петро Петрович – *гардероб* – куртка, шапка, шалик

студенти – *буфет* – чай, бутерброд

Іти, йти (зайти) за ким?		Їхати (заїхати) за ким?			
я їду	(зайду)	за тобою	я їду	(заїду)	за другом за подруго ю
ти їдеш	(зайдеш)		ти їдеш	(заїдеш)	
він, вона їде	(зайде)		він, вона їде	(заїде)	
ми їдемо	(зайдемо)		ми їдемо	(заїдемо)	
ви їдете	(зайдете)		ви їдете	(заїдете)	
вони їдуть	(зайдуть)		вони їдуть	(заїдуть)	
він їшов	(зайшов)		він їхав	(заїхав)	
вона їшла	(зайшла)		вона їхала	(заїхала)	
ми, ви, вони їшли (зайшли)			ми, ви, вони їхали (заїхали)		

Зверніть увагу: зайти, заїхати – доконаний вид. Не використовується в теперішньому часі!

в)

А: Ти знаєш, як їхати на вокзал?

Б: Ні, Але *Сергій* знає. Він зайде **за мною** і ми поїдемо разом.

■ ви – *Богдан*
Вона – *її сусід*
Він – *Ольга*
Микита – *його подруга*
Ти – *брат*
Джон – *його сусідка*
Сабіна та Пітер – *Христина*

Я, ти, він **повинен**
Я, ти, вона, **повинна** (що робити?) іти до лікаря - **О2**
Ми, ви, вони **повинні** викликати лікаря - **О4**

Синонімічні конструкції:

1) Кому? О3 Мені, тобі, йому, їй, нам, вам, їм **потрібно (що робити?)**

іти до лікаря - **О2**; викликати лікаря - **О4**.

2) Я маю, ти маєш, він (вона) має, ми маємо, ви маєте, вони мають (що робити?)

іти до лікаря - **О2**; викликати лікаря - **О4**.

Діалоги

- Привіт, Ігорю!
- Привіт.
- Як справи?
- Так собі.
- Що з тобою трапилось? Ти виглядаєш не дуже добре.
- У мене болить голова і **нежить**. Я не спав учора вночі.
- Яка в тебе температура?
- Не знаю, у мене немає термометра.
- Ти **повинен (=маєш)** іти до лікаря. (**Тобі потрібно** іти до лікаря).
- Так, але я не знаю, де розташована поліклініка.
- Поліклініка для студентів розташована на вулиці Дарвіна біля станції метро «Архітектора Бекетова».
- Дякую, зараз іду.

У гуртожитку

- Привіт, хлопці! Ви йдете до університету?
- Я іду, а Тарек – ні.
- Що з ним трапилось? Він виглядає не дуже добре.
- У нього болить голова, болить серце, йому важко дихати.
- Це погано. Ми повинні викликати лікаря.
- А як це зробити?
- Мій сусід навчається на третьому курсі медуніверситету. Я думаю, він знає, як це зробити.

Телефонна розмова

- Алло! Поліклініка? Можна викликати лікаря?
- Ваша адреса?
- Вулиця Молочна, 7, гуртожиток, корпус 2, кімната № 15.
- Ваше ім'я?
- Захворів мій сусід.
- Зрозуміло, як його ім'я?
- Рустам Холов.
- Рік народження?
- 2000-й.
- Що з ним трапилось?
- У нього болить голова, болить серце, йому важко дихати.
- Чекайте лікаря після дванадцятої години.

Візит лікаря

- Добрий день! Хто тут хворий?
- Це я.
- Що з вами сталося?
- У мене болить голова, болить серце, я не можу дихати.
- Добре, я повинен вас послухати. **Роздягайтеся**, будь ласка. Дихайте! Не дихайте! Тут у вас усе гаразд. Відкрийте рот! Покажіть язик, горло! У вас, мій любий, грип. Ви повинні нікуди не ходити, лежати в ліжку, пити чай з лимоном і приймати **антибіотики**. Ось вам рецепт. Ваші друзі повинні купити ці ліки в аптеці. Антибіотики будете приймати **тричі на день**. Через три дні, якщо все буде гаразд, я чекаю вас у поліклініці. Ви повинні зробити **електрокардіограму** серця. До побачення.
- Дякую. До побачення.

одягатися ≠ роздягатися

одягайтеся ≠ роздягайтеся!

Приймати ліки	як часто? двічі на день тричі на день
	як довго? днів три (чотири) днів п'ять (шість) з тиждень

Слухайте, читайте:

Олена повинна лежати днів зо три. Андрій не повинен їсти години зо дві. Азіза повинна лежати вдома днів зо два. Ви повинні чекати результат з тиждень. Він повинен приймати ліки днів п'ять.

В аптеці

- Здрастуйте! Скажіть, будь ласка, у вас є аспірин, ліки від кашлю та бісептол?
- У нас є звичайний аспірин та аспірин з вітаміном «С».
- Що ви порекомендуєте? Який краще?
- Звичайно, з вітаміном «С», але він коштує дорожче.
- Добре, я купую його. А що у вас є від кашлю?
- Я рекомендую купити ось ці таблетки. Вони дають дуже швидкий і стійкий ефект.
- Добре, я візьму їх.
- Бісептол ви можете купити в другому відділі. Там продають антибіотики.
- Гаразд. Скільки все це коштує?
- Платіть у касу 100 гривень.

Як ви себе почуваєте? – Я почуваю себе

**добре
чудово
краще
гірше
погано**

6. Виконайте вправу за зразком.

ЗРАЗОК: Я (почувати) себе добре.

Я відчуваю себе добре.

1. Мої друзі _____ себе краще. 2. Мій дядько _____ себе добре. 3. Як ви себе _____ ? 4. Мої брати _____ себе погано. 5. Мої дід і баба вже старенькі, але вони _____ себе добре. 6. Я _____ себе краще, коли поруч зі мною мої друзі.

На вулиці

- Привіт, Сафуане!
- Привіт!
- Що з тобою трапилось? Як ти себе відчуваєш?
- Погано. Учора я грав у футбол і впав. Зараз у мене дуже болить нога.
- Ти повинен іти до хірурга-травматолога.
- Дякую, але я не можу йти сам.
- Підемо разом.

У хірурга-травматолога

- Добрий день!
- Добрий день! Сідайте. Що з вами трапилось?
- У мене болить нога. Я вчора впав, коли грав у футбол.
- Покажіть ногу. Тут болить? А тут?
- Ай! Так, дуже болить.
- У вас вивих сугаву. Ви повинні лежати з тиждень і робити компреси. Ось вам рецепт.
- Дякую. До побачення.

7. Доповніть діалоги.

1. – _____? Чому ти такий блідий?
– У мене болить голова.
2. – _____? Чому вона не була учора на уроці?
– У неї боліло коліно.

3. – Привіт! _____ ?
 – Я почуваю себе погано.
 – _____ ?
 – У мене болить шия.
4. – _____ ?
 – Я іду до лікаря.
 – _____ ?
 – У мене дуже болить зуб.
 – _____ ?
 – Зараз я почуваю себе гірше.
5. – _____ ?
 – Не дуже добре.
 – _____ ?
 – У мене нежить і болить горло.
 – _____ ?
 – 38,5.
 – _____ .

8. Ваш друг захворів. Запитайте в нього, як він себе почуває, що в нього болить. Викличте до нього лікаря.

9. Ваш друг захворів. Ви прийшли до нього. Запитайте, як він себе почуває, які ліки він приймає, що йому потрібно купити.

10. Ви йдете до аптеки. Вам треба купити ліки від кашлю (головного болю, нежиті). Про що ви будете запитувати провізора?

Посміхніться!

Хірург робить операцію.

– Спирт! – говорить він тихо медсестрі.

Хворий підняв голову і запитує:

– Лікарю! А може краще – після операції?

Хлопець лежав у лікарні. До нього прийшла дівчина. У палаті вона побачила жінку в білому халаті. Дівчина запитала у жінки:

– Чи можу я побачити хворого?

– А хто ви така? – запитала жінка.

– Я його сестра, – відповіла дівчина.

– Дуже приємно познайомитися, а я його мати, – посміхнулася жінка.

Народна мудрість

Найбільше багатство – здоров'я.

Без здоров'я немає щастя.

Бережи одяг, доки новий, а здоров'я – доки молодий.

Весела думка – половина здоров'я.

11. а) прочитайте діалог:

Ольга: Привіт, Артеме!

Артем: Привіт!

Ольга: Мені сказали, що ти шукаєш роботу. Це правда?

Артем: Так, правда.

Ольга: А в чому справа? Мені здавалось, що ти задоволений своєю роботою.

Артем: Так, так і було.

Ольга: А що змінилося?

Артем: О, це довго розповідати. Одним словом, у мене не дуже добрі стосунки з новим керівництвом.

Ольга: Розумію. Значить, ти вирішив змінити роботу?

Артем: Так. А що? Ти можеш мені допомогти з цим?

Ольга: Я учора розмовляла з Максимом, моїм старим шкільним приятелем. Він зараз працює менеджером в одній великій фірмі. Їм потрібен спеціаліст з вищою економічною освітою.

Артем: А чим займається ця фірма?

Ольга: Імпортом і продажем електронної техніки.

Артем: Це мені знайомо. Якщо ти пам'ятаєш, я займаюсь аналогічним питанням.

Ольга: Звичайно, пам'ятаю. Тому я одразу подумала про тебе.

Артем: Дякую. А що ще потрібно, окрім вищої економічної освіти?

Ольга: Потрібно володіти англійською мовою.

Артем: О, з мовою в мене все в порядку. Я багато працював з американською фірмою, так що я вільно розмовляю англійською. До речі, зараз я займаюсь японською мовою.

Ольга: Це просто чудово! У них тісні зв'язки з однією японською фірмою.

Артем: А ще з ким?

Ольга: З Америкою, Німеччиною та Південною Кореєю. Тому вони шукають спеціаліста з досвідом роботи з іноземними компаніями. На мій погляд, ти їм ідеально підходиш.

Артем: Хочеться вірити.

Ольга: Ну, і ти, звісно, вмієш користуватися комп'ютером?

Артем: Звичайно! З комп'ютером у мене проблем немає. Я з ним, як то кажуть, на ти! Крім того, я постійно користуюсь Інтернетом та електронною поштою.

Ольга: Ось і чудово!

Артем: А як у них із заробітною платнею?

Ольга: Не маю уяви! Але, думаю, що непогано. Я знаю, що це дуже серйозна фірма. Ти сам з ними поговориш і про все дізнаєшся.

Артем: А як з ними зв'язатися?

Ольга: Я дам тобі номер телефону Максима. Ти йому зателефонуєш і про все домовишся.

Артем: А це зручно?

Ольга: А чому ні?.. Але, якщо хочеш, я зателефоную і скажу, що ти будеш телефонувати.

Артем: Дякую тобі. Це буде краще.

Ольга: Можливо, вони запросять тебе на співбесіду. Але я думаю, що це буде простою формальністю.

Артем: А чому ти так думаєш?

Ольга: Я просто впевнена, що ти зі своїм знанням, досвідом і кваліфікацією – це саме те, що їм потрібно.

Артем: Ну що ж, будемо сподіватися.

б) дайте відповіді на питання:

1. Чому Артем шукає нову роботу?
2. Чому Артем хоче змінити свою роботу?
3. Про яку роботу розповіла йому Ольга?

4. Чим займається фірма, у якій працює Максим?
5. Ким працює Максим?
6. Якого спеціаліста шукає фірма, у якій буде працювати Максим?
7. Чому Ольга вважає (=думає, =гадає), що Артем підходить на цю роботу.
8. Як ви вважаєте (=думаєте, =гадаєте), чи буде співбесіда важкою для Артема?
9. Що про це думає Ольга?
10. А що думаєте ви?

в) змоделюйте ситуацію:

Ольга телефонує Максиму і розповідає про Артема. Що сказала Ольга? Як ви думаєте, що відповів Максим?

г) змоделюйте ситуацію:

Артем телефонує Максиму. Як ви думаєте, яка розмова в них відбулася?

СЛОВНИК

боліти	кашляти	роздягатися
викликати	компрес	температура
гірше	краще	термометр
ін'єкція	нежить	тричі (3 рази)
іти (йти)	одягатися	чудово
їхати	приймати	халат
кашель	рецепт	

ВИРАЗИ

Що з тобою?
 Мені погано.
 Що трапилося?
 Усе гаразд.
 Чому ти такий блідий?
 Ти повинен...
 Не сперечайся, так треба.
 Не звертай уваги!

УРОК 12 (підсумковий)

Ви познайомилися з уживанням деяких відмінків в українській мові. Ось вони.

Назва відмінка	Значення	Приклади вживання
Називний (S) <i>Хто? Що?</i>	1. Назва суб'єкта. 2. Найменування суб'єкта дії/стану. 3. Віднесення до категорії/групи (виконує функції предиката)	Це <u>викладач</u>. (Хто це?) Це <u>вулиця</u>. (Що це?) <u>Студент</u> пише вправу. (Хто пише вправу?) <u>Книга</u> стоїть у шафі. (Що стоїть у шафі?) Мені подобається <u>друг</u>. (Хто подобається?) Мені подобається <u>Україна</u>. (Що подобається?) Джон – <u>студент</u>. (Хто такий Джон?) Київ – <u>столиця</u> України. (Що таке Київ?)
Родовий (O – 2) <i>Чий? Чия? Чий? Чия? Чий? Чия? У кого?</i> <i>Кого? Чого?</i> <i>Який? Яку? Яке? Які?</i>	1. Назва власника предмета. 2. Назва особи, яка має предмет або не має предмета. 3. Відсутність суб'єкта або об'єкта. 3.1. Характеристика об'єкта.	Це <u>підручник Ігоря</u>. (Чий це підручник?) <u>У студента</u> є словник. (У кого є словник?) <u>У студентки</u> немає олівця. (У кого немає олівця?) У мене немає <u>друга</u>. (Кого у тебе немає?) У кімнаті немає <u>дивана</u>. (Чого немає у кімнаті?) Я п'ю чай <u>без цукру</u>. (Який чай ти п'єш?) (Чай без чого ти п'єш?)

Назва відмінка	Значення	Приклади вживання
<i>Де? У кого?</i> <i>Куди? До кого? До чого?</i> <i>Звідки?</i> <i>Скільки?</i>	3.2. Значення місця. 4. Напрямок, у якому рухається об'єкт. 5. Напрямок, з якого рухається об'єкт. 6. Кількість	Я був <u>у друга</u>. (Де ти був?) (У кого ти був?) Максим їде <u>до Києва</u>. (Куди їде Максим?) Ми йдемо <u>до лікаря</u>. (До кого ви йдете?) Студент приїхав <u>з України</u>. (Звідки приїхав студент?) У класі <u>4 студенти</u>. (Скільки студентів у класі?)
Давальний (О-З) <i>Кому?</i> <i>Кому (чому) скільки років?</i> <i>Кому + модальні дієслова</i> <i>Кому як?</i> <i>Кому подобається, подобаються, (с)подобався, (с)подобалась, (с)подобались хто, що?</i>	1. Адреса дії. 2. Вік. 3. Модальність + дія. Модальні дієслова виражають не саму дію, а відношення або ставлення суб'єкта до дії. 4. Стан суб'єкта, вираженого у Ф. 3. 5. Стан прихильності суб'єкта, вираженого у Ф. 3.	Я часто даю <u>подрузі</u> пораду. (Кому ти часто даєш пораду?) <u>Матері</u> 50 років. (Кому 50 років?) <u>Харкову</u> 370 років. (Чому 370 років?) <u>Мені</u> (не)можна працювати допізна. (Кому (не)можна працювати допізна?) <u>Антону</u> цікаво працювати в аудиторії. (Кому цікаво працювати в аудиторії?) <u>Мені</u> подобається викладач. (Кому подобається викладач?) <u>Мені</u> сподобався Харків. (Кому сподобався Харків?) <u>Нам</u> сподобалось жити та навчатись у Харкові.

Назва відмінка	Значення	Приклади вживання
<i>Кому</i> <i>(с)подобалось</i> <i>що?</i> <i>що робити?де?</i> Знахідний (О-4) <i>Кого?Що?</i> <i>Коли?</i> <i>(У який день?)</i> <i>Куди?</i>	1. Прямий об'єкт. 2. Час. 3. Напрямок, у якому рухається об'єкт	(Кому сподобалось жити та навчатись у Харкові?) Я люблю <u>маму та тата</u>. (Кого ти любиш?) Марійка читає <u>книжку</u>. (Що читає Марійка?) Ми не працюємо <u>в суботу</u>. (Коли /У який день ми не працюємо?) Ми йдемо <u>на майдан</u>. (Куди ми йдемо?)
Орудний (О -5) <i>З ким?</i> <i>Який? Яку?</i> <i>Яке?</i> <i>Які? З чим?</i>	1. Спільність дії. 2. Характеристика об'єкта	Я працюю разом <u>з Тареком</u>. (З ким разом ти працюєш?) Він любить пити каву <u>з молоком</u>. (Яку він любить пити каву?) (З чим він любить пити каву?)
Місцевий (О – 6) <i>Де?</i> <i>Коли?</i>	1. Місце. 2. Час	Микола живе <u>у Харкові</u>. (Де живе Микола?) Я народився <u>в минулому сторіччі</u>. <u>У цьому році</u> ми закінчуємо університет. <u>У травні</u> є два великих свята. <u>На минулому тижні</u> наша група була в театрі.
Кличний (О - 7)		<u>Мамо, батьку, Петре</u>, ідіть сюди!

1. Прочитайте речення. Поставте запитання до виділених слів. Назвіть відмінок.

А) 1. Харків – це велике місто на сході України. 2. Я дуже люблю Харків, тому що тут я народився та виріс. 3. У Харкові знаходиться найбільша площа в Європі. 4. Сьогодні я їду в Харків у відрядження. 5. Моя подруга приїхала з Харкова.

Б) 1. Лейла – це моя найулюбленіша подруга. 2. Я давно не бачила Лейлу на уроці. 3. Сьогодні ми з Лейлою йдемо на дискотеку. 4. Учора на уроці не було Лейли, тому що вона захворіла. 5. На столі лежить фотокартка Лейли. 6. У Лейли немає грошей, тому я йду до крамниці одна, без Лейли. 7. Завтра ми всі йдемо в гості до Лейли, тому що в неї день народження.

Розгляньте таблицю. Згадайте закінчення іменників однини.

<i>Називний</i>	<i>Родовий</i>	<i>Давальний</i>	<i>Знахідний</i>	<i>Орудний</i>	<i>Місцевий</i>
завод (брат)	завод –у (брат –а)	завод –у (брат –у)	завод (брат –а)	завод –ом (брат –ом)	на завод –і
місяць (хлопець) музей	місяц –я (хлопц –я) музе –ю	місяц –ю (хлопц –ю) музе –ю	місяць (хлопц –я) музей	місяц –ем (хлопц –ем) музе –єм	у місяц –і у музе –ї
ламп –а площ –а	ламп –и площ –і	ламп –і площ –і	ламп –у площ –у	ламп –ою площ –єю	на ламп –і на площ –і
земл –я лекці –я	земл –і лекці –ї	земл –і лекці –ї	земл –ю лекці –ю	земл –єю лекці –єю	на земл –і на лекці –ї
вікн –о мор –е реченн –я	вікн –а мор –я реченн –я	вікн –а мор –я реченн –я	вікн –о мор –е реченн –я	вікн –ом мор –ем реченн –ям	на вікн –і на мор –і у реченн –і

2. Напишіть замість крапок виділені іменники у відповідній формі.

Це мій друг Миколай.

Я давно не бачив мого _____.

У мого _____ велика та заможна родина.

У шафі висять речі мого _____.

Учора ми ходили в гості з моїм _____.

Харків, Одеса та Дніпро – це відомі українські міста.

1. Я живу та навчаюсь у _____, мій старший брат зараз живе у _____, а моя молодша сестра зараз вчиться в _____.
2. Завтра ми поїдемо до _____, потім до _____, а потім до _____.
3. На карті Харкова немає _____.
4. Олег приїхав з _____, Олена приїхала з _____, а Петро приїхав з _____.

Чай та молоко – це смачні напої.

1. Я дуже люблю пити _____ та _____.
2. Коли я поспішаю, я їм тістечко без _____ та без _____.
3. Дайте, будь ласка, стакан _____ та чашку _____.
4. Я люблю їсти печиво з _____ та з _____.

3. Напишіть слова, що стоять у дужках, у необхідній формі.

Мій друг Омар приїхав з (Йорданія). Його родина живе у (місто Амман). У (Омар) є велика родина. У нього є батько, мати, 1 (брат) і 2 (сестра). Батько (Омар) інженер. Він працює на (завод). Мати (Омар) працює у (лікарня). Вона лікарка. Омар дуже любить і поважає (батько та мати). Старша сестра (Омар) навчається (фармацевтична академія). (Она) звать Лейла. Лейла мріє працювати в (аптека), тому зараз вона ретельно вивчає (хімія, математика та фізика). Молодша сестра (Омар) добре розмовляє (англійська та арабська мова), а зараз вона вивчає (французька мова) в (університет). (Она) звать Фатіма. Старший брат (Омар) працює разом з (батько). (Він) звать Хасан. У (Хасан) вже є дружина та маленька донька. На столі в мого друга стоять фотографії (мама, тато, Лейла та Фатіма). А на іншій фотографії ми бачимо Хасана разом з (дружина та донька).

Хасан дуже любить (родина) і знає, що вони також люблять (він).

Ознайомтеся з правилами утворення кличного відмінку.

Віктор – Віктор –е

Ганна – Ганн –о

Іван – Іван –е

Світлана – Світлан –о

Павло –П'авл –е

Надя – Над –ю

Анатолій –Анатолі –ю

Марія – Марі –є

Сергій – Сергі –ю

Лідія – Ліді –є

Олесь – Олес –ю

Петрівна – Петрівн –о

Петрович – Петрович –у

4. Утворіть кличну форму від наданих імен і по батькові.

А) Ігор, Євген, Павло, Тарас, Микола, Андрій, Олексій, Василь, Анатолій.

Б) Ганна, Надя, Юля, Лариса, Марина, Марія, Олена.

В) Сергій Антонович, Валентин Миколайович, Олексій Петрович, Леонід Тарасович.

Г) Ганна Антонівна, Валентина Петрівна, Надія Михайлівна, Юлія Борисівна, Тетяна Миколаївна, Олена Олександрівна.

ІМПЕРАТИВ

Позиції	- и -	- іть -
під наголосом;	уч –и бер –и	уч –іть бер –іть
	- й -	й + те
після голосних	чита –й слуха –й	чита –й –те слуха –й –те
	-	- те -
а) після приголосних Д, Т, З, С, Н, Л, ЩО пом'якшуються;	сядь встань	сядь –те встань-те
б) після приголосних б, п, в, м, ж, ч, щ, ш, р	познайом повір	познайом –те повір –те

Запам'ятайте чергування приголосних:

з → ж казати – кажи, кажіть;

с → ш писати – пиши, пишіть;

г → ж бігти – біжи, біжіть;

УВА → У купувати – купуй, купуйте;

ЮВА → Ю танцювати – танцюй, танцюйте.

5. Утворіть наказові форми від дієслів.

ЗРАЗОК: робити – роби, робіть!

Відчиняти, малювати, сидіти, навчатися, запитувати, купувати, спати, одягатися, дзвонити, мовчати, працювати, пити, одягатися, танцювати, різати, писати, повторювати.

6. Ознайомтеся з імперативами, які ми використовуємо в різних ситуаціях. Складіть за допомогою цих виразів діалоги.

**На вулиці,
У транспорті**
– Скажіть!
– Вибачте!

У магазині
– Покажіть!
– Дайте!
– Зважте!
– ідріжте!
– Візьміть!

На уроці
– Слухайте!
– Не розмовляйте!
– Пишіть!
– Запам'ятайте!
– Зверніть увагу!
– Розкажіть!

У лікарні
Роздягайтеся! Одягайтеся!
Дихайте! Не дихайте!
Покажіть горло, язик!
Приймайте ліки регулярно!

У гостях!
– Проходьте!
– Знайомтесь!
– Сідайте!
– Їжте!
– Пийте!

7. Виконайте вправу за зразком.

ЗРАЗОК: Не треба розмовляти на уроці.

Не розмовляйте на уроці!

1. Не треба гуляти на вулиці, якщо там іде дощ.
2. Треба тепло одягатися, тому що на вулиці холодно.
3. Не треба говорити дівчині, що ти її кохаєш, якщо це неправда.
4. Не треба голосно розмовляти, тому що твої сусіди вже сплять.
5. Треба купити на ринку біля метро «Академіка Барабашова» теплі рукавички та теплу куртку.
6. Не треба пити багато холодної води, тому що будеш погано себе почувати.
7. Треба дружити з розумною людиною, а від дурної тікати.
8. Не треба запізнюватися на заняття.

Посміхніться!

Іде слон у червоній сорочці. Назустріч йому іде мишеня.

- Слоне, зніми сорочку!
- Чому?
- Ну, зніми, будь ласка!

Слон зняв сорочку, поклав її на землю. Мишеня дивилось на сорочку, дивилось, а потім каже:

- Ні, Слоне, вибач, але моя сорочка була з кишенею.

Прислів'я (з використанням форм імперативу)

Не кажи «Гоп!», поки не перескочиш.

Скажи, хто твій друг, і я скажу, хто ти.

Не родись вродливою, а родись щасливою.

Не шукай правди в інших, коли в тебе її нема.

Людей питай, а свій розум май.

Не слухай того, хто багато говорить, слухай того, хто багато робить.

ДІЄСЛОВА З ОЗНАКОЮ РУХУ

→

→

→

→

←

←

<i>і/йти (1)</i>	<i>ходити (2)</i>	<i>їхати(1)</i>	<i>їздити(2)</i>
Я йд–у	Я ходж–у	Я їд–у	Я їждж–у
Ти йд–еш	Ти ход–иш	Ти їд–еш	Ти їзд–иш
Він ид–е	Він, вона ход–ить	Він, вона їд–е	Він, вона їзд–ить
Вона йд–е	Ми ход–имо	Ми їд–емо	Ми їзд–имо
Ми йд–емо	Ви ход–ите	Ви їд–ете	Ви їзд–ите
Ви йд–ете	Вони ход–ять	Вони їд–уть	Вони їзд–ять
Вони йд–уть			
Іди! Ідіть!	(Не) ходи!	(Не) їдь!	(Не) їдь!
Не йди!	Ходіть! Ходімо!	Їдьте! Їдьмо!	(Не) їздіть!
Не йдіть!			

Зверніть увагу на різницю у вживанні дієслів **І/ЙТИ-ХОДИТИ, ЇХАТИ –ЇЗДИТИ** у теперішньому часі.

зараз

щодня часто завжди іноді рідко

тепер

щомісяця

сьогодні я *йду/їду* до академії.

завжди я *ходжу/їжджу* до академії.

Я бачу, що він *іде/їде* швидко.

Він іноді *ходить/їздить* швидко.

повільно.

часто

повільно.

8. Проаналізуйте використання дієслів *іти* – *ходити*; *їхати* – *їздити*.

Щоранку Макс ходить в університет, але сьогодні він не йде в університет, тому що сьогодні вихідний день.

Щодня моя бабуся ходить на базар, але сьогодні в неї багато грошей, і вона йде до супермаркету.

Щосуботи Іра ходить у басейн, але сьогодні вона не йде до басейну, тому що вона захворіла.

На перерві хлопці спочатку йдуть у деканат вирішувати питання, а потім ідуть відпочивати до кафе. Хлопці люблять ходити снідати до кафе, тому що там дуже смачно готують.

Імад дуже часто їздить до Києва у відрядження. Сьогодні він теж їде до Києва.

Я рідко їжджу на таксі, тому що це коштує дорого. Зараз я їду до бабусі, бо вона погано себе почуває.

Щоліта ми їздимо відпочивати до Туреччини, але зараз у нас мало грошей, тому ми їдемо відпочивати до Одеси.

Я люблю їздити в центр міста, але зараз у мене поганий настрій, і я нікуди не їду.

9. Напишіть замість крапок необхідні дієслова у відповідній формі.

І/йти – ходити

1. Щоранку мій брат _____ до школи. 2. Ми часто _____ на цікаві екскурсії. 3. Ахмед _____ до бібліотеки. Він завжди _____ до бібліотеки вранці, але сьогодні він _____ туди вдень. 4. Мій молодший брат ще маленький і не _____ .

Їхати – їздити

1. П'ять днів на тиждень Стас _____ до університету. Він любить _____ до університету на автобусі. Зараз ранок, я дивлюсь у вікно і бачу, що він теж _____ туди. 2. Щодня Андрій _____ на роботу на машині, але зараз його машина зламалась, і він _____ на роботу на метро.

10. Виберіть і напишіть необхідні дієслова.

І/йти – ходити

- Привіт, Сергію!
- Привіт, Миколо!
- Куди ти _____ зараз?
- Зараз я _____ у парк.
- Ти часто _____ у цей парк?
- Я завжди _____ гуляти у цей парк, якщо в мене є вільний час.

- Подивіться, ось _____ твоя подруга.
- Так, бачу. Вона _____ сюди. Привіт, Ганно! Куди це ти _____ ?
- Я _____ на роботу.
- **Пішки?**
- Так, я завжди _____ на роботу пішки.

Їхати – їздити

- Куди ти _____ зараз?
- Я _____ на стадіон. Через півгодини відбудеться футбольний матч.
- Як часто ти _____ туди?
- Не дуже часто. Я _____ на стадіон, коли грає моя улюблена команда. Це десь раз у місяць.
- Куди ти зараз _____ ?
- Звичайно, я _____ на роботу.
- Ти завжди _____ на роботу на метро?
- Ні, коли я поспішаю, я _____ на таксі.

і/йти – ходити	Куди? (Ф-2) до університету
їхати – їздити	Куди? (Ф-2) до бібліотеки
	Звідки (Ф-2) з університету
	Звідки (Ф-2) з бібліотеки

Подивіться на таблицю. Порівняйте приклади вживання прийменників НА, В(У) та З/ЗІ/ІЗ.

Куди ви йдете (їдете)?		Звідки ви йдете (їдете)?
В(У)	НА	З\ЗІ\ІЗ
у/в школу	на курс	(з + <i>голосний</i>)
у/в коледж	на факультет	з аудиторії
у/в університет	на екзамен	з екзамену
в аудиторію	на урок	з аптеки
у/в групу	на лекцію	з острова
у/в гуртожиток		
	на роботу	(з + <i>приголосний</i> ,
у/в магазин	на завод	<i>крім с, ш</i>)
у/в супермаркет	на пошту	з вулиці
	на базар	з майдану
у/в лікарню		з пошти
в аптеку	на вулицю	
у/в поліклініку	на площу	(зі + <i>група приголосних</i>)
	на проспект	зі школи
у/в банк	на вокзал	зі стадіону
в офіс	на станцію	зі сходу
у/в фірму	на стадіон	
у/в відрядження		(із + <i>з, с, ц, ш, щ, ч</i>)
у/в посольство	на море	із супермаркету
	на річку	із церкви
у/в країну	на екскурсію	
у/в місто		
у/в район	на північ	
у/в центр	на південь	
	на захід	
у/в церкву	на схід	
у/в мечеть	на острів	
(У між приголосними, В після голосного, між голосними)	на батьківщину	

11. Виконайте вправу за зразком.

ЗРАЗОК: я – ти – урок.

Я іду на урок, а ти ідеш з уроку.

Я – ти – гуртожиток; ми – ви – екскурсія; я – вони – станція метро; він – вона – школа; Микола – Сашко – лекція; Ганна – Марія – центр.

ЗРАЗОК: Антон – Ігор – Франція.

Антон їде у Францію, а Микола їде з Франції.

Я – ти – Львов; ми – ви – Чехія; ви – вони – Європа; ти – він – Алжир; вона – я – В'єтнам, я – Лі Янг – Китай.

12. Поставте слова у відповідну форму. Додайте займенник та закінчіть фрази.

У Макса є білети в театр, тому зараз він _____.

Щосуботи він _____.

Джон – бізнесмен. Щоранку він _____.

Зараз він _____.

Віктор спортсмен. Я знаю, що зараз _____.

Він регулярно _____.

Моя мама обожнює українські пісні.

Сьогодні увечері вона _____.

Вона досить часто _____.

Слова: басейн, тренування; консерваторія, концерт; театр, вистава; робота, офіс.

Зверніть увагу!

→

←

→

Де ви були? (Ф-6)	Куди ви ходили (їздили) учора? (Ф-2)	Куди ви підете (поїдете) завтра? (Ф-2)
Я, ти він був	Я, ти, він	Я піду, поїду до клубу
Я, ти, вона була у клубі	ходив (їздив)	Ти підеш, поїдеш
Ми, ви, вони були	Я, ти, вона до клубу	Він, вона піде, поїде
	ходила (їздила)	Ми підемо, поїдемо
	Ми, ви, вони	Ви підете, поїдете
	ходили (їздили)	Вони підуть, пойдуть

13. Виконайте вправу за зразком.

ЗРАЗОК: (пошта) Де ти був? – Я ходив на пошту.

1. (музей) Де був учора твій брат?
2. (театр, концерт) Де ви були учора ввечері?
3. (Полтава, конференція) Де ти був минулого місяця?
4. (Київ, виставка) Де вони були недавно?
5. (Америка, Індія) Де були Сергій та Анатолій кілька років тому?
6. (вокзал, каса) Де була ваша сестра сьогодні вранці?

14. Виконайте вправу за зразком.

ЗРАЗОК: Ви ходили до лікарню? – Так, я був у лікарні.

1. Ти ходив учора до поліклініки?
2. Твій друг ходив вдень до магазину?
3. Твоя подруга ходила минулої середи на екскурсію?
4. Він їздив до Франції?
5. Твої брати їздили до Європи?
6. Твої батьки їздили до Канади?

15. Розкажіть про ваші плани на завтра. Запишіть.

УРАНЦІ → університет, ділова зустріч, банк.

УДЕНЬ → кафе, крамниця, гуртожиток.

УВЕЧЕРІ → побачення, ресторан, вистава.

16. Надайте необхідні дієслова з ознакою руху.

– Привіт, Стасе!

– Привіт, Лайсе! Тебе не було вдома ввечері. Я тебе шукав.

Куди ти _____ ?

– Ми з моєю подругою _____ до кінотеатру дивитися новий бойовик. Ти ж знаєш, як я люблю дивитися бойовики. Я теж тебе шукав учора вдень. Ти теж кудись _____ ?

– Так, я _____ на зустріч з Наталкою.

– І що ви робили?

– Ми _____ на комп'ютерну виставку. Було дуже цікаво та корисно для мене. Якщо в тебе буде можливість, подивись обов'язково.

– Добре. А куди ти _____ зараз?

– До кафе. Я дуже хочу їсти.

– До якого кафе? До нашого?

– Ні! Ну що ти! Я ніколи не _____ туди. Там дуже дорого та несмачно.

– А куди _____ обідати?

– Я часто _____ у маленьке кафе біля метро. Давай пообідаємо разом.

– Не можу зараз. Давай іншого разу. Ой! Мало не забув! У мене є два квитки на завтра на футбольний матч. _____ разом.

– От і добре, домовилися. Тоді завтра вранці _____ на футбольний матч, а потім _____ до парку, якщо не буде дощу.

– Ну, бувай.

– Бувай.

17. Прочитайте текст. Додайте необхідні дієслова. Правильно вибирайте граматичну форму.

Зараз я _____ на роботу _____ у Харкові вранці на машині – це жахливо. Мій офіс знаходиться недалеко від дому, але я _____ вже годину. Іноді я _____ на роботу на метро. Але це буває досить рідко, тому що станція метро знаходиться далеко і треба ще _____ на автобусі. Я люблю _____ пішки, але у Харкові я досить рідко _____ пішки, тому що в мене завжди багато справ і проблем. Коли я жив вдома, я дуже часто _____ на велосипеді. Я люблю _____ на велосипеді. Завтра я обов'язково _____ на велосипеді в парк, але моя подруга каже, що в Харкові _____ на велосипеді небезпечно.

Дорогі друзі!

Це я, ваш старий знайомий Лайс. Дуже прикро, але сьогодні ми зустрінемося з вами востаннє. Навчальний рік закінчується, і закінчується наш курс української мови. Ми вже багато знаємо та можемо. Ми вже можемо сказати українською мовою, як нас звуть, звідки ми приїхали, де ми живемо, вчимось, які в нас плани на майбутнє. Ми можемо розповісти, яка в нас родина, кого ми любимо, чого чекаємо від життя, які в нас мрії. Ми вже можемо спілкуватися з українськими людьми, розуміти їхні відповіді. І це дуже важливо. Я вважаю, що ми маємо добрі результати. Але ми не повинні зупинятися! Треба дуже серйозно працювати далі.

Я хочу добре знати українську мову, тому що вона така красива й мелодійна. Коли я слухаю українську мову, мені здається, що я слухаю пісню. Українці кажуть, що мова – це душа народу. Зараз я знаю, яка душа в українського народу. Народ, який має таку мову, може вирішити всі проблеми та подолати всі труднощі.

Я був дуже радий зустрічатися з вами та разом з вами працювати.

До побачення! Хай щастить!

Зустрічатися (1) (з ким?)

з другом

з дівчиною

Зупинятися (1) (де?)

на станції метро

(коли?)

Я завжди зупиняюся, коли читаю новий текст і бачу там незнайоме слово.

Спілкуватися (1) (– ва) (з ким?)

спілкуюсь з викладачем

спілкуєшся з другом

спілкуються

СЛОВНИК

бігти

безпечно

відрядження

виставка

душа

зупинятися

зустрічатися

їздити

киш'еня

мишен'я

мрія

слон

спілкуватися

ходити

шукати

щодня

щомісяця

Вирази

Вирішити всі проблеми

Давай пообідаємо разом!

Домовилися.

Зняти сорочку.

Найулюбленіша подруга

Плани на майбутнє.

Подолати труднощі.

УРОК 13
(Відмінки, значення, приклади)

НАЗИВНИЙ ВІДМІНОК

1. Хто це?

- Це: 1) студент – студенти;
кас'ир – кас'ири;
студентка – студентки;
сестра – сестри;
- 2) викладач – викладачі;
товариш – товариші;
л'ікар – лікар'і;
хлопець – хлопці;
- 3) друг – друзі;
людина – люди;
дитина – діти.

Що це?

- Це: 1) стіл – столи;
кімната – кімнати;
- 2) плащ – плащі;
вірш – вірші;
олівець – олівці;
ніч – ночі;
площа – площі;
подорож – подорожі;
- 3) вікно – в'ікна;
дзеркало – дзеркала;
- 4) море – моря;
місце – місця;
- 5) речення – речення;

життя – життя;
 обличчя – обличчя;
 весілля – весілля;
 бездоріжжя – бездоріжжя.

б) окуляри;
 брюки;
 гроші.

2. Який це урок? Це цікавий
 важливий
 останній

■ урок

Яка це куртка? Це тепла
 хороша
 осіння

■ куртка

Яке це пальто? Це нове
 дороге
 синє

■ пальто

Які це
 ■ уроки?
 ■ куртки?
 пальта?

Це

■ нові
 ■ хороші

■ уроки
 ■ куртки
 пальта

РОДОВИЙ ВІДМІНОК

1. Один (21, 31, 41, 51, ...101)

друг, брат, син, викладач,
 музей, товариш, вчитель, стіл,
 підручник, журнал, альбом,
 ніж, ключ, олівець;

одно (21, 31, 41, 51, ...101)

слово, місто, дерево, крісло,
 дзеркало, місце, обличчя,
 відкриття, завдання;

одна (21, 31, 41, 51, ...101)

студентка, викладачка, дошка,
 ручка, лінійка, вулиця, пісня,
 гривня, вежа, книга, буква;

два, три, чотири (22, 23, 24, 32, 33, 34, 42, 43, 44...)	друзі, брати, сини, викладачі, товариші, вчителі, музеї, столи, підручники, журнали, альбоми, ножі, ключі, олівці, слова, міста, дерева, крісла, дзеркала, місця, обличчя, завдання, відкриття, життя;
дві, три, чотири (22, 23, 24, 32, 33, 34, 42, 43, 44...)	студентки, викладачки, дошки, ручки, лінійки, вулиці, пісні, гривні, вежі, книги, букви.
П'ять, шість...(25, 26, 35, 36...) скільки, багато, мало, декілька	друзів, братів, синів, викладачів, товаришів, музеїв, вчителів, музеїв, столів, підручників, журналів, альбомів, ножів, ключів, олівців, слів, міст, дерев, крісел дзеркал, місць, завдань(ння-нь), відкриттів, життів(ття-ттів), студенток, викладачок, дошок, ручок, лінійок, вулиць, пісень, гривень, веж, книг, букв

одна хвилина

дві, три, чотири хвилини

п'ять, шість, ..., багато, декілька хвилин

одна година

дві, три, чотири години

п'ять, шість, ..., багато, декілька годин

одна гривня, копійка

дві, три, чотири гривні, копійки

п'ять, шість, ..., багато, декілька гривень, копійок

один день, місяць, рік

два, три, чотири дні, місяці, роки

п'ять, шість, ..., багато, декілька днів, місяців, років

2. Звідки ти, ви і/йдеш (їдеш, прийшов, приїхав, прийшла, приїхала, прийшли, приїхали)?

Я ■ і/йду із супермаркету
їду зі школи
прийшов ■ з бібліотеки
приїхав з театру
з університету

ДАВАЛЬНИЙ ВІДМІНОК

1. Кому ти пишеш лист?

Я пишу лист ■ брату – ■ сестрі – ■ батькам
братам сестрам
другу – подрузі –
друзям подругам
товаришу – Ользі
товаришам Марії
Борису
Андрію

2. Чиєму брату Мишко дав книгу?

Він дав книгу моєму (твоєму, нашому, вашому, своєму, його, її, їхньому) брату.

Чий сестрі Мишко дав книгу?

Він дав книгу моїй (твоїй, нашій, вашій, своїй, його, її, їхній) сестрі.

Чиїм друзям Мишко дав книгу?

Він дав книгу моїм (твоїм, нашим, вашим, своїм, його, її, їхнім) друзям.

3. Якому студенту

Якій студентці ■ викладач пояснює правило?
Яким студентам

Він пояснює правило ■ цьому новому студенту.
■ цій новій студентці.
■ цим новим студентам.

4. Кому ти зазвичай телефонуєш?

Я зазвичай телефоную тобі (йому, їй, вам, їм)

5. Кому батько обіцяв ■ купити ноутбук?

Батько обіцяв ■ розповісти новини?
■ купити ноутбук сину (синові).
■ розповісти новини дочці (доньці).

Кому Микола допомагав | зробити домашнє завдання?
вирішувати проблему?

Микола допомагав | робити домашнє завдання брату.
вирішувати проблему сестрі.

Кому Дмитро радив | займатися спортом?
багато читати?

Дмитро радив | займатися спортом Віктору.
багато читати Ірині.

Кому батьки дозволяють ходити в парк?
Батьки дозволяють ходити в парк Андрію.

Кому заважає займатися ця гучна музика?

Ця гучна музика заважає займатися | брату | сестрі
Олегу | Олені
Віктору | Марині
Валерію | Марії

6. (не)можна
Кому | потрібно | багато працювати?
необхідно

брату | сестрі | (не)можна | багато працювати.
Олегу | Олені | потрібно |
Віктору | Марині | необхідно |
Валерію | Марії

7.

Кому | зараз | холодно?
було | тепло?
буде | спекотно?
весело?
сумно?
цікаво?
боляче?
важко?
легко?
добре?
погано?

Брату			холодно.
Валерію			тепло.
Олегу			спекотно.
Тетяні			весело.
Марині			сумно.
мені	зараз		цікаво.
тобі	було		боляче.
йому	буде		важко.
їй			легко.
нам			добре.
вам			погано.
їм			

8. Кому (чому) скільки років?

Тарасе, скільки тобі років? ■ Мені 20 років.

Скільки років нашому університету? ■ Нашому університету 85 років.

9. Кому подобається, подобаються, (с)подобався,

(с)подобалась, (с)подобались хто, що?

Кому (с)подобалось що? Що робити? Де?

Кому подобаються наші викладачі? ■ Мені подобаються наші викладачі.

Кому сподобався Харків? ■ Мені сподобався Харків.

Кому сподобалось навчатись у нашому університеті? ■ Нам сподобалось навчатись у нашому університеті.

ЗНАХІДНИЙ ВІДМІНОК

1. Що ти несеш?

Я несу	■	журнал –	■	дзеркало –	■	книгу –
		журнали		дзеркала		книги
		словник –		завдання –		гривню –
		словники		завдання		гривні

2. Який журнал цікавий журнал.
Яке дзеркало ти несеш? Я несу велике дзеркало.
Яку книгу нову книгу.

Які журнали журнали.
дзеркала ти несеш? Я несу ці старі дзеркала.
книги книги.

3. Чий підручник
Чиє пальто ти береш?
Чию газету

Я беру свій (мій, твій, наш, ваш, його, її, їхній) підручник.
Я беру своє (моє, твоє, наше, ваше, його, її, їхнє) пальто.
Я беру свою (мою, твою, нашу, вашу, його, її, їхню) газету.

Чиї підручники
завдання ти береш?
ручки

Я беру свої (мої, твої, наші, ваші, його, її, їхні) підручники.
завдання.
ручки.

4. Кого ти бачиш?
Я бачу друга – друзів
товариша – товаришів
брата – братів
хлопчика – хлопчиків
артиста – артистів
подругу – п'одруг
сестру – сестер
студентку – студенток
дівчинку – дівчат
людину – людей
дитину – дітей

5. Якого викладача ти знаєш?
Яку викладачку

Я знаю █ цього молодого █ викладача.

Я знаю █ цю молоду █ викладачку.

Яких █ друзів █ ти зустрічаєш?
подруг

Я зустрічаю █ цих нових █ друзів.
подруг.

6. Чийого друга ти чекаєш?

Я чекаю свого (мого, твого, нашого, вашого, його, її, їхнього) друга.

Чию подругу ти чекаєш?

Я чекаю свою (мою, нашу, вашу, його, її, їхню) подругу.

Чиїх █ друзів █ ти зустрічаєш?
подруг

Я зустрічаю своїх (моїх, твоїх, наших, █ друзів.
ваших, його, її, їхніх) █ подруг.

7. Кого зустрічав Тарас?

Тарас зустрічав мене (тебе, нас, вас, його, її, їх).

8. Коли ти будеш в університеті?

Я буду в університеті в понеділок (у вівторок, в середу, в четвер, у п'ятницю, в суботу, в неділю).

ОРУДНИЙ ВІДМІНОК

1. З ким іде Антон?

Антон іде █ з другом – з друзями.
з товаришем – з товаришами.
з братом – з братами.
з Віктором.
з Олексієм.

■ зі студенткою – зі студентками.
з сестрою – з сестрами.
з Марією.

■ з батьками.
з дітьми.

2. З чиїм другом зустрічався Дмитро?

Дмитро зустрічався зі своїм (з моїм, з твоїм, з нашим, з вашим, з його, з її, з їхнім) другом.

З чиєю подругою фотографувався Тарас?

Тарас фотографувався зі своєю (з моєю, з твоєю, з нашою, з вашою, з його, з її, з їхньою) подругою.

З чиїми друзями працював Степан?

Степан працював зі своїми (з моїми, з твоїми, з нашими, з вашими, з його, з її, з їхніми) друзями.

3. З ким зустрічається Максим?

Максим зустрічається зі мною (з тобою, з ним, з нею, з нами, з вами, з ними).

4. Чим ■ пише ■ Катруся?
малює

Вона ■ пише ■ олівцем.
малює фломастером.
ручкою.
крейдою.
фарбою.

5. Яким олівцем ■ пише Катруся?
Якою ручкою

Вона пише ■ новим ■ олівцем.
червоним
синім

Вона пише ■ новою
червоною ■ ручкою.
синьою

6. Ким працює ■ Олексій?
Марія?

Він ■ працює ■ лікарем.
викладачем.
водієм.
інженером.
будівельником.

Вона ■ працює ■ викладачкою.
лікаркою.
медичною сестрою.

7. Чим займаються студенти?

Студенти займаються ■ спортом.
співом.
малюванням.
літературою.
математикою.
рідною мовою.
українською мовою.

8. На якому транспорті студенти їздять до університету?

Студенти їздять до університету ■ автобусом.
тролейбусом.
трамваєм.
маршруткою.

9. Де летить літак?

Літак летить ■ над лісом – над лісами.
над луком – над луками.
над містом – над містами.
над морем – над морями.
над горою – над горами.
над країною – над країнами.
над будівлями.

10. Де гуляють люди?

Люди гуляють ■ парком.
містом.
вулицею.

11. Де і/йде пішохід?

Пішохід іде ■ тротуаром.
дорогою.
площею.

Де пливе корабель?

Корабель пливе ■ океаном.
морем.
Рікою

МІСЦЕВИЙ ВІДМІНОК

1. Де був Петро?

Він був ■ у класі	■ на уроці.
в університеті	на іспиті.
у кінотеатрі	на відпочинку (ок).
у місті	на проспекті.
у садку (ок)	на ринку (ок).
у зоопарку	на роботі.
в Одесі	на заводі.
у бібліотеці (ка)	на Півночі.
в аптеці (ка)	на Півдні.
у лікарні	на Сході.
у Грузії	на Заході.
	на острові.
	на Уралі.
	на Кавказі.
	на Мадагаскарі.
	на Кубі.
	на Курилах.
	на Гавайях.

у класі – у класах
в університеті – в університетах
у місті – у містах
у селі – у селах
у музеї – у музеях
на фабриці – на фабриках
на виставці – на виставках
на площі – на площах
на вулиці – на вулицях
на екскурсії – на екскурсіях

2. У якому музеї були студенти?
Вони були в новому історичному музеї.

У чиєму домі ти живеш?
Я живу у своєму (моєму, твоєму, нашому, вашому, його, її, їхньому) домі.

У якому місті ви живете?
Ми живемо в гарному сучасному місті.

У якому селі ти живеш?
Я живу у своєму(моєму, твоєму, нашому, вашому, його, її, їхньому) селі.

У якій бібліотеці були учениці?
Вони були в новій студентській бібліотеці.

У чийй квартирі ви живете?
Я живу у своїй (моїй, твоїй, нашій, вашій, його, її, їхній) квартирі.

На яких факультетах навчаються іноземні студенти?
Вони навчаються на підготовчих та основних факультетах.

У яких класах ти займаєшся?
Я займаюсь у своїх (моїх, твоїх, наших, ваших, його, її, їхніх) класах.

3. На якому поверсі ваше помешкання?

Моє помешкання на першому (...другому, ...третьому, ...четвертому, ...п'ятому, ...шостому, ...сьомому, ...восьмому, ...дев'ятому, ...десятому) поверсі.

4. Коли (в якому місяці) ви народились?

Я народився (народилась) у січні (у лютому, у березні, у квітні, у травні, у червні, у липні, у серпні, у вересні, у жовтні, у листопаді, у грудні).

УРОК 14

Прийменники в українській мові (систематизація)

Родовий відмінок	без	Студент виконав вправу без допомоги.
	без	Тато п'є чай без цукру.
	під час	Під час літніх канікул студенти відпочивали.
	замість	Замість математики вчора була історія.
	навколо	Навколо будинку мати висадила квіти.
	протягом	Протягом цього року ми вивчали українську мову.
	для	Я все зроблю для тебе!
	до	До гуртожитку я йду пішки.
	до	До занять у мене є вільний час.
	з, із, зі	Ми дізнались про перенесення занять з деканату.
	з	З якого дива (з якої причини) я маю це зробити?!
	з	Це зошит з української мови. Завтра буде іспит з української літератури.
	окрім	Всі були присутні на уроці, окрім тебе!
	напередодні	Напередодні свята треба купити багато подарунків.
	недалеко від	Недалеко від гуртожитку є великий супермаркет.
навпроти	Навпроти університету стоїть пам'ятник В. Н. Каразіну.	

	біля	Я буду чекати тебе біля театру!
	від	Від станції метро додому я йду пішки.
	після	Вчора після занять ми грали в футбол.
	посеред	Посеред парку є чудовий фонтан.
	проти	Український народ проти війни.
	серед	Серед нас навчаються студенти з Узбекистану.
	з ... до	Мій брат займається спортом з ранку до вечора.
	з	Я пам'ятаю цю пісню з дитинства.
	у	У мене немає вільного часу!
	заради	Лікарі роблять усе можливе заради перемоги над хворобами.
Давальний відмінок	завдяки	Завдяки моїм батькам я маю можливість навчатись в Україні.
	по	Нам з тобою по дорозі!
Знахідний відмінок	через	Я спізнився на заняття через погану погоду.
	незважаю чи	Незважаючи на сильний сніг, сільські діти йдуть до школи.
	за	Сідай за стіл! Я пригощу тебе смачною кавою.
	за	Сесія відбудеться за тиждень.
	за	За життя ми маємо зробити багато добрих справ.
	в	Я саме в цей час займаюсь українською мовою.
	на	Наша зустріч призначена на цю годину.
	на	Подивись на небо!
Орудний відмінок	над	Білі хмаринки плывуть над головою.
	під	Корисні копалини шукають під землею.
	перед	Перед університетом розташований невеличкий сквер.
	перед	Перед сніданком я роблю фізичні вправи.
	за	Сонце сіло за горою.
	за	Ми спілкувались за обідом.
	за	За мною немає боргів.
	за	У нашій родині я ходжу за продуктами.
	між	Між нами немає секретів!
	з	Я люблю чай з лимоном.
	з	Я завжди розмовляю з мамою рідною мовою.
	поряд з(і)	Мій друг сидить поряд зі мною.

Місцевий відмінок	в(у)	У Харкові багато університетів.
	в(у)	У цьому році я закінчую навчання в університеті.
	на	На вулицях нашого міста багато красивих дівчат.
	на	Наша група була на екскурсії в історичному музеї.
	на	На цьому тижні ми будемо складати іспит.

УРОК 15

Питальні, відносні, вказівні й означальні займенники

ПИТАЛЬНІ займенники **ХТО? ЩО? ЯКИЙ? ЧИЙ? КОТРИЙ? СКІЛЬКИ?** вживаються для вираження питань про особу (хто) чи предмет (що), ознаки чи належність предмета особі (який, чий) або кількість і порядок предметів при лічбі (скільки, котрий). За допомогою питальних займенників будують питальні речення.

Питальні займенники **ХТО? ЩО? СКІЛЬКИ?** не мають роду і числа, змінюються лише за відмінками.

У формі називного відмінка займенники **ХТО, ЩО** виконують роль підмета: **Хто сьогодні відсутній?**, у формі непрямих відмінків –

додатка: **Що ти робиш? Кому викладач пояснює граматику?**

Питальні займенники **ЯКИЙ, ЧИЙ, КОТРИЙ** змінюються за родами, відмінками, числами.

У реченні вони найчастіше є означеннями: **Який рясний дощик іде! Чиє серце не зворушать дитячі прохання?**

Питальні займенники виражають питання про особу, предмет, ознаку чи кількість предметів: **Скільки професій на світі, яка краща — хто скаже?**

Якщо ж займенники ХТО, ЩО, ЯКИЙ, ЧИЙ, КОТРИЙ, СКІЛЬКИ зв'язують підрядне речення з головним, то вони є відносними: **Сьогодні я такий, яким і вчора був.**

Питальні і відносні займенники ХТО, ЩО у відмінкових формах мають різні основи; форм множини вони не мають.

Питальний і відносний займенник ЧИЙ у давальному і місцевому відмінках однини має паралельні форми: ЧИЙОМУ і ЧИЄМУ; НА ЧИЙОМУ, НА ЧИЄМУ і НА ЧИЙМ (табл. 1).

Питальний і відносний займенник СКІЛЬКИ, як і кількісні числівники, не має граматичного числа.

Питальні та відносні займенники ЯКИЙ і КОТРИЙ відмінюються як прикметник твердої групи: ЯКОГО, КОТРОГО; ЯКОМУ, КОТРОМУ; ЯКИМ, КОТРИМ; НА ЯКОМУ, НА КОТРОМУ.

ВІДНОСНІ займенники – ті самі, що й питальні: ХТО, ЩО, ЯКИЙ, ЧИЙ, КОТРИЙ, СКІЛЬКИ, але вживаються вони для зв'язку частин складного речення.

Відмінювання питальних і відносних займенників

Таблиця 1

Н.в.	хто	що	який	чий	чия	чиє	чий	скільки
Р.в.	кого	чого	якого	чийого	чиєї	чийого	чийх	скільких
Д.в.	кому	чому	якому	чийому чиєму	чийій	чийому чиєму	чийім	скільким
Зн.в.	кого	що	який якого	чий чийого	чию	чиє	чий	скільки скільких
О.в.	ким	чим	яким	чийім	чиєю	чийім	чийіми	скількима
М.в.	(на) кому	(на) чому	(на) якому	(на) чийому чиєму	(на) чийій	(на) чийому чиєму чийім	(на) чийх	(на) скільких

Тренувальні вправи

1. Виконайте вправу за зразком.

ЗРАЗОК: Які професії у вашій родині є спадкоємними?

Викладач запитав, які професії у вашій родині є спадкоємними.

Переробіть речення так, щоб **питальні** займенники стали **відносними** займенниками. Поясніть, яку роль вони виконують у складному реченні.

Прокоментуйте розділові знаки у складних реченнях.

Виконайте вправу за зразком:

1. Що вам подобається в нашому місті? 2. О котрій годині починається друга пара? 3. У якому настрої ви сьогодні? 4. Скільки у вас братів і сестер? 5. Чому ви спізнались на заняття?

2. На місці крапок поставте потрібний відносний займенник.

а) що

б) які

в) чого

г) якому

д) якого

е) чому

1. Викладач спитав мене, ... Андрій відсутній сьогодні. 2. Ми з моїми друзями добре склали іспити, після ... пішли гуляти містом. 3. Старий лис сидів під деревом, на верхівці ... було гніздо, і чекав. 4. Але орел не зважав на те, ... старий лис його чекає. 5. Так приємно спостерігати за дітьми, ... раділи новим подарункам. 6. Мені дуже подобається наш університет, у ... я навчаюсь.

ВКАЗІВНІ займенники – **ТОЙ, ЦЕЙ, ТАКИЙ, СТІЛЬКИ.**

Вони вирізняють предмети в мовленнєвій ситуації.

Займенник **ЦЕЙ** вказує на близький предмет, **ТОЙ** – на більш віддалений у просторі або часі, **ТАКИЙ** – не тільки вказує на

предмет, а й підсилює його ознаки. Займенник **СТІЛЬКИ** вказує на неозначену або велику кількість предметів.

Займенники **ТОЙ, ТАКИЙ** змінюються за родами й числами. **ТОЙ, ТАКИЙ** відмінюються як прикметники твердої групи, займенник **ЦЕЙ** – як прикметник м'якої групи (окрім орудного відмінка) (табл. 2).

Займенник **СТІЛЬКИ** змінюється лише за відмінками. У називному й знахідному відмінках при ньому стоїть іменник у родовому відмінку однини або множини: **стільки народу, стільки студентів**. У непрямих відмінках він узгоджується з іменником: **стількох студентів, стільком студентам**.

Займенники **ТА, ТЕ, ТІ, ЦЯ, ЦЕ, ЦІ, ТАКА, ТАКІ** в усній народній творчості та поезії можуть мати **нестягнені** форми: **Не так ТАЯ Україна, як те горде військо. Доле моя, доле моя! Чом ти не ТАКАЯ, як доля чужАЯ?**

Таблиця 2

Відмінювання вказівних займенників

	ОДНИНА			МНОЖИНА
	чоловічий рід	жіночий рід	середній рід	
Н.в.	той цей	та ця	те це	ті ці
Р.в.	того цього	тієї, тої цієї	того цього	тих цих
Д.в.	тому цьому	тій цій	тому цьому	тим цим
Зн.в.	як Н. або Р.	ту цю	те це	як Н. Або Р.
Ор.в.	тим цим	тією, тою цією	тим цим	тими цими
М.в.	(на) тому, тім (на) цьому, цім	(на) тій (на) цій	(на) тому, тім (на) цьому, цім	(на) тих (на) цих

ОЗНАЧАЛЬНІ займенники САМ (САМИЙ), ВЕСЬ, ВСЯКИЙ, КОЖНИЙ, ІНШИЙ змінюються як прикметники за родами, числами та відмінками.

Займенник **ВЕСЬ** відмінюється як прикметник м'якої групи. Інші означальні займенники – як прикметники твердої групи.

Як і прикметники, означальні займенники мають стягнену форму: **УСЯКА, КОЖНА** та повну нестягнену форму: **УСЯКАЯ, КОЖНАЯ**, а також коротку: **УСЯК, КОЖЕН**.

Порівняйте:

КОЖНА хвилинка дорога.   -   **КОЖНАЯ** справа свого часу цікава.

Тренувальні вправи

3. Напишіть займенники, що в дужках, у потрібній формі.

1. – Ось! Оце ж вона і є, Катерина Білокур!
2. – Катерина Білокур? Яка красуня! А хто вона така?
3. – Вона художниця, майстриня!
3. – А (це) рідне село (та) майстрині Катерини Білокур! Ось тут, серед (ці) безкраїх ланів, серед (ця) чудової природи, минуло (вона) життя, (усе) наповнене (її) творчістю...
4. Катерина Білокур показувала (нам) (усе те) «квітуче та зеленюче», фантазію (те) небо, (ті) квіти (ті) поля, (ті) луки...
5. Катерина Білокур дарувала (всі ми) (свій) мрії й печалі..., щастя творчості, жагу до роботи, задоволення від мистецтва.

4. Опишіть картину Катерини Білокур «Буйна» своїми словами. Зверніть увагу на форму квітів, їх розмір і розташування на цій картині (перший, другий план).

Навчальний посібник

Близнюк Леся Миколаївна,
Ситковська Марина Ігорівна,
Сажина Тетяна Миколаївна

УКРАЇНСЬКА МОВА: ПЕРШІ КРОКИ

Відповідальний за випуск Близнюк Л. М.

Редактор Ібрагімова Н. В.

Підписано до друку 25.06.20 р.

Формат паперу 60x84 1/16. Папір писальний.

Умовн.-друк. арк. 4,5. Тираж 50. Замовлення №

Видавець та виготовлювач Український державний університет
залізничного транспорту,
61050, Харків-50, майдан Фейєрбаха, 7.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6100 від 21.03.2018 р.